Schriften des Institutum Judaicum in Berlin. Nr. 31.

Die Sprüche

Jesus', des Sohnes Sirachs.

Der jüngst gefundene hebräische Text

mit

Anmerkungen und Wörterbuch

herausgegeben

von

Prof. D. Dr. Hermann L. Strack.

Schriften des Institutum Judaicum in Berlin. Nr. 31.

Die Sprüche Jesus', des Sohnes Sirachs.

Der jüngst gefundene hebräische Text

mit

Anmerkungen und Wörterbuch

herausgegeben

von

Prof. D. Dr. Hermann L. Strack.

Leipzig.
A. Deichert'sche Verlagsbuchhandlung Nachf.
(Georg Böhme).
1903.

Zur Einführung.

Schon im Jahre 1897 hatte ich den Plan, den namentlich durch S. Schechters Verdienst wieder aufgefundenen hebräischen Text der Weisheit des Jesus ben Sira weiteren Kreisen, zunächst Geistlichen und Studierenden, durch eine mit kurzen Anmerkungen und einem Wörterbuch versehene Ausgabe zugänglich zu machen. Teils die später hinzugekommenen Funde, teils anderweitige Pflichten und Sorgen nötigten mich mehrfach die Vollendung der Arbeit hinauszuschieben; auch das Drucken des am 16. Oktober 1902 abgesendeten Manuskripts hat sich über erheblich längere Zeit, als ich wünschte, erstreckt.

Dem Textabdrucke liegen zu Grunde die „Facsimiles of the Fragments hitherto recovered of the Book of Ecclesiasticus in Hebrew", Oxford und Cambridge 1901 (60 Photographieen); selbstverständlich sind auch die Mitteilungen derer, welche die Originale selbst gesehen haben, berücksichtigt worden. In der Regel ist der überlieferte Wortlaut unverändert wiedergegeben; auf die Randnoten in Codex *B*, auf die griechische und die syrische Übersetzung und auf sonst notwendige, wahrscheinliche oder doch mögliche Verbesserungen, auch auf die zu vergleichenden Stellen des Alten Testaments habe ich in den Anmerkungen hingewiesen. — Das Wörterbuch bringt hauptsächlich das vom alttestamentlichen Sprachgebrauche Abweichende kurz zur Darstellung; doch haben aus Zweckmässigkeitsgründen auch viele in der hebr. Bibel nur Einmal oder doch nur selten vorkommende Wörter Aufnahme gefunden.

Die bis jetzt bekannten Handschriften stammen sämtlich aus der Geniza (Rumpelkammer) der Synagoge von Alt-Kairo. Als Entdecker sind ausser S. Schechter zu nennen: G. Margoliouth, E. N. Adler und M. Gaster in London, sowie Isr. Lévi in Paris.

A (3,6—16,26). 6 Blätter, Papierhandschrift vielleicht des 11. Jahrh., 18×11 cm., beschriebene Fläche 15×8,5 cm., 28—29 Zeilen auf der Seite. An einigen Stellen Vokale (bes. 9,3 f; 10,2; 11,6 ff); die wenigen Accente habe ich weggelassen.

B (30,11—33,3. 35,11—38,27. 39,15—51,30), 19 Blätter, Papierhandschrift, vielleicht des 12. Jahrh., 19,1×17,1 cm., stichisch geschrieben, 18 Zeilen auf der Seite. Sehr selten Vokale. Viele Randnoten, die grossenteils aus wenigstens zwei anderen Codices entnommen sind, vgl. die persischen Bemerkungen zu 32,1; 35,26; 45,5 ff (eine vierte persische Bemerkung steht bei 40,19 ff). Einer dieser Codices zeigt nahe Verwandtschaft mit *D*.

C (Sprüche aus den Kapiteln 4—7. 18—20. 25. 26. 37), Papierhandschrift, 4 Blätter aus einer Sentenzensammlung 14,3×10 cm, 12 Zeilen auf der Seite. Nach Gaster älter als die anderen Codices.

D (36,29—38,1), 1 Blatt, 16×12 cm, 20 Zeilen auf der Seite.

Litteratur. (Ich nenne nur einen kleinen Teil der in meinem Besitz befindlichen Bücher und Aufsätze. Vgl. namentlich: Jewish Quarterly Review und die Revue des Études juives, beide vom J. 1897 an. Ausserdem: Peters VII—XI.)

A. E. Cowley and Ad. Neubauer, The original Hebrew of a portion of Ecclesiasticus (XXXIX,15 to XLIX,11) together with the early versions and an English translation followed by the quotations from Ben Sira in Rabbinical literature Oxford 1897 (XLII,41 S. 4⁰, 2 Facsimiles). [*B* Blatt 7—16].

S. Schechter and C. Taylor, The Wisdom of Ben Sira. Portions of the book Ecclesiasticus from Hebrew manuscripts in the Cairo Genizah Collection . . , Cambridge 1899 (LXXXVII,68 u. 24 S. 4°, 2 Facsimiles). [*A* Blatt 1. 2. 5. 6; *B* Blatt 1. 3. 4. 6. 17. 18. 19.]

Jos. Halévy, Étude sur la partie du texte hébreu de l'Ecclésiastique récemment découverte, Paris 1897 (80 S.) [*B* 7—16]; Le nouveau fragment hébreu de l'Ecclésiastique, in: Revue sémitique VII (1899), S. 214—250 [*B* 17].

R. Smend, Das hebräische Fragment der Weisheit des Jesus Sirach, Berlin 1897 (34 S. 4°). [*B* 7—16]. (Einen ausführlichen Kommentar zum ganzen Buche des Siraciden hat Smend schon im März 1897 angekündigt, aber noch nicht veröffentlicht.

Isr. Lévi, L'Ecclésiastique ou la Sagesse de Jésus, fils de Sira. Texte original hébreu édité, traduit et commenté. Paris I, 1898 (LVII, 149 S.) [*B* 7—16]. II, 1901 (LXX, 243 S.) [*B* 1—6. 17—19, *A*, *C*, *D*. Lévis *C* ist *D*, sein *D* ist *C*].

N. Peters, Der jüngst wiederaufgefundene hebräische Text des Buches Ecclesiasticus untersucht, herausgegeben, übersetzt und mit kritischen Noten versehen. Freiburg i. B. 1902 (XVI, 92 u. 448 S.).

J. Knabenbauer, Commentarius in Ecclesiasticum, Paris 1902 (LXXXIII, 476 S.) [Kommentar zum ganzen Buche mit der griechischen und der lateinischen Übersetzung; als „Appendix" der hebräische Text mit latein. Übersetzung].

Henr. Herkenne, De Veteris Latinae Ecclesiastici capitibus I—XLIII, Leipzig 1899 (268 S.)

V. Ryssel, Die neuen hebräischen Fragmente des Buches Jesus Sirach und ihre Herkunft, in: Theologische Studien u. Kritiken 1900, S. 365—403. 505—541; 1901, S. 75—109. 269—294. 547—592; 1902, S. 205—261. 347—420 [Übersetzung und kritische Untersuchungen über den ursprünglichen Text der in *B* 1—6. 17—19, *A*, *C*, *D* enthaltenen Buchteile. Über die zuerst gefundenen Blätter *B* 7—16 =

Kap. 39,15—49,11 vgl. R's Übersetzung und Erläuterung des ganzen Buches in E. Kautzsch, Die Apokryphen des Alten Testaments, Tübingen 1900, S. 230—275].

Für die griechische Übersetzung habe ich besonders die Ausgaben von O. F. Fritzsche (Libri apocryphi Veteris Testamenti Graece, Leipzig 1871) und H. B. Swete (The Old Testament in Greek, 2. Aufl., Bd II, Cambridge 1896) benutzt; die syrische Übersetzung ist citiert nach P. A. de Lagarde, Libri Veteris Testamenti apocryphi Syriace, Leipzig 1861.

In Bezug auf die Zählung der Kapitel und Verse bin ich B. Swete gefolgt.

Grosslichterfelde W.
22. März 1903 **Hermann L. Strack.**

3 . . . . מכבד אמו.
8 בני במאמר ובמעשה כבד אביך עבור ישיגוך כל ברכות.
9 ברכת אב תיסד שרש וקללת אם תנתש נטע.
10 אל תתכבד בקלון אביך כי לא כבוד הוא לך.
11 כבוד איש כבוד אביו ומרבה חטא מקלל אמו.
12 בני התחזק בכבוד אביך ואל תעזבהו כל ימי חייך.
13 וגם אם יחסר מדעו עזוב לו ואל תכלים אותו כל ימי חייו.
14 צדקת אב לא תמחה ותמור חטאת היא תנטע.
15 ביום צרה תזכר לך כחם על כפור להשבית עוניך,
16 כי מזיד בוזה אביו ומכעים בוראו מקלל אמו.
17 בני בעשרך התהלך בענוה ותאהב מנותן מתנות.
18 מעט נפשך מכל גדולת עולם ולפני אֵל תמצא רחמים,
20 כי רבים רחמי אלהים 19 ולענוים יגלה סודו.
21 פלאות ממך אל תדרוש ומכוסה ממך אל תחקור.
22 במה שהורשית התבונן ואין לך עסק בנסתרות.
23 וביותר ממך אל תמר כי רב ממך הראית,
24 כי רבים עשְׁתוֹנֵי בני אדם ודמיונות רעות מתעות.
26 לב כבד תבאש אחריתו ואוהב טובות[α] ינהג בהם.
27 לב כבד ירבו מכאביו ומתחולל מוסיף עון על עון.
25 באין אישון יחסר אור ובאין דעת תחסר חכמה.
28 [אל תרוץ לרפאות[β]] מכת לץ [כי[β]] אין לה רפואה
כי מנטע רע נטעו.
29 לב חכם יבין משלי חכמים ואזן מקשבת לחכמה תשמח.
30 אש לוהטת יכבו מים כן צדקה[γ] תכפר חטאת.
31 פועל טוב יקראנו[δ] בדרכיו ובעת מוטו ימצא משען.
4 1 בני אל תלעג לחיי עני ואל תדאיב נפש עני ומר נפש[α].

III, 26 [α]Sche חובית? — 28 [β]G, Syr >. — 30 [γ]cf Dan 4,24. — 31 [δ]cf Is 41,2.

IV, 1 [α]G, Syr, Pe ואל ת׳ עיני מר נפש, cf Ps 88,10.

2 [β]נפש חסירה אל תפוח[γ]   ואל תתעלם מְמֻרְכְּדָךְ נפש.
3 אל תחמיר מעי דך   [וקרב עני אל תבאיב[δ]].
אל תמנע מתן ממסכינך
4 ולא תבזה שאילות[ε] דל   5 ולא תתן לו מקום לקללך.
6 צועק מר רוח בכאב נפשו   ובקול צעקתו ישמע צורו.
7 האהב לנפשך לעדה   ולשלטון עוד הכאף ראש.
8 הט לעני אזנך   והשיבהו שלום בענוה.
9 הושע מוצק ממציקיו   ואל תקוץ רוחך במשפט יושר.
10 היה כאב ליתומים[ζ]   ותמור בעל לאלמנות. |
ואל יקראך בן   ויחנך ויצילך משחת.
11 חכמות[η] למדה בניה   ותעיד לכל מבינים בה.
12 [θ]אהביה אהבו חיים   ומבקשיה יפיקו רצון מי׳י
13 [ι]ותמכיה ימצאו כבוד מי׳י   ויחנו בברכת י׳י.
14 משרתי קדש משרתיה   ואלהו במא ויהא[κ].
15 שומע לי[λ] ישפט אמת   ומאזין לי ייחן בחדרי מבית,
17 כי בהתנכר אלך עמו   ולפנים יבחרנו[μ] בנסיונות
ועד עת ימלא לבו בי   18 אשוב אאשרנו וגליתי לו מסתרי.
19 אם יסור ונטותיהו[ν]   ויסרתיהו באסורים,
אם יסור מאחרי אשליכנו   ואסגירנו לשדדים.
20 בני עת המון[ξ] שמר ופחד מרע   ואל נפשך אל תבוש,
21 כי יש בשת משאת[ο] עון   ויש בשת כבוד וחן.
22 אל תשא פניך על נפשך   ואל תכשל[π] למכשוליך.
23 אל תמנע דבר בעולם[ρ]   אל תצפין את חכמתך,
24 כי באומר נודעת חכמה   ותבונה במענה לשון.
25 אל תסרב עם האל[σ]   ואל אלהים היכנע.

IV, 2 [β]רוֶּח initio versus mendum librarii. , [γ]cf Ps 10,5 יָפִיחַ בָּהֶם. — || 3 [δ]G >. — || 4 [ε]Cod שאולית. — || 10 [ζ]cf Ps 68,6. — || 11 [η]Prov 1,20; 9,2. — || 12 [θ]cf Prov 8,35. 36. — || 13 [ι]cf Prov 3,18. 16. — || 14 [κ]sic! Sche ואל אוהב מאהביה cf Prov 8,17 et G. — || 15 [λ]Prov 8,34. — || 17 [μ]Sche אבחננו? — || 19 [ν]Sm ונטשתיהו. — || 20 [ξ]Sche וזמן. — || 21 [ο]cf Lev 22,16 והִשִּׁיאוּ אוֹתָם עֲוֹן אַשְׁמָה. — || 22 [π]G, Syr, Sche תִּכָּלֵם. — || 23 [ρ]Syr, Ry בעתו. — || 25 [σ]G, Syr, Ry האמת.

C (fol. 1 a).   23 . . . תקפוץ את חכמתך: (sequitur v. 30)

26 אל תבוש לשוב מעון ואל תעמוד לפני שבלת.
27 אל תצע[τ] לנבל נפשך ואל תמאן לפני מושלים.
[אל תשב עם שופט עול כי כאשר כרצוני תשפט עמו[υ].]
28 עד המות היעצה[φ] על הצדק[χ] וי'י נלחם לך.
[אל תקרא בעל שתים ואל לשונך אל תרגל[ψ].]
29 אל תהי גבהן בלשוניך ורפי[ω] ורשיש במלאכתך.
30 אל תהי ככלב[α] בביתך ומוזר ומתירא במלאכתך.
31 אל תהי ידך פתוחה לקחת וקפוצה בתוך מתן.
5 1 אל תשען על חילך ואל תאמר יש לאל ידי.
אל תשען על כוחך ללכת אחר תאות נפשך.
2 אל תלך אחרי לבך ועיניך ללכת בחמודות רעה.
3 אל תאמר מי יוכל כחו[α] כי י'י מבקש נרדפים.
4 אל תאמר חטאתי ומה יעשה לי [מאומה[β]]
כי אל ארך אפים הוא.
אל תאמר רחום י'י וכל עונותי ימחה.
5 אל[γ] סליחה אל תבטח להוסיף עון על עון
6 ואמרת רחמיו רבים לרוב עונותי יסלח,
כי רחמים ואף עמו ואל[δ] רשעים ינוח רגזו.
7 אל תאחר לשוב אליו ואל תתעבר מיום אל יום,
כי פתאום יצא זעמו וביום[ε] נקם תספה.

IV, 27 [τ]cf Is 58,5 יַצִּיעַ. | [υ]cf 8,14 Syr. — || 28 [φ]עצה Imptv Niqt. | [χ]G האמת. | [ψ]G, Syr >, cf 5,14. — || 29 [ω] = רָפוּי. — || 30 [α]Syr כלב. G כלביא.

V, 3 [α]Syr כחי. — || 4 [β]G >; Sche מאומה — ומי. — || 5 [γ]R. Nissim, Sepher Ma'aśijjoth ועל. — || 6 [δ]Sa'adja, R. Nissim ועל. — || 7 [ε]G, Syr ובעת.

C (fol. 1 a).

4 30 אל תהי כאריה בביתך ומתפחז בעבודתך.
31 אל תהי ידך מושטת לשאת ובעת השב קפודה.
5 4 אל תאמר חטאתי ומה יהיה לו* כי ״ ארך אפים הוא.
5 אל סליחה אל תבטח להוסיף עון על עון
6 ואמרת רבים רחמיו לרוב עוונותי יסלח.
כי רחמים ואף עמו ועל רשעים יניח* רגזו.
7 אל תאחר לשוב אליו ואל תתעבר מיום ליום.
[fol.1b] כי פתאום יצא זעמו ובעת נקם תספה.

8 אל תבטח על נכסי שקר — כי לא יועילו ביום עברה[ζ].
9 אל תהיה זורה לכל רוח — ופונה דרך שבולת[η].
10 היה סמוך על דעתך | — ואחד יהי דברך.
11 היה ממהר להאזין — ובארך רוח השב פתגם.
12 [θ]אם יש אתך ענה רעך — ואם אין ידך על פיך[ι].
13 כבוד וקלון ביד[κ] בוטא — ולשון אדם מפלתו.
14 אל תקרא בעל שתים — ובלשונך אל תרגל רע[λ],
כי על גנב נבראה בשת — חרפה רעהו[μ] בעל שתים.
15 מעט והרבה אל תשחת[ν] — 6 1 ותחת אוהב אל תהי שונא.
שם רע וקלון תוריש חרפה[α] — כן איש רע בעל שתים.
2 אל תפול ביד נפשך — ותעבה[β] חילך עליך.
3 עליך תאכל ופריך תשרש — והניחתך כעץ יבש,
4 כי נפש עזה תשחת בעליה — ושמחת שונא תשיגם.
5 חיך עֲרֵב ירבה אוהב — ושפתי חן שואלו[γ] שלום.
6 אנשי שלומך יהיו רבים — ובעל סודך אחד מאלף[δ].
7 קנית אוהב בניסיון[ε] קנהו — ואל תמהר לבטח עליו,
8 כי יש אוהב כפי עת — ואל יעמוד ביום צרה.
9 יש אוהב נהפך לשנא — ואת ריב חרפתך יחשוף.
10 יש אוהב חבר שלחן — ולא ימצא ביום רעה.

V, 8 [ζ]Prov 11,4 לֹא יועיל הון ב׳ ע׳. — || 9 [η]G, Syr שביל. — || 12 [θ]cf Hiob 33,32. | [ι]Prov 30,32 יָד לְפֶה. — || 13 [κ]Cod ביוד. — || 14 [λ]G, Syr > רע. | [μ]G, Syr וחרפה רעה על ב׳ ש׳. — || 15 [ν]Hiqṭîl.

VI, 1 [α]Pe חֶרְפָּה. — || 2 [β]Ta תבעה?; Syr תבעא איך תורא חילך, cf Targ Jon Num 22,4 היכמא דמבעי תורא ית עסבא. Pe ותבער חילך כשור. — || 5 [γ]Ry Quṭṭal; Sche שואלות; Pe שאילות. — || 6 [δ]Hiob 33.23 אחד מני אלף. — || 7 [ε]Cod בניסון.

---

5 *C*

9 אל תהי זורה לכל רוח — ואל תלך לכל שביל.
10 היה סמוך על דברך* — ואחר יהיה דבריך.
11 היה נכון בשמועה טובה — ובארך ענה תענה נכונה.
12 אם יש אתך ענה ריעיך — ואם אין שים ידך על פיך.
13 כבוד וקלון ביד בוטה — ולשון אדם מפליטו*
36 24 חיך יטעם מטעמי זבד — (exest fol. I)

11 בטובתך הוא כמוך | וברעתך יתנדה ממך.
12 אם תשיגך רעה יהפך בך | ומפניך יסתר.
13 משנאיך הבדל | ומאהביך השמר.
14 אוהב אמונה אוהב[ζ] תקוף | ומוצאו מצא[η] הון.
15 לאוהב אמונה אין מחיר | ואין משקל לטובתו.
16 צרור[θ] חיים אוהב אמונה | ירא אל ישיגם,
17 [ι]כי כמוהו כן רעהו | וכשמו כן מעשיו[κ].
19 כחורש וכקוצר קרב אליה[λ] | וקוה לרב תבואתה[μ],
כי בעבדתה מעט תעבוד | ולמחר תאכל פריה.
20 עקובה היא לאויל | ולא יכלכלנה חסר לב.
21 כאבן משא תהיה עליו | ולא יאחר להשליכה,
22 כי המוסר כשמה[ν] כן הוא | ולא לרבים נכוחה[ξ].
[[ο]כלי יוצר לבער כבשן | וכמהו[π] איש על חשבוני.
על עבדת עץ יהי פרי | כן חשבון על יצר אחד[ρ]].
25 הט שכמך ושאה | ואל תקץ בתחבולתיה[σ].
27 דרש וחקר בקש ומצא | והחזקתה ואל תרפה[τ],
28 כי לאחור תמצא מנוחתה | ונהפך[υ] לך לתענוג
29 והיתה לך רשתה מכון עז | וחבלתה[φ] בגדי כתם.
30 עלי[χ] זהב עולה | ומוסרתיה פתיל תכלת. |

VI, **14** [ζ]G σκέπη, מכון. | [η]Prov 8.35 מצאי מצא חיים. — || **16** [θ]1 Sam 25,29. G, Syr צרי חיים. — || **17** [ι]G (cf Syr) + ὁ φοβούμενος Κύριον εὐθυνεῖ φιλίαν αὐτοῦ. | [κ]G, Syr > 17b, + v. 18. — || **19** [λ]i. e. אל־חכמה, cf *C*. | [μ]תבואת חכמה cf Prov 8,19; 3,14. — || **22** [ν]כְּשְׁמָהּ?, cf 10,13 ומקורה. היא? (מוסר femin.?). [ξ]Cod נְכֹוחָה. | [ο] = 27,5. 6. G, Syr + 6,23. 24. | [π]G καὶ πειρασμός, Pe וְנִסּוּי (?). [ρ]G, Syr אדם. — || **25** [σ]Sche בחבלתה cf v. 29; Pe בַּחֲבָלֶיהָ. G, Syr + 6.26. — || **27** [τ]cf Prov 4,13. — || **28** [υ]Sche, Ry ונהפכה. — || **29** [φ]Pe וחבליה. — || **30** [χ]G עדי.

C (2 a).
18 . . . . תשיג חכמה
19 כחורש וכקוצר קרב אליה | וקוה לרוב תבואתה.
כי בעבודתה מעט תעבוד | ולמחר תאכל פריה.
28 כי לאחור תמצא מנוחתה | ותהפך לך להענוג.

sequitur v. 35.

31 בגדי כבוד תלבשנה ועטרת תפארת[ψ] תעטרנה.
32 אם תחפוץ בני תתחכם ואם תשים לבך תערם[ω].
33 אם תובא[α] לשמע והט אזנך[β] תוסר[γ].
35 כל שיחה חפוץ לשמע ומשל בינה אל יצאך.
36 ראה מה[δ] יבין ושחריהו ותשחוק[ε] בסיפי רגלך
37 והתבוננת ביראת עליון ובמצותו והגה[ζ] תמיד,
והוא יבין[η] לבך ואשר איותה[θ] יחכמך.
7 1 אל תעש לך[α] רעה[β] ואל ישיגך רעה[β].
2 הרחק מעון ויט ממך.
3 אל תדע הדושי[γ] [על אח[δ]] פן תקצרהו שבעתים.
4 אל תבקש מאל ממשלת וכן ממלך מושב כבוד.
5 אל תצטדק לפני מלך[ε] ולפני[ζ] מלך אל תתבונן.
6 אל תבקש להיות מושל אם אין לך חיל להשבית זדון,
פן תגור מפני נדיב ונתונה[η] בצע[θ] בתמימך.
7 אל תרשיעך[ι] בעדת שערי אל[κ] ואל תפילך[ι] בקהלה.
8 אל תקשור לשנות חט כי באחת לא תנקה[λ].
15 אל תאיץ בצבא[μ] מלאכת עבדה כי מאל[ν] נחלקה.

VI, 31 [ψ]עט' ת' Prov 4,9. — ‖ 32 [ω]cf יַעְרִם Prov 15,5; 19,25. — ‖ 33 [α]Prov 1,10. Apodosis deest; Sche תבין vel תלמד, Pe תערב „eintauschen“ cf Ez 27.9. 27 et G ἐκδέξῃ. [β]cf Prov 4,20. Lé ותט vel ותטה. | [γ]G, Syr + 6.34. — ‖ 36 [δ]Sche מי. [ε]cf „iter terere“. Sche בסיפיו. — ‖ 37 [ζ]Sche תהגה. | [η]G, Syr יכין. | [θ]Sche איוית.

VII, 1 [α]*C*, G, Syr, Lé > לך. [β]Lé, Pe רע. — ‖ 3 [γ]Sche אל תזרע חרישי עול. [δ]cf v. 12. — ‖ 5 [ε]G Κυρίου. [ζ]G, Syr, Lé ולפני. — ‖ 6 [η]G, Syr, Sche ונתתה. | [θ]Syr. Pe מום. — ‖ 7 [ι]Suffixum reflexive, cf 7,16 תחשיבך. | [κ]Sche (G. Syr) בעדת שער. אל dittographia. — ‖ 8 [λ]G, Syr + 7,9. — ‖ 15 [μ]צבא „Mühsal“ Is 40,2; Hiob 7,1; 14,14. [ν]Sche; Cod הי באל.

C (2 a).

35 כל שיחה חפוץ לשמוע ומשל בינה אל יצאך.
7 1 אל תעש רע (פן י)שיגך רע.
2 רחק מעון (ויט) ממך.
4 אל תבקש מאל (ממ)שלת וכן כמלך* מושב (כבוד).
6 אל תבקש להיות* [fol. 2 b] אם אין לך חיל להשבית זדון.
(sequitur v. 17).

10 אל תתקצר בתפלה ובצדקה אל תתעבר.
11 אל תבז לאנוש במר רוח זכר כי יש מרים ומשפיל[ξ].
12 אל תחרוש[ο] חמס על אח וכן על רע וחבר יחדו.
13 אל תחפץ לכחש על[π] כחש כי תקותו[ρ] לא תנעם.
14 אל תסוד[σ] בעדת שרים ואל תישן דבר בתפלה.
16 אל תחשיבך[τ] במתי עם[υ] זכור[φ] עברון[χ] לא יתעבר.
17 [ψ]מאד מאד השפיל גאוה כי תקות אנוש רמה[ω].
[α]אל תאיץ[β] לאמר[γ] לפרץ, גל[δ] אל אל ורצה דרכי[α]
18 אל תמיר אוהב במחיר ואח תלוי[ε] בזהב אופיר.
19 אל תמאס אשה משכלת וטובת חן מפנינים[ζ].
20 אל תרע[η] באמת[η] עובד אמת וכן שוכר[η] ניתן נפשו[θ].
21 עבד משכיל חבב כנפש אל תמנע ממנו חפש.
22 בהמה לך ראה עיניך[ι] ואם אמנה[κ] היא העמידה:
23 בנים לך יסיר[λ] אותם ושׂא לָהֶם נשים בנעוריהם;
24 בנות לך נצור שארם ואל תאיר אלהם פנים,
25 הוצא בת ויצא[μ] עסק ואל נבון גבר[ν] חברה;
26 אשה לך אל תתעבה ושנואה אל תאמן בה[ξ].

VII, **11** [ξ]1 Sam 2,7 מַשְׁפִּיל אַף מְרוֹמֵם. — || **12** [ο]Prov 3,29. — || **13** [π]G, Syr כל. [ρ]Suffixum obiecti. — || **14** [σ]Ry תִּסְתַּיֵּד (42,12). — || **16** [τ]Pe תחשובך; suffixum cf 6,7. [υ]G, Sche עָוֶל. [φ]G, Syr + כי. [χ]Sche עברון=עברה. — **17** [ψ]Pirqe Aboth 4,4 a. [ω]Hiob 25,6. [α]G, Syr >. [β]cf v. 15 (post v. 8). [γ]Sche לַעְמֹד cf 45,23; Ps 106,23. [δ]Ps 22,9. — || **18** [ε]Th Noeldeke, ZatW 1900, 85 תְּלִים γνήσιον. — || **19** [ζ]cf Prov 31,10. — || **20** [η]cf *C*. [θ]נתן נפשו ut 51,20. — **22** [ι]G, Syr >: Ry בעיניך. [κ] = אֹמֶנֶת (2 Sam 4,4; Ruth 4,16) = uberibus alens? — || **23** [λ]cf Prov 23,13. — || **25** [μ]Prov 22,10 גרש לץ ויצא מדון. [ν]Gesenius § 132 b; sed cf *C*. — || **26** [ξ]G, Syr + 7,27. 28.

C (2 b).

17 מאד מאד השפל גאוה כי תקוה אנוש לרמה.
20 אל תרע עבד עובד אמת וכן שכיר נותן נפשו.
21 עבד משכיל אהוב כנפש אל תמנע ממנו חופש.
23 בנים לך יסר אותם ושא להם בנעוריהם;
24 בנים לך נצור שאר(ם ואל) תאר להם פנים;
25 הוציא בת ויצא עסק ואל ג(בר) נבון זבדה. אל . . .
(exest fol. II).

29	בכל לבך פחד | אל	ואת כהניו הקדיש.
30	בכל מאודך אהוב עושך	ואת משרתיו לא תעזב.
31	כבד אל והדר כהן	ותן חלקם כאשר צוותה.
	לחם אברים[ο] ותרומת יד[π]	זבחי צדק[ρ] ותרומת קדש.
32	וגם לאביון השיט יד	למען תשלם ברכתך.
33	תן מתן לפני כל חי	וגם ממת אל תמנע חסד.
34	אל תתאחר מבוכים	ועם אבלים התאבל.
35	אל תשא לב מאודב[σ]	כי ממנו תאהב.
36	בכל מעשיך זכור אחרית	ולעולם לא תשחת.
8 1	אל תריב עם איש גדול	למה תשוב על ידו.
	[אל תריב עם קשה ממך	למה תפול בידו.]
2	אל תחרש[α] על איש לא[β] הון	פן ישקל מחירך ואבדת[γ],
	כי רבים הפחיז זהב	והו(ן)[δ] ישגה לב נדיבים.
3	אל תנץ[ε] עם איש לשון	ואל תתן על אש עץ.
4	אל תרגיל עם איש אויל	פן יבוז לנדיבים.
5	אל תכלים איש שב מפשע,	זכר כי כלנו חייבים.
6	אל תבייש אנוש ישיש	כי נמנה[ζ] מזקנים.
7	אל תתהלל על גוע,	זכר[η] כלנו נאספים.
8	אל תטש שיחת חכמים	ובחידתיהם התרטש,
	כי ממנו[θ] תלמד לקח	להתיצב[ι] לפני שרים.
9	אל תמאס בשמיעת שבים	אשר שמעו מאבתם[κ],
	כי ממנו[λ] תקח שכל	בעת[μ] צרך להשיב פתגם.
10	אל תצלח בנהלת[ν] רשע	פן תבער בשביב אשו[ξ].
11	אל תזוח מפני לץ	להושיבו כאורב לפניך.
12	אל תלוה איש חזק ממך	ואם הלוית כמאבד.
13	אל תערב יתר ממך	ואם ערבת כמשלם.
14	אל תשפט עם שופט	כי כרצונו ישפט.

VII, **31** [ο]Ps 78.25. | [π]Dt 12,6. | [ρ]Dt 33.19. — | **35** [σ]Cod מאוהב?

VIII, **2** [α]Pe חרשׁ = חרם; Lé (ה)תתחר cf 11.9. | [β]M לוֹ קׄ. · [γ]G, Syr > ואב׳. [δ]Adler; (וא)והו Pe. — || **3** [ε]נצה Niqt. — || **6** [ζ]G, Syr ממנו; G כי גם ממנו מִזְקֵנִים. — || **7** [η]G, Syr + כי. — || **8** [θ]G, Syr מהם. | [ι]G. Pé ולה׳. — || **9** [κ]Hiob 15,18. [λ]G, Syr מהם. | [μ]G, Pe ובעת. — || **10** [ν]Lé בנחלת, cf Aboth 2,10. | [ξ]Hiob 18,5. — || **14** [ο]cf 4,27.

15 עם אכורי אל תלך   פן תכבידי[ο] את רעתך,
כי הוא נוכח פניו ילך   ובאולתו תספה.
16 עם בעל אף אל תעיז[π] מצח   ואל תרכב עמו בדרך[ρ].
כי קל בעיניו דמים   ובאין מציל ישחיתך.
17 עם פותה אל תסתייד   כי לא יוכל לכסות סודך.
18 לפני זר אל תעש רז   [σ]כי לא תדע מה ילד ספי[τ].
19 לכל בשר אל תגל לבך   ואל תדיח מעליך הטובה.
9 1 אל תקנא את אשת חיקך   פן תלמד עליך רעה[α].
2 אל תקנא[β] לאשה נפשך   להדריכה על במותיך[γ].
3 [δ]אַל תִּקְרַב אֶל־אִשָּׁה זָרָה   פֶּן־תִּפּוֹל בְּמְצוֹדֹתֶיהָ.
עִם־זוֹנָה אַל־תִּסְתַּיָּיד   פֶּן־תִּלָּכֵד בְּלִקּוּחֶיהָ[ε].
4 עם מְנַגִּינֹת[ζ] אַל תִּדְמוֹךְ   פֶּן יִשְׂרְפְךָ בְּפִיפִיּוֹתָם.
5 בבתולה אל תתבונן   פן תוקש בעונשיה.
6 אל תתן לזונה נפשך   פן תסוב את נחלתך
7 להתנבל במראה עיניך   ולשומם אחר ביתה.
8 [η]העלים עין מאשת חן   ואל תביט אל יפי לא לך.
בעד אשה[θ] השחתו רבים   וכן אהביה באש תלהט.
9 עם בעלה[ι] אל תטעם   ואל תסב עמו[κ] שכור[λ].
פן תטה אליה לב   ובדמים תטה אל שחת.
10 אל תטש אוהב ישן   כי חָדש לא יד(עך)[μ].
יין חדש אוהב חדש   וישן אחר תשתינו[ν].
11 אל תקנא באיש רשע   כי לא תדע מה יומו.
12 אל (תרצה)[ξ] בזדון[ο] מצליח,   זכר כי עת[π] מות לא ינקה.

VIII, 15 [ο]G, Syr יכביד. — | 16 [π]Prov 7,13 העזה פניה. [ρ]G, Syr במדבר. — || 18 [σ]Prov 27,1. | [τ]G > ספי.

IX, 1 [α]G, Syr, Pe רעה רעה. — || 2 [β]G, Syr, Lé תתן. תקנא dittographia. cf v. 1. | [γ]cf Hab 3.19. — || 3 [δ]Sanhedrin 100[b]. Jebamoth 63[b]. | [ε]Lé בחלקותיה (cf Prov 6,24 חֶלְקַת לשון). Ry בְּלֶקְחֶיהָ, Pe בתקלותיה cf 31,7. — || 4 [ζ]Ry מְנַגֶּנֶת, י mater lectionis. — || 8 [η]v. 8. 9: Sanhedrin 100[b]; Jebamoth 63[b]. | [θ]ב׳ א׳ Prov 6,26. — || 9 [ι]בְּעָלֶיהָ. | [κ]Lé, Ry תסב עִמָּהּ cf 1 Sam 16,11. | [λ]Lé בשכר. — || 10 [μ]De עד dubitari potest: G οὐκ ἔστιν ἔφισος αὐτῷ לא ידמה לו. | [ν]תשתֶּנּוּ, י mater lectionis. — || 12 [ξ]G, Pe תרצה. Lé, Ry תקנא. neque vero literae ק vestigium ullum exstat. | [ο]Ps 124.5 זידונים (de aquis). | [π]G, Syr, Lé עד.

13 רחק מאיש שליט להרוג   ואל תפחד פחדי[ρ] מות,
ואם קרבת לא תאשם   פן יקח את נשמתך.
דע כי בין פחים תצעד   ועל רשת[σ] תתהלך.
14 ככחך ענה רעך   ועם חכמים הסתייד.
15 עם נבון יהי חשבונך   וכל סודך בינותם.
16 אנשי צדק בעלי לחמך   וביראת אלהים תפארתך.
17 בחכמי ידים יחשך[τ] יושר   ומושל (ב)עמו חכם.
18 ביטה[υ] נורא בעד[φ] איש לשון   ומשא[χ] על פיהו ישונא.
10 1 שופט עם[α] יוסד[β] עמו   וממשלת מבין סדירה[γ].
3 [δ]מלך פרוע[ε] ישחית עיר[ζ]   ועיר נושֶׁבת בשכל שריה.
2 כְּשופֵט עָם כֵּן מְלִיצָיו[η]   וּכְראשׁ עִיר כֵּן יוֹשְׁבָיו.
5 ביד אלהים ממשלת כל גבר   ולפני מחוקק[θ] ישית הודו.
4 ביד אלהים ממשלת תבל   ואיש לעת יעמדי[ι] עליה.
6 בכל פשע אל תשלים רע[κ] לריע   ואל תהלך בדרך גאוה.
7 שנואה לאדון ואנשים גאוה   ומשניהם מעל עשק.
8 מלכות מגוי אל גוי תסוב[λ]   בגלל חמס גאוה.
9 מה יגאה עפר ואפר[μ]   אשר בחייו יורם[ν] גוְיו.
10 שמץ[ξ] מחלה יצהיב רופא   מלך היום ומחר יפול.
11 במות אדם ינחל רמה   ותולעה כִּנִּים[ο] וָרמש.
12 תחלת גאון אדם | מוּעָז   וּמֵעֹשֵׂהוּ יסור מלבו[π],
13 כי מקוה זדון חטא   וּמְקוֹרהּ[ρ] יביע זמה.
על כן מלא לבו אלהים נֶגַע   ויכהו[σ] עד כַּלֵּה[τ].
14 כסא גאים הפך אלהים   וישב ענוים תחתם.

IX, **13** [ρ]Plur. פחדים Hiob 15,21. | [σ]cf Hiob 18,8. 9. — || **17** [τ]יחשך, Ry יֶחָשֵׁב. — || **18** [υ]בוטה Prov 12,18; Sir 5.13 *C*? G σοφὸς ἐν λόγῳ αὐτοῦ coniungit חכם בִּינָה. | [φ]G. Syr, Lé בעיר. [χ]G ὁ προπετὴς ἐν λόγῳ αὐτοῦ. Pe וּמַשָּׂא על פיהו, cf Syrorum הנסב על פומה ori suo indulgens, protervus.

X, **1** [α]G, Syr חכם. | [β]G. Syr יוסר. | [γ]Fortasse סדורה scribendum est. — || **3** [δ]G, Syr v. 2 ante v. 3. | [ε]cf Ex 32,25. [ζ]G. Syr עַמּוֹ. — || **2** [η]cf Is 43,27. — || **5** [θ]cf Is 33,22. — || **4** [ι]יעמִדי. — || **6** [κ]G. Syr. Lé > רע. — || **8** [λ]cf Nu 36,7. — || **9** [μ]ע' וא' Gen 18,27. | [ν]יוֹרֶם, suffixum pertinet ad ע' וא'. — || **10** [ξ]שׁ' 18,32; Hiob 26.14. — || **11** [ο]Cod כִּנִּיּוֹם. — || **12** [π]G. Syr לִבּוֹ. — || **13** [ρ]Suffixum cf 6,22 כִּשְׁמָהּ. | [σ]in margine רע ויבא. [τ]cf 2 Reg 13.17. 19.

15 עקבת גוים[υ] טמטם[φ] אלהים 16 ושרשם עד ארץ קעקע[χ].
17 וסחם[ψ] מארץ ויתשם וישבת מארץ זכרם.
18 לא נאוה[ω] לאנוש זדון ועזות אף לילוד אשה[α].
19 זרע נכבד מה? זרע לאנוש[β] זרע נקלה עובר מצוה[γ].
20 בין אחים ראשם נכבד ויירא אלהים ב(עיני).
22 גר וזר נכרי ורש תפארתם יראת אלהים.
23 אין לבזות דל משכיל ואין לכבד כל איש (חמס[δ]).
24 (נדיב[ε] ו)מושל ושופט נכבדו ואין גדול מירא אלהים.
25 עבד משכיל הורם[ζ] ועב(ד חכם ל)א יתאונן.
26 אל תתחכם לעבד חפצך ואל תתכבד במועד צרכך.
27 טוב עובד ויותר הון ממתכבד (וח)ס(ר)[η] מתן.
28 בני בענוה כבד נפשך ויתן לך ט(וב)[θ] כיוצא בה.
29 מרשיע נפשו מי יצדיקנו ומי יכבד מקלה[ι] נפשו.
30 יש דל נכבד בגלל שכלו ויש נכבד בגלל עשרו.
נכבד בעשרו איככה ונקלה בעיניו[κ] איככה.
31 המתכבד בדלותו בעשרו מתכבד יתר
והנקלה בעשרו בדלותו נקלה יותר.

11 1 חכמת דל תשא ראשו ובין נדיבים תשיבנו[α].
2 אל תהלל אדם בתארו ואל תתעב אדם מכוער[β] במראהו.

X, **15** [υ]Syr, Ry, S Fraenkel. Lé גאים, cf 35,23. [φ]Puncta super מ mendum librarii indicant; scribendum est aut טֵאטֵא (Is 14,23) aut טאטְאָם vel טאטְם (Ry, SFraenkel). — || **16** [χ]Qilqel verbi קוע, cf Hebr קצץ. Ry עד קַרְקַע ארץ. — || **17** [ψ]cf Ez 26,4. — || **18** [ω]G, Syr נֶחֱלַק vel חֲלַק. [α]ו׳ א׳ Hiob 14.1. — || **19** [β]G bene: ז׳ נ׳ מה? ז׳ לאנוש. ז׳ נכבד מה? ירא אלהים. ז׳ נקלה מה? ז׳ לאנוש. ז׳ נק׳ מה? עובר מצוה. — || **20** [γ]G ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. Pe. Litera ב clara est. Syr, ENAdler ממנו. — || **23** [δ]Litera ultima est aut ם aut מ; Pe חמם cf Syr עולא. G ἁμαρτωλόν. Adler יורם cf v. 25 הורם. — || **24** [ε]Pe; Adler ישר ו; G μεγιστὰν καὶ. — || **25** [ζ]Litera prima est ה. non ח. G, Syr, Lé עבד מ׳ הורם יעבדו ו. — || **27** [η]cf Prov 12,9. Lé מזון pro מתן. — || **28** [θ]Ry ויִתֵּן לך טוב. G, Syr ותן, Syr טעם. Pe ותן לה טעם. — || **29** [ι]cf Dt 27.16. — || **30** [κ]Adler בעניו. Pe נכבד בדלותו בעשרו איככה, ונקלה בעשרו בדלותו אי׳ et delet v. 31.

XI, **1** [α]cf 1 Sam 2,8 להושיב עם נדיבים. — || **2** [β]G, Lé, Pe > מ׳.

3 אליל בעוף דברה   וראש תנובות פריה.
4 מעטה[γ] אבד אל תהתל[δ]   ואל תקלס במרירי[ε] יום,
כי פלאות מעשי י׳י   ונעלם מאָדָם פעלו.
5 רבים נדכאים ישבו על כסא   תבל[ζ] על לב עטו צניף[η].
6 רַבִּים נְשָׂאִים נִקְלוּ מְאֹד [וְהָשְׁפָּלוּ יַחַד[θ]]
וְגַם נִכְבָּדִים נִתְּנוּ בְיָד[ι].
7 בְּטֶרֶם תַּחְקוֹר אַל תְּסַלֵּף   בַּקֵּר לְפָנִים וְאַחַר תַּזִּיף.
8 בְּנִי[κ] אַל תָּשִׁיב דָּבָר טֶרֶם תִּשְׁמַע   וּבְתוֹךְ שִׂיחָה אַל־תְּדַבֵּר.
9 באין עצבה אל תאהר[λ]   וברב[μ] זדים אל תקומם.
10 בני למה תרבה עשקך[ν]   ואץ להרבות לא ינקה[ξ].
[[ο]בני אם לא תרוץ לא תגיע   ואם לא תבקש לא תמצא].
11 יש עמל ויגע ורץ   וּכְדי כן הוא מתאחר.
12 יש רשֵׁש ואֹבֵד   מהלך חסר כל[π] ויותר א . .[ρ].
ועין י׳י צפתהו לטוב   וינעריהו מעפר צחנה[σ].
13 נשא בראשו וירממהו   ויתמהו עליו רבים.
14 טוב ורע חיים ומות   ריש ועשר מי׳י הוא.
15 [τ]חכמה ושכל והבין דבר[υ] מי׳י הוא.
חטא[φ] ודרכים ישרים מי׳י הוא.
16 שכלות[χ] והושך לפשעים נוצרה   ומרעים רעה עמם.
17 מ . . צדיק . . . . . .[ψ]   ורצנו יצלח לעד.
18 יש מתעשר מהתענות   (ויש) יחַיב שכרו.
19 ובעת אמר מצאתי נחת   ועתה אכל (מטובתי[ω]).
לא ידע מה (יהיה) חלף[α]   ועזבו[β] לאחרים ומת.
20 בני (ש)ל(ם)[γ] בחוקך ובו (תהגה)[δ]   ובמלאכתך התי(שן)[ε].

XI, 4 [γ]Is 61,3. | [δ]1 Reg 18,27. | [ε]Dt 32,24. — || 5 [ζ]G, Syr, Lé ובל עלו על לב, cf Jer 3,16. | [η]צ׳ע׳ 47,6. — || 6 [θ]G >; Syr > נקלו מ׳. | [ι]G + ἑτέρων. — || 8 [κ]G, Syr >. — || 9 [λ]G ἔριζε, Lé תתחר, cf 8,2. | [μ]וּבְרִב. — || 10 [ν]G עשקך = עסק; Syr עֹשֶׁק. [ξ]cf Prov 28,20 | [ο]G >. — || 12 [π]G בכח. | [ρ]אֱנֹשׁ? [σ]צ׳ Joel 2,20. — || 15 [τ]Codices Graeci BℵA > 11,15. 16; codices Holmes 70 (Hoeschel). 248. 253 alii habent! [υ]G, Syr תורה. | [φ]G ἀγάπησις (חִבָּה), Syr חובא (amor, rad. חבב; peccata, rad. חוב). — || 16 [χ]cf Qoh 1,17. — || 17 [ψ]G δόσις Κυρίου παραμένει εὐσεβέσιν. — || 19 [ω]G, Syr, Lé. | [α]חֵלֶף legisse mihi videor; G τίς καιρὸς παρελεύσεται. Alii חלק, Pe חֻקּוֹ. | [β]ועזבו, cf Ps 49,11. — | 20 [γ]Adler; עמוד Lé, Pe. | [δ]Adler, Lé. | [ε]G παλαιώθητι.

21 (אל תתמה)[ζ] ב(פעלי און | האמין)[ζ] ליי וקוה לאורו,
כי נכה בעיני[η] יי[η] | בפתע פתאם ל(העשיר דל[θ]).
22 ברכת אל גרל צדיק | ובעת תקותו תפרח.
23 אל תאמר . .[ι] כי עשיתי חפצי | ומה עתה יעזב[κ] לי.
24 אל תאמר דיי (ישנו)[λ] | (ומ)ה אסון[μ] יהי עלי.
25 טובת יום תְּשַׁכַּח הרעה[ν] | ורעת (יום) תשכח טוב
[ξ]ואחרית אדם תהיה עליו.
27 [ο]עת רעה תשכח תענוג | וסוף אדם יגיד עליו.
28 [[π]בטרם תחקר אדם אל תאשרהו
כי באחריתו יאושר אדם].
[ρ]לפני מות אל תאשר גבר | כי באחריתו ינכר איש.
29 [σ]לא כל איש להביא אל בית | ומה רבו פ(צעי) רוכל[τ].
[[υ]ככלוב מלא עוף | כן בתיהם מלאים מרמה].
30 כעוף אחוז בכלוב לב גאה | [φ]כזאב ארֵב לטרף.
מה ירבו פשעי בוצע | ככלב הוא באוכל בית.
וחומס[χ] כל[ψ] בוצע | בא ומשים ריב לכל טובתם.
אורב הרוכל כדוב לבית לצים | ובמרגל יראה ערוה[ω].
31 טוב לרע יהפך נרגן[α] | ובמחמדיך יתן קשר.
32 [β]מנצוץ ירבה גחלת | ואיש בליעל לדם יארב.
33 גור מרע כי רע יוליד | למה מום עולם תשא.
[[γ]לא תדבק לרשע ויסלף דרכך | ויהפכך מבריתיך].
12 1 אם טוב תריע[α] למי תטיב | ויהי תקוה לטובתך.
11 34 משוכן[β] זָרִיו וְהִיר[γ] דרכיך | וינכרך במחמדיך.

XI, 21 [ζ]G, Syr, Pe. [η]supra lineam. | [θ]πλουτίσαι πένητα Adler. — || 23 [ι]spatium duarum literarum vacuum videtur esse. | [κ]cf Ex 23,5? יעזר? — || 24 [λ]Pe: ישנו Dt 29,14. | [μ]Pe. — || 25 [ν]articulus supra lineam. [ξ]hemistichium prius non exstat. — || 27 [ο]G + 11,26 ὅτι κοῦφον ἔναντι Κυρίου ἐν ἡμέρᾳ τελευτῆς ἀποδοῦναι ἀνθρώπῳ κατὰ τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ. — || 28 [π]G >. [ρ]Syr >. — || 29 [σ]Sanhedrin 100b. | [τ]G, Syr, Pe ומה רב ארב נוֹכֵל (cf Mal 1,14 נוֹכֵל). | [υ]Jer 5,27. — || 30 [φ]G > כזאב usque ad לצים, sex hemistichia. | [χ]Syr, Lé והומס בית בכל בא בכלב. [ψ]Cod כן? [ω]cf Gen 42,9. — || 31 [α]נִרְגָּן Prov. || 32 [β]Sanhedrin 100b. נצוץ Is 1,31. — || 33 [γ]Syr; G habet v. 34 משוכן כו'.

XII, 1 [α]Litera ר in codice A saepe literae ד simillima est. G, Ry, Pe אם תטיב רע. — || XI, 34 [β]G. De Syro cf ad 11,33. [γ]Scribas זָר תְּזַהֵר.

2	היטב לצדיק ומצא תשלומת	אם לא ממנו מי׳י.
3	אין טובה למנוח[γ] רשע	וגם צדקה לא עשה.
5	פי שנים רעה תשיג בעת צורך[δ]	בכל טובה תגיע אליו.
	כלי לחם[ε] אל תתן לו	למה בם יקביל אליך,
6	כי גם אֵל שונא רָעים	ולרשעים ישיב נקם.
4	תן לטוב ומנע מרע	הקיר[ζ] מך ואל תתן לזד.
8	לא יודע בטובה אוהב	ולא יכוסה ברעה שונא.
9	בטובת איש גם שונא ריע	וברעתו גם ריע בודד.
10	אל תאמין בשונא לעד	כי כנחשת רועו יחליא,
11	וגם אם ישמע לך	ויהלך[η] בנחת,
	תן לבך להתירא ממנו.	היה לו כמגלה רז[θ]
	ולא ימצא להשחיתך	ודע אחרית קנאה.
12	אל תעמידהו אצלך	למה יהדפך ויעמד תחתיך.
	אל תושיבהו לימינך	למה יבקש מושבך,
	ולאחור תשיג אמרי	ולאנחתי תתאנח.
13	מי יוחן[ι] חובר[κ] נשוך	וכל הקרב אל חית שן[λ].
14	כן חובר אל אשת[μ] זדון[ν]	ומתגלל בעונתיו
	[[ξ]לא יעבר עד תבער בו אש.	
	כאשר יבוא עמך לא יתגלה לך	ואם תפול לא יפול להצילך.]
15	עד עת עמד[ο] לא יופיע[π]	ואם נמוט[ρ] לא יתכלכל.
16	בשפתיו יתמהמה[σ] צר	ובלבו יחשוב מהמרות[τ] עמוקות.
	וגם אם בעיניו ידמיע אויב	אם מצא עת לא ישבע דם.
17	אם רע קראך נמצא שם	כאיש סומך יחפש עקב.
18	ראש יניע והניף ידו	ולרוב הלחש ישנא[υ] פנים.
1	נוגע בזפת תדבק ידו	וחובר אל לץ ילמד דרכו. 13
2	כבד ממך מה תשא	ואל עשיר ממך מה תתחבר.

XII, 3 [γ]G, Syr, Lé, Bacher לַמֵּנִיחַ. — ‖ 5 [δ]G > ב׳ צ׳. | [ε]Jud 5,8. — ‖ 4 [ζ]קרר, Imptv. Hiqṭîl. — ‖ 11 [η]Syr + לפניך. | [θ]G εἴσοπτρον ראי 31,28. — ‖ 13 [ι]G, Syr, Sche יחון. | [κ]cf Ps 58,6 חובר חברים et v. 5 חֲמַת נָחָשׁ. | [λ]39,30. — ‖ 14 [μ]G, Syr, Ry איש. | [ν]M עז. | [ξ]G > versus לא יעבר usque ad להצילך. — ‖ 15 [ο]G + עמך. | [π]G > לא י׳ „erscheint nicht, zeigt sich nicht“ scil. als Feind. | [ρ]G, Ry תמוט. — ‖ 16 [σ]G, Ry ימתיק, cf 40,30; Ps 55,15. | [τ]Ps 140,11. — ‖ 18 [υ]= ישנה ut v. 25; 13,25.

מה יתחבר[α] פרור אל סיר אשר היא נוקש בו והוא נשבר.
[β]או מה יתחבר[α] עשיר אל דל[β].

3 עשיר יענה[γ] הוא יתנוה[δ] ועל[ε] דל נעוה היא יתחנן.
4 אם תכשר לו יעבד[ζ] בך ואם תכרע יחמל[η] עליך.
5 אם שלך[θ] ייטיב דבריו עמך וירששך ולא יכאב לו.
6 צֹרֶך[ι] לו עמך והשיע[κ] לך ושוחק לך והבטיחך.
7 [λ]עד אשר יועיל יהתל בך, פעמים שלש[μ] יעריצך[ν]
ובכן יראך והתעבר בך ובראשו יניע אליך.
8 השמר אל תרהב[ξ] מאד ואל תדמה בַּחֲסִירֵי מַדָּע.
9 [ο]קָרֵב[π] נדיב היה רחוק וכדי כן יגישך[π].
10 אל תתקרב פן תתרחק ואל תתרחק פן תשנא[ρ].
11 אל תבטח לחפש[σ] עמו ואל תאמן לרב שיחו,
כי מהרבות[τ] שיחו נסיון ושחק לך והקרך.
12 אכזרי יתן מושל ולא יחמל על נפש רבים קושר קשר.
13 השמר והיה זהיר ואל תהלך עם אנשי חמס.
15 כל הבשר יאהב מינו וכל אדם את הדומה לו.
16 מין כל בשר אצלו ואל מינו יחובר אדם.
17 מה יחובר זאב אל כבש כך רשע לצדיק
וכן עשיר אל איש[υ] נאצל.
18 מאיש[φ] שלום צבוע אל כלב מאין שלום עשיר אל רש.
19 מאכל ארי פראי מדבר כן מרעית עשיר דלים.
20 תועבת גאוה ענוה ותועבת עשיר אביון.
21 עשיר מוט[χ] נסמך[ψ] מרע ודל נמוט נדחה מרע אל רע.

XIII, **2** [α]Litera ת supra יחבר addita est. | [β]G >. — || **3** [γ]Scribas aut יַעֲנֶה et נַעֲנֶה aut יעוה et נעוה. [δ]cf Ex 15,2 וְאַנְוֵהוּ. [ε]Ry ודל. — || **4** [ζ]עבד בְּ Gen 29,20. 25. [η]Taylor confert Horat. Od. I,34 „Parcus deorum cultor". — || **5** [θ]Sche יֵשׁ לְךָ. — || **6** [ι]Cod צָרִיךְ. [κ]G, Sm, Ry וְהִשִּׁיא. — || **7** [λ]G + λαλήσει σοι καλὰ καὶ ἐρεῖ· τίς ἡ χρεία σου; καὶ αἰσχυνεῖ σε ἐν τοῖς βρώμασιν αὐτοῦ. [μ]פ׳ שׁ׳ Hiob 33,29. [ν]יְרִיקְךָ. יַעֲרְךָ? — || **8** [ξ]Prov 6,3 הִתְרַפֵּס וּרְהַב רֵעֶיךָ. — || **9** [ο]cf Aboth 2,3. [π]G προσκαλεῖν קרא. — || **10** [ρ]G תִּנָּשֶׁה cf 42,9. — || **11** [σ]הַחָפְשִׁי. | [τ]ה supra lineam. — || **17** [υ]Ry רִישׁ. נֶאֱצָל vertit „se adiungere", cf v. 16 אצלו. Lé נאצל „spoliari" cf 42,21. — || **18** [φ]Sche מֵאַיִן. — || **21** [χ]Sche נמוט. | [ψ]Lé נסמך; Sche יִסָּמֵךְ.

22 עשיר מדבר ועוזריו רבים ודבריו מכוערין מהופין[ω].
דל נמוט[α] גע גע ושא[β] ודבר משכיל ואין לו מקום.
23 [γ]עשיר דובר הכל נסכתו[δ] ואת שכלו עד עב יגיעו.
דל דובר מי זה יאמרו ואם נתקל גם הם יהדפוהו.
24 טוב העושר אם אין עון ורע העוני על פי זדון.
25 לב אנוש ישנא[ε] פניו אם לטוב ואם לרע.
26 עקבת לב טוב פנים אורים ושיג ושיח[ζ] מחשבת עמל.

14

1 אשרי אנוש לא עצבו[α] פיהו ולא אבה[β] עליו דין לבו.
2 אשרי איש לא חסרתו[γ] נפשו ולא שבתה תוחלתו.
3 ללב קטן לא נאוה עושר ולאיש רע עין לא נאוה חרוץ.
4 מונע[δ] נפשו יקבץ לאחר ובטובתו יתבעבע זר.
5 רע לנפשו למי ייטיב ולא יקרה בטובתו.
6 רע לנפשו אין רע ממנו ועמו תשלומת רעתו[ε].
9 בעין כושל[ζ] מְעַט הוא חלקו ולוקח חלק רעהו מאבד חלקו.
10 עין רע[η] עין תעיט[θ] על לחם ומהומה על שלחנו.
[[ι]עין טובה מרבה הלחם ומעין יבש יזל מים על השלחן.]
11 בני [[κ]אם יש לך שָׁרֵות[λ] נפשך]
[ו]אם יש לך היטיב לך ולאל ידך הדשן
12 זכור כי [לא[μ] בשאול תענוג ו]לא מות יתמהמה:
וחוק לשאול לא הגד לך.
13 בטרם תמות היטב לאוהב והשינת[ν] ירך תן לו.

XIII, 22 [ω]ה supra lineam; Part. Hoqṭal verbi יפה. Sche מחופין. G וְדִבֵּר מכ׳ ומופין, cf hemistichium quartum. | [α]Syr, Sche מדבר. | [β]Sche ישאו. — || 23 [γ]cf Hiob 29,9. | [δ]Dt 27,9 הַסְכֵּת. — || 25 [ε]12,18. — || 26 [ζ]שִׂיחַ, שִׂיג 1 Reg 18,27. Cod ישיח?

XIV, 1 [α]עֲצָבוֹ 1 Reg 1,6. | [β]Sche אבל (cf Hiob 14,22 ונפשו עליו תֶּאֱבָל) vel אנה. — || 2 [γ]Sche חִסְּרַתּוּ. cf Prov 25,10. — || 4 [δ]מנע c. accus., cf Nu 24,11; Qoh 2,10; Sm מנפשו. — || 6 [ε]G + 13,7. 8; Syr + 13,7. — || 9 [ζ]Syr, Ry כסיל. — || 10 [η]עֵין רַע aut עַיִן רעה. | [θ]1 Sam 14,32; Ta תַּעַיִן. Melius fortasse עַיִן תעין (cf עֹיֵן 1 Sam 18,19). | [ι]Syr עינא בישתא מסגא לחמא ויבישא רמיא על פתורא. — || 11 [κ]Syr versiculos primum et tertium habet. G alterum et tertium. | [λ]i. e. שָׁרֵת. — || 12 [μ]G, Syr > לא בשאול התענוג ו, cf v. 16. — || 13 [ν]Sche וכה׳.

14 [ξ]אל תמנע מטובת יום — ובהלקה[ο] אח[π] אל תעבר
[[ρ]וחמוד רע אל תחמוד].
15 הלא לאחר תעזב חילך[σ] — ויגיעך ליודי[τ] גורל.
16 תן לאח ותֵין[υ] ופנק[φ] נפשך — כי אין בשאול לבקש תענוג
[[χ]וכל דבר שיפה לעשות לפני אלהים עשה].
17 כל הבשר כבגד יבלה[ψ] — וחוק עולם גוע יגועו.
18 כפרח עלה על עץ רענן — שזה נובל[ω] ואחר צומח.
[α]כן דורות בשר ודם — אחד גוע ואחר גומל[α].
19 כל מעשיו רקוב ירקבו — ופעל ידיו ימשך אחריו.
20 אשרי אנוש בחכמה יהגה — ובתבונה ישעה,
21 השם על דרכיה לבו — ובתבונתיה[β] יתבונן
22 לצאת אחריה בחקר[γ] — וכל[δ] מבואיה ירצד,
23 המשקיף בעד חלונה[ε] — ועל פתחיה יצותת,
24 החונה סביבות ביתה — והביא יתריו בקירה
25 ונוטה אהלו על ידה — ושכן שכן[ζ] טוב
26 וישים קנו בעֳפיה — ובענפיה יתלונן,
27 וחוסה בצלה מחרב[η] — ובמעונותיה ישכן.

15

1 כי[α] ירא י'י יעשה זאת — ותופש תורה[β] ידריכנה
2 וקדמתהו כאם — וכאשת נעורים[γ] תקבלנו
3 והאכלתהו לחם[δ] שכל — ומי תבונה תשקנו
4 ונשען עליה ולא ימוט — ובה יבטח ולא יבוש
5 ורוממתהו מרעהו — ובתוך קהל[ε] תפתח פיו[ζ].
6 ששון ושמחה ימצא — ושם עולם תורישנו.

XIV, 14 [ξ]Qoh 7,14. Legas אַל־תִּמְנַע. | [ο]G, Sche ובחלק. [π]Pe ובחלקת אַוָּה καὶ μερὶς ἐπιθυμίας ἀγαθῆς μή σε παρελθάτω. | [ρ]G >; Syr loco versiculi secundi. — || 15 [σ]cf Ps 49,11. | [τ]cf Joel 4,3. WBacher לְיוֹרְי, cf Jos 18,6. — || 16 [υ]Tria puncta ותין mendum esse indicant. | [φ]G ἀπάτησον; Pe פַּת, cf 30,23. פַּנֵּק Prov 29,21. | [χ]G >; Syr loco versiculi secundi. יָפֶה cf Qoh 3,11. — || 17 [ψ]Hiob 13,28. — || 18 [ω]G, Syr נוֹפֵל. | [α]Hi versiculi in margine additi sunt. — || 21 [β]cf v. 20; Syr, Sche ובנתיבותיה. — || 22 [γ]G, Syr כְּחֹקֵר. | [δ]G, Syr ועל. — || 23 [ε]G, Syr plur.; sed cf Prov 7,6. — || 25 [ζ]שְׁכֵנָיו. — || 27 [η]Is 4,6.

XV, 1 [α]G >. | [β]cf Jer 2,8. — || 2 [γ]cf Prov 5,18. | [δ]cf Prov 9,5. — || 5 [ε]בת ק' Prov 5,14. | [ζ]cf Prov 24,7.

7 לא ידריכוה מתי שוא ואנשי זדון לא יראוה.

8 רחוקה היא מלצים ואנשי כזב לא יזכרוה.

9 [η]לא נאתה[θ] תהלה בפי רשע כי לא מאל נחלקה לו;

10 בפה[ι] חכם תאמר תהלה ומשל בה ילמדנה.

11 אל תאמר מאל פשעי כי את אשר שנא לא עשה,

12 פן תאמר הוא התקילני כי אין צורך באנשי חמס.

13 רעה ותעבה שנא י'י ולא יאננה[κ] ליראיו.

14 אלהים מבראשית ברא האדם[λ] [[μ]וישתיהו* ביד חותפו] ויתנהו ביד יצרו.

15 אם תחפץ תשמר מצוה ותבונה[ν] לעשות רצונו.
[[ξ]אם תאמין בו גם אתה תחיה].

16 מוצק לפניך אש ומים באשר תחפץ שלח ידיך

17 לפני אדם חיים ומות[ο] אשר יחפץ ינתן לו.

18 ספקה חכמת י'י אמיץ גבורות וחוזה כל.

19 עיני אל יראו מעשיו | והו יכיר כל מפעל איש.

20 לא צוה אנוש לחטא ולא החלים[π] אנשי כזב.
[[ρ]ולא מרחם על עושה שוא ועל מגלה סוד].

16 1 אל תתאוה תואר נערי שוא ולא תשמח בבני עולה,

2 וגם אם פרו אל תבע בם אם אין אתם יראת י'י.

3 אל תאמין בחייהם ואל תבטח בעקבותם.
[[α]כי לא תהיה להם אחרית טובה].
כי טוב אחד [[β]עושה רצון] מאלף ומות ערירי[γ] [ממי שהיו לו בנים רבים לה[δ]: ו]מאחרית זדון[ε].

XV, **9** [η]cf Ps 33,1. | [θ]Cod; Sche נאמר. — || **10** [ι]Syr בפי. — || **13** [κ]cf Ex 21,13 והאלהים אִנָּה בידו. — || **14** ה[λ] supra lineam. | [μ]G, Syr >. — || **15** [ν]Sche ותתבונן. G ואמונה. | [ξ]Syr; G >. Cf Hab 2,4. — || **17** [ο]cf Dt 30,15. — || **20** [π]Is 38,16; Sir 49,10. | [ρ]G >. Syrus nonnisi haec habet: ולא מרחם על עבדי שוקרא. Pe ולא מרחב לעשות שוא, cf Gen 26,22; Prov 18,16.

XVI, **3** [α]G, Syr >. | [β]G >; sed iam Chrysostomus ad Ps 113 ait: κρείσσων γὰρ εἷς ἢ χίλιοι καὶ ἀποθανεῖν ἄτεκνον ἢ ἔχειν τέκνα ἀσεβῆ καὶ κρείσσων εἷς ποιῶν τὸ θέλημα Κυρίου ἢ μυρίοι παράνομοι (apud Herkenne). | [γ]Gen 15,2. | [δ]ante ל unius literae spatium. Lé reficit מֵעַוְלָה = בניא סגיאא דעולא. | [ε]Ante מאחרית supplendum est ומות ערירי. 'א = posteri.

4	מאחר עירירי[ζ] ירא י'י תשב עיר	וממשפחת בגדים תחרב.
5	רבות כאלה[η] ראתה עיני	ועצמות כאלה[θ] שמעה אזני.
6	בעדת רשעים יוקדת אש[ι]	ובגוי חנף[κ] נצתה חמה,
7	[λ]אשר[μ] לא נשא לנסיכי קדם	המורים עולם[ν] בגבורתם
8	ולא חמל על מגורי לוט	המתעברים[ξ] בגאותם
9	ולא חמל על גוי חרם[ο]	הנורשים[π] בעונם
10	[כן שש מאות אלף רגלי[ρ]	הנאספים בזדון לבם].
11	ואף כי אחד מקשה ערף	תמה זה אם ינקה,
	[σ]כי רחמים ואף עמו	ונושא וסולח ועל רשעים יגיה[τ] רגזו.
12	כרב רחמיו כן תוכחתו	איש כמפעליו ישפט.
13	לא ימלט בגזל עול	ולא ישבית תאות[υ] צדיק לעולם[φ].
14	כל העושה צדקה יש לו שכר	וכל אדם כמעשיו יצא[χ] לפניו.
15	[[ψ]י'י הקשה את לב פרעה אשר לא ידעו[ω] שמעשיו מגולין תחת השמים.	
16	רחמיו יראו לכל בריותיו	ואורו ושבחו[α] חלק לבני אדם.]
17	אל תאמר: מאל נסתרתי	ובמרום מי יזכרני,
	בעם כבד לא אודע[β]	ומה נפשי בקצות רוחות כל[γ] בני אדם.
18	הן השמים ושמי השמים ותהום[δ] וארץ	ברדתו עליהם עֹמְדים[ε] בפקדו וכרגשו[ζ],
19	אף קצבי[η] הרים ויסודי תבל	בהביטו[θ] אליהם רעש ירעשו.
20	גם עלי לא ישים לב	ובדרכי מי יתבונן;
21	אם חטאתי לא תראני[ι] עין	או אם אכזב בכל סתר מי יודע;

XVI, **4** [ζ]עירירי dittographia, Sche. — || **5** [η]Hiob 16,2 שמעתי כְאלה רבות. | [θ]G, Syr מֵאלה. — || **6** [ι]Is 65,5. | [κ]Is 10,6. — || **7** [λ]cf Gen 6,1 seqq.; Hiob 22,15 seqq. | [μ]G, Syr >. | [ν]Scribas מֵעולם. — || **8** [ξ]cf Prov 20,2? Ry הַמִּתְעַבְּבִים? — || **9** [ο]46,6; cf Is 34,5 עַם חֶרְמִי. Chananaeos denotat. | [π]Niqṭal verbi ירש. Plerique legunt נוֹרָשִׁים (cf ad 12,1), Niqṭal metapl. verbi הוּשׁ, cf Mich 4,13. — || **10** [ρ]Nu 11,21; ad rem cf Nu 14,28 seqq. — || **11** [σ]cf 5,6. | [τ]Lé, Bacher יָנִיחַ, cf 5,6. — || **13** [υ]Prov 10,24; 11,23; G, Syr תקות. | [φ]G >. — || **14** [χ]G, Syr ימצא. — || **15** [ψ]G > v. 15. 16, exceptis codicibus 106 et 248 Holmes. | [ω]cf Ex 5,2. — || **16** [α]G, Syr, Sche וחשכו. — || **17** [β]Niqṭal. | [γ]G > כל ב' א'. — || **18** [δ]G תהום. [ε]Legas מוּעָדִים σαλευθήσονται. [ζ]Sche, Ry ירגישו. — || **19** [η]Jona 2,7. [θ]cf Ps 104,32. — || **21** [ι]Hiob 10,18.

22 מעשה צדק מי יגירנו ותקות מה כי אצוק[κ] חוק.
23 חסרי לב יבינו אלה וגבר פותה יחשב זאת.
24 [λ]שמעו אלי וקחו שכלי ועל דברי שימו לב.
25 אביעה[μ] במשקל רוחי ובהצנע[ν] אחוה דעי[ξ].
26 כברא אל מעשיו מראש על חייהם[ο] . . .

18 שׂונא . . . .

32 אל תשמח אל שמץ[α] תענוג אשׁר פי שנים רישו;
33 אל תהי זולל וסובא[γ] ומאומה אין בכים.
19 1 פועל זאת (לׂא י)עשׁיר ובוזה מעוטים (ית)ערער[δ].
2 יין ונשים (יפחי)זו[ε] לׂב [ζ]ונפש עזה (תש)חית בעליה.
20 5 יש (מחרי)ש ונחש(ב חכם)[η] (י)ש נמאס בריב[θ] (שיח),
6 יש מחריש מאין מענה ויש מחריש כי ראה עת.
7 חכם יחריש עד עת וכסיל לא ישמור עת.
37 19 [ι]יש חכם לרבים נחכם ולנפשו הוא גואל*,
22 יש חכם לנפשו יחכם פרי דע(תו) על גויתו.
24 חכם לנפ(שו) ישבע תענוג וכל ר(ואיהו) יאשרוהו.
26 חכם ע(ם ינח)ל כבוד ושמ(ו עומד לחיי) עולם.
20 13 חכם במעט דבר נפשו[κ] וטוׂבת כסילים ישפוך[λ] חכמה[μ].
25 7 [ν]אשרי ש(מח באחריתו[ξ] 8 ואינו) עבד נקלׂה (ממנו)[ο].
8 (אשרי) בעל אשה מ(שׂכלת ואינו) חורש בשור[π] (וחמור יחדו).

XVI, 22 [κ]G ירחק, cf Mich 7,11. — || 24 [λ]G + בני. G Sing. שמע, וקח, שים. — || 25 [μ]Prov 1,23. | [ν]cf Mich 6,8. | [ξ]Hiob 32,10. 17. — || 26 [ο]Exest cod *A*.

XVIII, 32 [α]10,10. | [β]2 Reg 2,9; Zach 13,8. — || 33 [γ]cf Prov 23,21.

XIX, 1 [δ]cf Jer 51,58. — || 2 [ε]ante ן Jod fuisse videtur. Syr מפחזין לׂבא. | [ζ]v. 6,4.

XX, 5 [η]cf Prov 17,28. | [θ]scribas ברוב.

XXXVII, 19—26 [ι]v. infra ad cap. 37.

XX, 13 [κ]supple יאהיב, cf 4,7. G προσφιλῆ ποιήσει. | [λ]G χάριτες δὲ μωρῶν ἐκχυθήσονται i. e. וטובת כ׳ יִשָּׁפְכוּ. | [μ]Lé חִנָּם. Exest folium tertium codicis *C*.

XXV, 7 seqq. [ν]Lacunis explendis I Lévi prae ceteris bene meruit. | [ξ]G εὐφραινόμενος ἐπὶ τέκνοις. | [ο]G καὶ ὃς οὐκ ἐδούλευσεν ἀναξίῳ αὐτοῦ. — || 8 [π]cf Dt 22,10. Cod כשור.

13 כל מכה ולא כ(מכת) לב   כל רעה ולא כר(עת אשה).
17 רע אשה ישחיר מראה איש   ויקדיר פניו לדוב[ρ].
18 בין רעים ישב בעלה   ובלא טעמו יתאנח.
19 מעט רעה כרעת אשה   גורל חוטא יפול עליה.
20 כמעלה (חול לרגלי זקן[σ]   כן) אשת (לשון לאיש ענו[τ]).
21 אל תפול (ביפי איש)ה   ועל יש לה (אל תחמו)ד,
22 כי בעדה[υ] (וקלון) ובושת   אשה מכלכלת (את) בעלה.
23 רפיון[φ] ידים (וב)שלון[χ] ברכים   אשה לא תאשר את בעלה.
24 מאשה תחלת עון   ובגללה גוענו יחד.
26 1 אשה טובה אשרי בעלה   ומספר ימיו כפלים.
2 אשת חיל תדשן לבעלה[ψ]   . . . . . .
30 11 אל תמשילהו בנעוריו   ואל תשא לשחיתותיו,
12 [α]כתפן על חי תפגע[β]   רציץ מתניו שעודנו נער.
[[γ]כיף ראשו בנערותו   ובקע מתניו כשהוא קטן].
למה ישקה[δ] ומרה בך   ונולד ממנו מפח נפש[ε].
13 יסר בנך והכבד עולו   פן באולתו יתלע בך[ζ].
14 טוב מסכן וחי בעצמו   מעשיר ונגע בבשרו.
15 חיי שר[η] אויתי מפז   ורוח טובה מפנינים.
16 אין עושר על עושר שר[θ] עצם   ואין טובה על טוב לבב[ι].
17 [κ]טוב למות מחיי שוא   ונוחת עולם מכאב[λ] נאמן[λ].
[[μ]טוב למות מחיים רעים   ולירד[ν] שאול מכאב עומד.]
18 טובה שפוכה על פה סתום   תנופה מצגת לפני גלול[ξ].

XXV. 17 [ρ]G ברוב. — || 20 [σ]G ἀνάβασις ἀμμώδης ἐν ποσὶν πρεσβυτέρου. | [τ]G οὕτως γυνὴ γλωσσώδης ἀνδρὶ ἡσύχῳ. ענו Pe, cf Nu 12,3; Sir 45,4. — || 22 [υ]Syr עבדה servitus, G עברה ὀργή. — || 23 [φ]ר׳ י׳ Jer 47,3. | [χ]Prov 16,18.

XXVI, 2 [ψ]Finem habet folium quartum codicis *C*.

XXX, 12 [α]Syr > כ׳ usque ad נער. | [β]Sche בקע; כתפו עד חי תבקע cf Ez 27,9. Lé כתפו בעלומיו תב׳. | [γ]Syr; G >. | [δ]Legas יקשה. M יקשיח. | [ε]Hiob 11,20. — || 13 [ζ]M יתעל cf Jer 51,3. G προσκόψῃ יִתָּקֵל. — || 15 [η]M בשר et שאר; שר cf v. 16. — || 16 [θ]M שאר. | [ι]M שאר. — || 17 [κ]Syr > טוב usque ad נאמן. [λ]M מחיים רעים. | [μ]Syr; G >. | [ν]וְלִירֹדִי?, cf Ps 30. M manu post. וְלֵרֵד לִשְׁאוֹל (inf. neohebr.). — || 18 [ξ]גִּלּוּלִ, in Vet. Test. plurale tantum. Ad rem cf quae in versionibus Graecis libri Danielis de Bel narrantur. G, Syr τάφος גּוֹלֵל.

19 [ο]מה יטב לאללי הגוים אשר לא יאכלון ולא י(ריחון)[π]
[ρ]כן מי ש(יש) לו עושר ואין נהנה מהונו : בעינו[σ]
20 כאשר סירים[σ] יחבק נערה ומתאנח [[τ]כן עושה באונס[υ] משפט]
[[φ]כן[χ] נאמן[ψ] לן עם בתולה וייי מבקש מידו[ω]].
21 אל תתן לדין[α] נפשך ואל תכשל בעונך[β].
22 שמחת לבב הם חיי איש וגיל אדם האריך אפו[γ].
23 פת נפשך ופייג לבך וקצפון הרחק ממך,
כי רבים הרג דין[δ] ואין תעלה בקצפון;
24 קנאה ואף יקצרו ימים ובלא עת תזקין דאגה. |
25 [ε]שנות לב טוב תחת מטעמים ומאכלו יעלה עליו.
31 1 שקר[α] עשיר ימחה שארו דאגת[β] מחיה תפריע[γ] נומה.
2 דאגת מחיה תפריג נומה ומחלי[δ] חזק תפריע[ε] נומה.
[[ζ]רע נאמן תגיד חרפה ומסתיר סוד אוהב כנפש]
3 עמלי[η] עשיר לקבל[θ] הון ואם ינוח לקבל תענוגי[ι],
4 יגע עני לחסר ביתו ואם ינוח יהיה צריך.
[[κ]עמל עני לחסר כחו ואם ינוח לא נחה לו].
5 רודף חרוץ לא ינקה[λ] ואוהב מחיר[μ] בו ישגה.
6 רבים היו חבולי[ν] זהב והבוטח[ξ] על פנינים
[ο]ולא מצאו להנצל מרעה וגם להושע ביום עברה[π],

XXX, 19 [ο]מה usque ad בעינו. Haec verba prima manu in margine addita sunt. | [π]cf Dt 4,28. | [ρ]G > כן usque ad מהונו. | [σ]G βλέπων ἐν ὀφθαλμοῖς καὶ στενάζων i. e. בע׳ רואה ומתאנח, quae verba cum sequentibus coniungenda sunt. — || 20 [σ]Scribas סרים. | [τ]cf 20,4. | [υ]M בגזל. | [φ]Syr. | [χ]Sche, Ry כמו. | [ψ]Syr מהימנא i. e. εὐνοῦχος. | [ω]M בידן, legas בידו. — || 21 [α]Sche לְדָוֹן cf 23. | [β]M בעצתך et אל תכשילך עצתך. — || 22 [γ]G, Ry ימיו; Syr, Sche חייו. Prov 19,11 שֵׂכֶל אדם האריך אפו. — || 23 [δ]Sche דָּוֹן. — || 25 [ε](G 33,13b). G, Syr > שנות.

XXXI, 1 [α]M שקד. | [β]M דאגתו; etiam G, Syr > מחיה. | [γ]M תפריג. — || 2 [δ]M ומחלה חז׳, i. e. ומ׳ חזקה. | [ε]M תפריג. | [ζ]G, Syr >; cf G 22,22. — || 3 [η]M עמל. | [θ]G, Syr לקבץ. | [ι]M עמל. — || 4 [κ]G, Syr >. — || 5 [λ]Prov 28,20 וְאָץ להעשיר ל׳ י׳. | [μ]M במח׳. — || 6 [ν]cf Amos 2,8. M חללו. | [ξ]Sche והבוטחים. | [ο]G > ולא usque ad עברה. | [π]M ולא מצאו להנצל ביום עברה ולהושיע ביום רעה.

7 כי[ρ] תקלה הוא לאויל   וכל פותה[σ] יוקש בו.

8 אשרי איש[τ] נמצא תמים   ואחר ממון לא נלוה.

9 מי הוא זה ונאשרנו[υ]   כי הפליא לעשות בעמו.

10 מי הוא זה שנדבק[φ] בו והיה לו שלום[χ]

והיה לו תפארת[ψ]

[[ω]כי ברכות שלום חייו   אהיה לך לתפארת

מי ברכו וישלם חייו   היא[α] לך לתפארת].

מי יוכל לסור ולא סר   ולהרע רע ולא אבה[β],

11 על כן חזק[γ] טובו   ותהלתו יספר קהל[δ]. |

מוסר לחם ויין יחדו.

12 בני אם[α] על שלחן[β] גדול ישבתה   אל תפתח עליו גרנך[γ].

אל תאמר ספוק עליו.   13 זכור[δ] כי רעה עין רעה.

[[ε]רע עין שונא אל   ורע ממנו לא ברא.

כי זה מפני כל דבר תזוע[ζ] עין   ומפנים דמעה תרמע[η]]

רע מעין לא חלק אל[θ]   על כן[ι] מפני[κ] כל נם לחה[λ].

14 מקום יביט אל[μ] אל תושיט יד   ואל דיחד[ν] עמו בטנא.

15 דעה[ξ] רעך כנפשך   ובכל[ο] ששנאת התבונן.

16 [π]הסב כאיש אשר נבחר   ואל תעט[ρ] פן תגעל[σ].

[τ]דע שרעד כמוך   ואבול כאיש דבר ששם[υ] לפניך[φ].

17 הדל ראשון בע(בו)ר (מוס)ר[χ]   ואל תל(ע) פן תמאס[ψ].

XXXI, 7 [ρ]G עין. | [σ]Hiob 5,2. M פתח (corrig. פתי?). — || 8 [τ]G, Syr עשיר. — || 9 [υ]M מי הוא תאשרנו כי הפליא לעשות. — || 10 [φ]M הנדבק. G ἐδοκιμάσθη נבדק. [χ]G καὶ ἐτελειώθη, וַיִּשְׁלָם, cf Hiob 9,4. | [ψ]M תפארת et לתפארה. [ω]G, Syr >. | [α]M אהיה לך להתפאר. | [β]G, Syr הרע. — || 11 [γ]G, Syr, Sm יחזק. Cf Hiob 20,21 על־כן לא יחיל טובו. | [δ]44,15. — || 12 [α]G, Syr > בני אם. | [β]M + איש. [γ]M גרון. — || 13 [δ]M רע. | [ε]G >; Syr. | [ζ]M תזיע. [η]cf Jer 13,17. M תזיע (ut videtur). | [θ]M רע מ חלק אֵ (ante רע fortasse לא supplendum est). [ι]M על כל. | [κ]M מלפני. [λ]Dt 34,7. — || 14 [μ]אל prius lineolis deletum est. | [ν]M תיחד (= תֵּחַד). — || 15 [ξ]Prov 24,14 דֵּעָה; Ry רעה. Syr > v. 15. [ο]M וכל אשר. — || 16 [π]M אבל כאיש נכח יאל תעט פן תגלו. G, Syr > הסב usque ad תגעל. [ρ]cf 14,10: 1 Sam 15,19. Max Margolis תלעט. [σ]M תגלע. | [τ]Syr > רע ש׳ כמוך. [υ]שֵׁשֹׁבֵם. | [φ]G, Syr, M + ולא תהיה גרגרן פן תמאס. — || 17 [χ]G χάριν παιδείας. [ψ]G προσκόψῃς. Pe תִּתָּקֵל.

18 וגם אם בין רבים ישבת   לפני רע[ω] אל תושט יד.
19 הלא די אנוש נבון[α] מזער[β]   ועל יצועיו[γ] לא ישיק.
מכאוב ונדד[δ] ישנה[ε] וצער ותשניק
ופני[ζ] הפוכות עם איש כסיל,
20 [η]שנות חיים על קרב צולל   וקם בבקר ונפשו אתו.
[[ϑ]ש(נות חיים עם אי)ש נבוני[ι]   ילין עד בקר ונפשו עמו]
. . . . ותמצא נחת[κ]
. . . .
22 בכל מעשיך היה צנוע   וכל אסון לא יגע בך
21 [λ]וגם אם נאנסתה במטעמים   קוה קוה[μ] וינוח לך.
22 [ν]ישמע בני ואל תבוז לי   באחרית תשיג אמרי
[שמע בני וקח מוסרי   ואל תלעיג[ξ] עלי ובאחרית תמצא דברי].
23 טוב על לחם תברך שפה   עדות טובו נאמנה,
24 רע על לחם ירגז[ο] בשער   דעת[π] רועו נאמנה.
25 וגם על היין אל תתגבר[ρ]   כי רבים הכשיל תירוש[σ].
26 כור בוחן[τ] מעשה לוטש   כן היין למצותי[υ] לצים
[נבון בוחן מעשה מעשה   כן שכר לריב לצים].
27 למי[φ] היין חיים לאנוש   אם ישתנו במתכנתו.
מה חיים חסר[χ] היין   שהוא מראשית[ψ] לשמחה נוצר[ω].

XXXI, 18 [ω]G, Syr לפניהם; Sche, Ry לפני ראש. — || 19 [α]M נכון, in textu כ supra ב; G πεπαιδευμένος. | [β]M מועד. | [γ]M יצוריו, cf Hiob 17,7. | [δ]cf Ps 55,8 נְדֹד (ארחיק). | [ε]Scribas שֵׁנָה. | [ζ]M ופנים. — || 20 [η]Syr > שנות usque ad אתו. | [ϑ]Syr; G >. | [ι]בי supra ב. | [κ]Linea ultima folii deest. — || 21 [λ]Quae antecedunt verba (הלא די אנוש נבון מזער) a mendo librarii orta sunt, cf v. 19. Quinque verba מטעמים כו׳ litteris minoribus scripta sunt. | [μ]Cod Holmes 248 ἀνάστα ἔμεσον; Vet. Lat. surge et evome, קוּם קֵיא, cf Lé. Ry קָוֹה קְוֵה vel קַוֹּה קַוֵּה, cf Jer 25,27 קִיוּ. — || 22 [ν]vv. 22 *a. b* = G; v. 22 *c. d* = Syr. | [ξ]M תלעג. — || 24 [ο]Hiqṭîl, cf Hiob 12,6 מַרְגִּיזֵי אֵל. G διαγογγύσει πόλις, Pe ירגן עיר. | [π]M עֵדות. — || 25 [ρ]Is 5,22 גִּבֹּרִים לשתות יין. | [σ]cf Is 28,1 הֲלוּמֵי יין. — || 26 [τ]M ביתן. | [υ]לְמַצּוּתִי (G ἐν μάχῃ) cf Is 41,12. M בי היית מצות. — || 27 [φ]G כמו חיים היין. | [χ]Scribas לַחֲסַר vel חיי חסר. | [ψ]M באר שית. | [ω]M נוצרו.

28 שמחת לב וששון ועדוי[α]	יין נשתה בעתו[β] וראי[γ]
[[δ]חיי מה לחסר תירוש	והוא לגיל נחלק מראש].
29 כאב ראש לענה וקלון	יין נשתה בתחרה וכעס.
30 מרבה חמר לכסיל מוקש[ε]	מחסר כח ומספק פצע[ζ].
31 במשתה היין אל (תוכח)[η] רע	ואל . . . .[θ]
דבר חרפה אל (תאמר לו)[ι]	. . . .[κ]
32 1 . . . .[α]. . . . . |	
היה להם[β] כאחד מהם	2 דאג להם ואחר[γ] תסוב הכין צרכם ואחר[δ] תרבץ,
למען תשמח בכבודם[ε]	ועל מוסר תשא שכל[ζ].
3 מלל שב כי[η] הוא לך	והצנע[θ] שכל ואל תמנע שיר.
4 במקום היין אל תשפך שיח	ובלא[ι] מזמר מה תשפך שיח ובל[κ] עת מה תתחכם
5 [[λ]כחותם על כים זהב	שיר[μ] אל על משתה היין]
כומז אודם על ניב[ν] זהב	משפט שיר על משתה היין.
6 [[ξ]כרביד זהב ובו נפך[ο] וספיר	כך נאים דברים יפים על משתה היין]
מלואות[π] פז וחותם ברקת	קול מזמור על נועם תירוש.
7 דבר נער אם צריך אתה[ρ] בחוק פעמים ושלש[σ] אם ישאלך[τ],	

XXXI, 28 [α]G καὶ εὐφροσύνη ψυχῆς, Syr ועדֿנא טבֿא. Pe ועדי; עדי cf Ps 103,5 = כבוד = ψυχή. | [β]M בעת. | [γ]וְרָאֻיו?, cf רָפֻי 4,29; G αὐτάρκης. | [δ]G, Syr >; cf v. 27. — || 30 [ε]M נוקש. | [ζ]M פחד. — || 31 [η]G ἐλέγξῃς. | [θ]G καὶ μὴ ἐξουθενήσῃς αὐτὸν ἐν εὐφροσύνῃ αὐτοῦ. M תחרפהו. | [ι]G, Syr. | [κ]G καὶ μὴ αὐτὸν θλίψῃς ἐν ἀπαιτήσει. M לעיני בני אדם. [λ]Linea ultima folii deest.

XXXII, 1 [α]G Ἡγούμενόν σε κατέστησαν; μὴ ἐπαίρου. Symposiarchum dicit, cf Joh 2,8. | [β]G ἐν αὐτοῖς. — || 2 [γ]Haec librarius spatii inopia litteris minoribus scripsit. Ita duo hemistichia v. 4. | [δ]M ובכין. | [ε]G בעבורם. | [ζ]cf Prov 3,4 ומצא חן ושכל טוב. G στέφανον כליל. — || 3 [η]M סבכי et שבכי הילך. | [θ]M לכת, cf Mich 6,8. — || 4 [ι]Fortasse במקום scribendum est. Vet. Lat.: „ubi auditus non est", i. e. בלא משמע vel בלא מאזין (Sche). | [κ]בלא? Syr בכל עת. — || 5 [λ]Syr = v. 5 *a. b*; G = v. 5 *c. d*. | [μ]M שירת. | [ν]M נוב et זיר. — || 6 [ξ]Syr = v. 6 *a. b*; G = v. 6 *c. d*. | [ο]M נהפך ספיר. | [π]Ex 28.17. 20. M מלא. — || 7 [ρ]M אתך. [σ]G, Syr > ושלש. Hiob 33,29 פ׳ שלש. | [τ]M ישא לך.

8 כלי[υ] לאמר ומעט[φ] הרבה   ודמה ליודע ומחריש יחדו.

9 בין זקנים אל תקומם   ושרים אל תרב לטרד.

10 [χ][לפני ברד ינצח ברק   ולפני דכא ינצח חן]

לפני ברד[ψ] ינצח ברק   ולפני בושי[ω] חן.

11 בעת מפקד אל תתאחר   פטר לביתך ושלם[α] רצון[α].

[[β]בעת שלחן אל תרבה דברים   ואם עלה על לבך דבר]

12 (פטר) ל(בית)ך[γ] ושלם רצון   ביראת אל ולא בחסר כל[δ].

13 ועל כל אלה ברך עושך   המרוך מטובתו

[[ε](דורש א)ל (י)ק(וה) רצון   ומתלהלה יוקש בו].

14 דורש אל יקח[η] מוסר   ומשחרהו ישיג מענה.

[[ζ]דורש חפצי אל יקח לקח   ויענהו בתפלתו].

15 דורש תורה יפיקנה   ומתלהלה יוקש בה.

16 [θ]ירא ייי יבין משפט   ותחבולות מנפש יוציא.

[יראי ייי יבינו משפטו   וכחמותי[ι] רבות יוציאו מלבם].

17 איש חכם יטה תוכחות   ואחר[κ] צרכו[λ] ימשך[μ] תורה.

18 איש חכם לא יכסה כחמה[ν]   ולץ לא ישמר לשונו.

[[ξ]איש חכם לא יקח שחד   זד ולץ לא ישמר תורה].

19 בלא עצה אל תפעל דבר   ואחר מעשיך אל תתקצף.

20 בדרך מוקשת אל תלך   ואל תתקל בנגף פעמים.

21 [ο]אל תבטח בדרך מחתף[π]   22 ובאחריתך השמר[ρ].

[אל תבטח בדרך רשעים   22 ובארחתיך הזהר].

XXXII, 8 [υ]G κεφαλαίωσον, Imptv. verbi כַּלֵּל, cf Ez 27,4. 11. Vel Imptv. Qiṭṭel verbi כַּלֵּה. | [φ]Sche במעט? — || 10 [χ]Syr > v. 10. | [ψ]M ברד ינצח ברד. | [ω]בושיי = בויש ינצח (Bacher). G πρὸ αἰσχυντηροῦ προελεύσεται χάρις. — || 11 [α]cf v. 12. Contextus commendat לְךָ בהפזון (Sche) vel אל תתרא (Pe). | [β]G >. — || 12 [γ]Syr, Lé, Pe. Nonnisi duae literae, לְ et ךְ, cognosci possunt. | [δ]cf Dt 28,48; Ps 34,10. Codices Holmes 248. 253 λόγῳ ὑπερηφάνῳ i. e. בחסד (ignominia, contumelia). — || 13 [ε]G, Syr >, cf v. 15. M דרש אל חי וקוה רצוץ. — || 14 [ζ]G >; cf Syr. | [η]M ישא. — || 16 [θ]G = v. 16 *a. b*; Syr = v. 16 *c. d*. | [ι]M וחכמות. — || 17 [κ]M ויאחר. | [λ]G, Syr רצונו. | [μ]M למשוך. — || 18 [ν]M חכמה. | [ξ]M איש חמם לא יקח שכל זד ולץ לא יקח מצוה. — || 21 [ο]G habet haec duo hemistichia, Syr ea quae uncis inclusa sunt. | [π]M רישעים? — || 22 [ρ]M הזהר?

23 [[σ]בכל דרכיך שמור נפשך   כי כל עושה אלה שומר מצוה[τ]]
בכל מעשיך שמור נפשך   כי עושה זה שומר מצוה.
24 נוצר תורה שומר נפשו   ובוטח ביוי לא יבוש[υ].
33 1 ירא ייי לא יפגע רע[α]   כי אם בניסוי (ישוב ומ)ל(ט)[β].
2 לא יחכם שונא תורה   ומתמוטט במס(ער אניה)[γ].
3 איש נבון יבין דבר (ייי)   ותורתו . . . . ן . . . . .[δ] |
35 11 בכל מעשיך[α] ה(אר פני)ם   ובששון הקדש מעשר[β].
12 תן לו[γ] כמתנתו[δ] לך   בטוב עין ובהשגת[ε] יד[ζ],
13 כי אלוה תשלומות הוא   ושבעתים ישיב[η] לך.
14 אל תשחד כי לא יקח   15 ואל תבטח על זבח מעשק.
כי אלהי משפט הוא   ואין עמו משוא פנים[θ].
16 לא ישא פנים אל דל   ותחנוניי מצוק ישמע,
17 לא יטש צעקת[κ] יתום   ואלמנה כי תרבה[λ] שיח.
18 הלא דמעה על לחיי[μ] תרד   19 ואנחה על מרודיה[ν].
20 תמרורי רצון הנחה[ξ]   וצעקה[ο] ענן[π] חשתה[ρ],
21 שועת דל ענן חל עם[σ]   ועד[τ] תגיע לא תנוח,
לא תמוש עד יפקוד אל   22 ושופט צדק יעשה[υ] משפט.
גם אל[φ] לא יתמהמה   וגבור[χ] לא[ψ] יתאפק,

XXXII. **23** [σ]G, Syr >. [τ]M מצות et מצותיו. — || **24** [υ]G, Syr יחסר.

XXXIII. **1** [α]cf Hiob 5,19 לא יפגע בך רע. | [β]Nonnisi una litera, ל, cognosci potest. M וישב. G ἀλλ᾽ ἐν πειρασμῷ καὶ πάλιν ἐξελεῖται. — || **2** [γ]Litera prima fortasse ב. M במסער. G ὡς ἐν καταιγίδι πλοῖον. — || **3** [δ]G καὶ ὁ νόμος αὐτῷ πιστὸς ὡς ἐρώτημα δήλων i. e. נאמנה כאורים (ותמים).

XXXV, **11** [α]G ἐν πάσῃ δόσει, Syr Plur., Sche משאותיך. | [β]M מעשרך et מעשיך. — || **12** [γ]Infra lineam לאֵל. | [δ]M במתתו. | [ε]M ובהגשת et ובהגיש (כ supra). | [ζ]M (et Syr) מלוה ייי נותן לאביון ומי בעל גמולות כי אם הוא, cf Prov 19,17. G >. — || **13** [η]M ישלם. | [θ]2 Chr 19.7. — || **16** [ι]M ותחנונים. Qui ita scribit ei legendum est מִצּוֹק, cf Dn 9,25 צוֹק et Ps 118,5 מִן־הַמֵּצַר. G, Syr ותחנוני מוצק. — || **17** [κ]M אנקת. | [λ]M תחבט. — || **18** [μ]cf Thr 1,2. — || **19** [ν]cf Thr 1,7. מְרֻדָהּ. — || **20** [ξ]? Fortasse תמרוריה תחת legere licet. Prov 29,17 יַסֵּר בִּנְךָ וִינִיחֶךָ. Sche רצוין. [ο]M צעקתה et וצעקתיה. [π]cf Thr 3,44. | [ρ]חָשָׁה, verbum ל״ה = חוּשׁ, חִישׁ. — || **21** [σ]M עבים חֲלָפָה. | [τ]M כי et ועד כי הגע לא תנוח. || **22** [υ]M עושה. [φ]M אדון. | [χ]M יגבור מה יתאפק. [ψ]M מה.

	עד ימחץ מתני[ω] אכורי	23	ולגוים[α] ישיב נקם[β],
	עד יוריש שבט[γ] זדון		ומטה רשע[δ] גדוע יגדע,
24	עד ישיב לאנוש פעלו		וגמול אדם כמזמתו,
25	עד יריב ריב עמו		ושמחם[ε] בישועתו[ζ],
26	. . . . . . .ן[η] מצוקה		כעת[θ] חזיזים[ι] בעת בצורת

. . . .[κ] |

36

1	הושיענו אלהי הכל	2	(והר)י(ם)[α] פחדך על כל הגוים[β],
3	הניף[γ] על עם נכר		ויראו את גבורתיך.
4	כאשר נקדשת לעיניהם בנו[δ]		כן לעינינו הכבד בנו[ε]
5	וידעו כאשר ידענו		כי אין אלהים זולתך.
6	חדש אות ושנה מופת	7	האדר יד ואמץ זרוע וימין[ζ].
8	העיר אף ושפוך חמה[η]	9	והכניע (צר) והדוף[θ] אויב.
10	החיש קץ[ι] ופקוד מועד[κ]		[λ]כי מי יאמר לך מה תעשה[μ].
12	יהשבת[ξ] ראש פאתי[ο] מואב[π]		האומר אין זולתי.
13	אסוף כל שבטי יעקב	16	ויתנחלו[ρ] כימי קדם[σ].
17	רחם[τ] על עם נקרא בשמך		ישראל בכור[υ] כיניתה.
18	רחם על קרית קדשך		ירושלם מכון שבתיך.
19	מלא ציון את[φ] הודך		ומכבודך את היכלך.

XXXV, 22 [ω]Dt 33,11 מְחַץ מָתְנַיִם קָמָיו. M מפני. — || 23 [α]Legas ולְגֵאִים (vel ולְגֵיִם Pe) Ry, Lé, cf 10,15. | [β]Dt 32,43. | [γ]Ps 125,3 שבט הָרֶשַׁע. M שבטי. | [δ]M רשעים. — || 25 [ε]M וישמחם. | [ζ]Is 25,9 ונשמחה בישועתו. — || 26 [η]G ὡραῖον ἔλεος ἐν καιρῷ θλίψεως αὐτοῦ. Sche supplet lacunam רחמים מייי זמן, Pe מה נאוה חסד בזמן. [θ]G, Syr כְּעָב vel בענן. | [ι]Zach 10,1. | [κ]Folii linea ultima deest.

XXXVI, 2 [α]cf Bh הרים יד. | [β]cf 1 Chr 14,17 נתן את־פחדו על־כל־הגוים. — || 3 [γ]M + יד. — || 4 [δ]M בם, lapsus. [ε]M בם, bene, et כאשר לעיניהם נקדשתה בם* כן לעיניהם* הככד בם. — || 7 [ζ]M חַדֵּשׁ אֹל וְשַׁנֵּה תֵמַהּ האריך יד וזריז ימים (מאמץ Prov 24,5, Targ זריז). — || 8 [η]Ps 79,6 שפך חמתך. — || 9 [θ]M ף...? — || 10 [ι] קץ et מועד cf Dn 8,19; 11,27.35. | [κ]M מצער. | [λ]כי usque ad תעשה Syr; G καὶ ἐκδιηγησάσθωσαν τὰ μεγαλεῖά σου. | [μ]M תפעל. — || 12 [ν]G + v. 11. | [ξ]Ps 8,3 להשבית אויב. | [ο]Nu 24,17. G ἀρχόντων. | [π]M אויב. — || 16 [ρ]G ותנחילם. | [σ]G καθὼς ἀπ' ἀρχῆς כְּמִקֶּדֶם. — || 17 [τ]F Perles, Réj 35,63 sq. [1897] שְׁמַח, cf G ἐλέησον. | [υ]cf Ex 4,22. — || 19 [φ]M מהדריך.

20 תן עדות למראש[χ] מעשיך   והקם חזון דבר[ψ] בשמך.
21 תן את פעלת קוויך   ונביאיך יאמינו[ω].
22 תשמע תפלת עבדיך[α]   כרצונך[β] על עמך
וידעו כל אפסי ארץ   כי אתה אל (עולם). —
23 פֿ כל מאכל אוכל גרגרת   אך יש אוכל (מאוכ)ל (נע)ים[β].
26 כל זכר תקבל אשה   אך . . . .[γ] |
24 חיך בוחן[δ] מטעמי דבר[ε]   ולב בוחן מטעמי כזב[ζ].
25 לב עקוב[η] יתן עצבת   ואיש ותיק ישיבנה בו.
[[θ]כל נ(בר)[ι] תאכל חיה   אך יש מכה ממכה תנעם].
27 תואר אשה והליל[κ] פנים   ועל כל מחמד עין יגבר,
28 ועד אם יש[λ] מרפא לשון[μ]   אין אִשָׁהּ מבני אדם.
29 קנה אשה ראשית קנין[ν]   עזר ומבצר[ξ] ועמוד משען.
30 באין גדיר יבוער כרם   ובאין אשה נע ונד.
31 מי יאמין בגדוד צבא   המדלג מעיר אל עיר
כן איש אשר לא[ο] קן   המרגיע באשר יערב.
37 1 כל אומר[α] אמר אהבתי[β]

XXXVI, 20 [χ]cf Ps 74,2 עֲדָתְךָ קָנִיתָ קֶּדֶם. | [ψ]דְּבָרִי. — || 21 [ω]Impf. Niqṭal. — || 22 [α]M עבדך. | [β]M ברצונך. G κατὰ τὴν εὐλογίαν Ἀαρὼν περὶ τοῦ λαοῦ σου. — || 23 [β]Pe, cf G ἔστι δὲ βρῶμα βρώματος κάλλιον. Sche אך יש א׳ (כל).. מסוגר ב(בטן) נחמד לעינים; Lé נחמד למעים. M אך יש (מא)כל (מ)מאכל הנע(ם). — || 26 [γ]G ἔστιν δὲ θυγάτηρ θυγατρὸς κρεῖσσον. Infra lineam legimus: אך יש אשה יפה. — || 24 [δ]cf Hiob 12,11. | [ε]*C* post 5,13 חיך יטעם מטעמי זבד. | [ζ]M חך בוחן מטעמי זב(ד) והך נבון מטעמי זבד. — || 25 [η]Jer 17,9. | [θ]G, Syr >. | [ι]Lé commemorat Bh ברה 2 Sam 12,17. Litera media aut ב aut כ, ultima aut ר aut ד est. — || 27 [κ]M יהלל. — || 28 [λ]M בה? | [μ]מ׳ ל׳ Prov 15,4. — || 29 [ν]cf Prov 4,5. 7. | [ξ]M עיר מבצר. G עזר כנגדו. — || 31 [ο]M (א)שר אין לו.

XXXVII, 1 [α]Legas אוהב. Librarius hemistichium alterum negligentia praeteriit. Versus secundus in eadem linea scriptus est, כנפשך כו׳ literis parvis. | [β]M כל אוהב אומר אהבתי אך יש אוהב שם אוהב.

D 36, 29—37, 1. . . . . עיר מבצר ועמו(ד משען) : 30 באין גדר יב(וע)ר כרם ובאין אשה נע ונד : 31 מי יאמין בגדוד צבא המדלג מעיר אל עיר : כן איש אשר אין לו קן המרגיע באשר יערב : 1 כל אוהב אומר אהבתי אך יש אהב שם אהב :

2 הלא דין[γ] מגיע אל מות   רע כנפשך נהפך לצר[δ].
3 היו(ר)ע שאמר מרוע כן נוצרתי[ε]   למלא פני תבל[ζ] תרמית.
4 מרע אוהב מביט אל שלחן[η]   בעת[θ] צוקה מנגד[ι] יעמד.
5 [κ]אוהב טוב נלחם[λ] עם זר   ונגד ערים יחזיק צנה.
6 אל תשכח חביר בקרב[μ]   ואל תעזבהו בשללך.
7 כל יועץ יניף יד   אך יש יועץ דרך אל לץ[ν].
8 מיועץ[ξ] שמור נפשך   ודע לפנים מה צורכו.
(כי גם הוא) לנפשו[ο] יחשב   למה זה אליו יפול[π].
9 (ואמר) לך מ(טוב)[ρ] דרכך   ו(קם מנגד)[σ] להביט רישך[τ].
10 . . . . [υ] |
11 עם אשה על[φ] צרתה   ומדר[χ] אל מלחמתו,
עם סוחר אל תתגר[ψ]   וממקנה[ω] על ממכר,
עם איש רע אל תגמל[α] חסד   ואכזרי על טוב בשר,

XXXII, 2 γG λύπη דּוֹן cf 30,21. | δM הלא דין מגיע על מות רֵע כנפש נהפך לצר. — || 3 εM הוי רֵיע (י)אמר מ׳ נוצרתי. | ζIs 14,21. — || 4 ηM (מ)דוע א׳ מ׳ על שחת. | θG, Syr ובעת. | ιM מנגב (?, Lé מנוב). — || 5 κM, *D*, G, Syr. | λSupra lineam נוחל. — || 6 μLegas בַּקְּרֶב. M בקבר et אל תכחש* חבר בקרב ונגר ערים יחזיק צנה. — || 7 νScribas עליו (M, *D*) vel אליו Pe. M כל יועץ אומ(ר ח)זה אך יש יועץ דרך עליו. — || 8 ξM מה יועץ (= מֵהַיּוֹעֵץ?). | οM נפשו. | πG, Syr, Pe אליך יפיל, βάλῃ ἐπὶ σοὶ κλῆρον. — || 9 ρM להביט. | σ*D*, G, Syr. | τInfra ך Aleph; M ראשֶׁך. — || 10 υFinis folii deest, cf *D*. — || 11 φM אל. | χG δειλός מך. M ומלוכד ע׳ מ... . | ψG περὶ μεταβολίας. Sche, Lé תגרה; Pe תֵּגֶר. | ωא supra ה! M ומקונה ע׳ ממכר(ו). | αM על גמילות.

D 37, 2—37, 11. 2 הלא דין מגיע עד מות ריע כנפש נהפך לצר : 3 הוֹי רַע יֹאמַר מדוע נוצָרתי לְמַלֵּא פְּנֵי תֵבֵל תַּרְמִית : 4 מרע אוהב מביט על שחת ובעת צוקה מנוב* יעמד : 5 אוהב טוב נלחם עם זר ונגד ערים יחזיק צנה : 6 אל תשכח חבר בְּקֶרֶב ואל תעזבהו בשללך : 7 כל יועץ אומר חזה אך יש יועץ דרך עליו : 8 מ(יוע)ץ שמר נפשך ודע לפנים מה צרכו . כי גם הוא נפשו* יחשב למה זה אליו יפול : 9 ואמר לך להביט* דרכיך וקם מנגד להביט ראשך : 10 אל תועץ עם חמיך וממקנא העלים סוד : 11 עם אשה אל צרתה ומלוכד על מלחמה : עם סוחר אל תתגר (תאגר?) ומקונה על ממכרו : עם איש רע על גמילות חסד ואכזרי על טוב בשר :

פועל שוא[β] על מלאכתו   שומר שוא על מוציא רע[γ].
12 אך אם[δ] יש[ε] מפחד תמיד[ζ]   אשר תדע שומר מצוה[η],
אשר עם לבבו[θ] כלבבך   אם[ι] תכשל יגיע[κ] אליך.
13 וגם עצת לבב הבין[λ]   מי יאמין[μ] לך אמן ממנו[ν].
14 לב אנוש יגיד[ξ] שעיותיו   משבעה צופים על מצפה[ο].
15 ועם כל אלה עתר[π] אל אל   אשר יכין באמת צעדיך[ρ].
16 ראש כל מעשה דבר   וראש[σ] כל פעל היא מחשבת[τ].
17 עקרת[υ] החבילות[φ] לבב   18 ארבעה שבמים[χ] יפרחו[ψ].
טוב ורעה[ω] וחיים ומות   ומושלת[α] בם כליל לשון.
19 יש חכם לרבים נחכם   ולנפשו הוא גואל[β],
20 ויש חכם בדברו נמאס   ומכל מאכל תענוג[γ] נבצר,

XXXVII, 11 βG ὀκνηρός. | γM פועל (שביר ע)ל מלאכת׳ שביר שנה מצא זרע. — || 12 δScribas עָם. | εM איש. | ζM מ׳ ת׳ Prov 28,14. | ηM מצותיו. | θM כלבבו, ב supra כ. | ιD, G, Syr ואם. | κM יעבר בך, cf Ps 39,3 וּכְאֵבִי נֶעְכָּר. — || 13 λG στῆσον, הבין? | μG, Ry, Lévi אין. | νM וגם עצת לבבו כך כי אם אמון ממנו. — || 14 ξM מגיד. | οM משבעים צפים ע׳ שן. — || 15 πM העתר. | ρProv 16,9 לב אדם יחשב דרכו ויי יכין צעדו. — || 16 σD, M, G לפני. | τM ראש כל מעשה מאמר לפני כל פועל היא מחשבת. — || 17 υM עקר. | φD, Ry, Lé תחבולות. — || 18 χD, M שרביטים. G μέρη שכמים cf Gen 48,22. | ψD יפריח. | ωM ורע. | αM ומשלה. — || 19 βD, M, G, Syr נוֹאָל. — || 20 γG πάσης τροφῆς (מאכל) καθυστερήσει, Compl. τρυφῆς (תענוג)!

---

19 יש חכם לרבים נחכם   ולנפשו הוא נואל* *C* (3[b], post 20,5)

D 37, 11—37, 20. פועל שביר על מלאכתו שכיר שנה על מוצא זרע :
12 אך אם* איש מפחד תמיד (אשר תדע) שומר מצוה : אשר (עם ב)לבבו כלבבך
ואם יכשל יעבר בך : 13 וגם עצת לבב כך כי אם אמון ממנו : 14 לב אנוש
מגיד שעיותיו משבעה צפים על שן : 15 ועם כל אלה העתר אל אֵל אשר
יכין באמת צעדך : 16 ראש כל מעשה מאמר לפני כל פעל היא מחשבת :
17 עקר תחבולות לבב ארבעה שרביטים יפריח : 18 טוב ורע מות וחיים
ומשלה* בם כליל לשון : 19 יש חכם לרבים נחכם ולנפשו הוא נואל* :
20 ויש חכם בדברו ימאס ומכל מאבל תענוג נבצר :

22	ויש חכם לנפשו יחכם	פרי דעתו על גויתו[δ].
25	חיי איש מספר ימים	וחיי עם[ε] ישראל (ימי אין מספר).
24	חכם ל(נפשו ישב)ע תענוג	ויאשרוהו . . . .
26	. . . .	[ζ] |
27	בני בחייך[η] נס נפשך	וראה מה רע לה אל תתן לה,
28	כי לא הכל לכל טוב[θ]	לאי כל נפש כל זן תבחר.
29	אל תזרע לכל[κ] תענוג	ואל תשפך על כל מטעמים,
30	כי ברוב תענוג[λ] יקנן[μ] חולי	והמרבה[ν] יגיע אל זרא[ξ].
31	בלא מוסר רבים יגועו[ο] ועועו	והנשמר[π] יוסיף חיים. —
38, 1	רעי[α] רופא לפני צרכו[β]	גם אתו חלק אל[γ].

XXXVII, 22 [δ]*D*, M, G, Syr + v. 23; *B* >. — ‖ 25 [ε]M ישרון. Cf 41,13. — ‖ 26 [ζ]Finis folii deest. — ‖ 27 [η]*D*, M בחמר! — ‖ 28 [θ]M כי ל׳ לכ׳ טוב תענוג. | [ι]*D*, G, Syr ולא. — ‖ 29 [κ]Legas אל תזר על כל (Bevan: זור Impf. Qal; Pe: זרה Niqtal). M אל תזרו אל תענוג ואל תתחנג אל et תזר אל מטמים. — ‖ 30 [λ]M אוכל. | [μ]M ירון*. | [ν]M והמזיע*. | [ξ]Num 11,20. — ‖ 31 [ο]M גועו. | [π]M ובהשמר.

XXXVIII, 1 [α]M רעה. | [β]M צרכך. | [γ]M רעה רועה* רופא לפי צרכך כי גם אותו חלק אל.

C (post 37,19)

22	יש חכם לנפשו יחכם	פרי דע(תו) על גויתו
24	חכם לנפ(שו) ישבע תענוג	וכל ר(ואיהו) יאשרוהו
26	חכם ע(ם ינח)ל כבוד	ושמ(ו עומד לחיי) עולם

(Sequitur 20,13).

D 37, 22—38, 1. 22 ויש חכם לנפשו נחכם (פרי) דעתו על גויתו : 23 ויש חכם לעמו יחכם פרי דעת(ו ב)גויתם : 25 חיי אנוש ימים מספר וחיי ישרון ימי אין מספר[α] : 24 חכם לנפשו ישבע תענוג ויאשרוהו כל רואיהו : 26 חכם עם ינחל כבוד ושמו עומד בחיי עולם : 27 בני בחמר נס נפשך וראה מה רע לה ואל תתן לה : 28 כי לא לכל טוב תענוג ולא לכל נפש כל זן תבחר : 29 אל תזר* אל תענוג ואל תתחנג על מטעמים : 30 כי ברב אוכל יקנון חולי והמזיע יגוע על זרא : 31 בלא מוסר רבים גועו והנשמר יוסיף חיים : 1 רעה רועה* רופא לפי (Finis folii)

[α]M גויתהן מספר . . . מים וגוית שם ימי אין מספר. Lévi emendat גוית חי מספר ימים כו׳.

2 מאת אל יחכם רופא   ומאת מלך ישא משאות.
3 דעת רופא תרים ראשו   ולפני נדיבים[δ] יתיצב.
4 אל מארץ מוציא[ε] תרופות   וגבר מבין אל ימאס בם.
5 הלא בעץ[ζ] המתיקו מים[η]   בעבור להודיע כל אנוש כחו[θ]
6 ויתן לאנוש בינה   להתפאר בגבורתו[ι].
7 בהם רופא יניח מכאוב   8 וכן רוקח[κ] עושה מרקחת
למען לא יש(בו)ת[λ] מעשהו   ותושיה מבני אדם[μ].
9 בני בחולי[ν] אל תתעבר   התפלל[ξ] אל אל כי הוא ירפא.
10 (נוס)[ο] מעול ומהכר[ο] פנים   ומכל פשעים טהר לב.
11 (הגש ניחוח) אזכרה[π]   ודשן ערוך[ρ] בכנפי הוניך[σ]
12 וגם לרופא תן מקום   ולא ימוש כי גם בו צורך[τ] |
13 כי[υ] יש עת אשר בידו מצלחת   14 כי גם הוא אל אל יעתיר
אשר יצלח[φ] לו פשרה   ורפאות למען מחיה.
15 אשר חוטא לפני עושהו   יתגבר[χ] לפני[ψ] רופא. —
16 בני על המת הזיב דמעה   התמרר[ω] ונהה קינה.
כמשפטו אסוף שארו[α]   ואל תתעלם[β] בגויעתם[γ].
17 המר בני[δ] והתם[ε] מספד   ושית אבלו כיוצא בו[ζ],
יום ושנים בעבור דמעה[η]   והנחם בעבור עון[θ].
18 מדיוני[ι] יוצא אסון   כי רע לבב יבנה עצבה[κ].
20 אל תשיב[λ] אליו[μ] לב עוד   פרע זכרו וזכור[ν] אחרית.

XXXVIII, 3 [δ]M מלכים. — || 4 [ε]M ברא שׂמים (i. e. סַמִּים). — || 5 [ζ]M, G מעץ. [η]cf Ex 15,25. | [θ]M כוחם. — || 6 [ι]M בגבורתם. — || 8 [κ]M קרח. | [λ]M ישבה. | [μ]M מפני ארצו (מבני). — || 9 [ν]M במחלה. | [ξ]M פלל. — || 10 [ο]M נסה מ׳ והכר. — || 11 [π]M אזכרתה. 45,16 נ׳ ואזכרה. | [ρ]M ערך. | [σ]M הונך. — || 12 [τ]M ואל ישמיש* מאח* כ׳ ג׳ ב׳ צרכיך. — || 13 [υ]G > כי. M עת אשר בידו מ׳ כי הוא אל אל יעתיר. — || 14 [φ]M ימנה. — || 15 [χ]M יסתוגר. | [ψ]M על ידי. — || 16 [ω]M התמרמר ונהי. | [α]M במשפט א׳ שארם. | [β]cf Is 58,7 ומבשרך לא תתעלם. [γ]M *התחר בגויעם*. — || 17 [δ]M, G בכי. | [ε]M והחם (המם Hiqṭil). G θέρμανον וְהָחֵם. | [ζ]G κατὰ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ. | [η]G διαβολῆς, Sche דִּבָּה. | [θ]G λύπης, דָּוֹן? — || 18 [ι]G, Syr, Sche מִדָּוֹן. | [κ]G κάμψει ἰσχύν יִכְרַע עצמה. V. 19 Hebraice non exstat. G (cf Herkenne, Pe) ἐν ἐπαγωγῇ παραβαίνει καὶ λύπη, καὶ βίος πτωχοῦ κατάρα καρδίας. — || 20 [λ]M תשית. | [μ]M עליו. | [ν]M והכר.

22 זכור חקו[ξ] כי הוא[ο] חקך — לו אתמול ולך היום.
21 אל תזכרהו[π] כי אין לו תקוה — מה תועיל ולך תריע.
23 מושבת מתושבת[ρ] זכרו — והנחם עם צאת נפשו. —
24 חכמת סופר תרבה חכמה — וחסר עסק הוא יתחכם.
25 מה יתחכם תומך מלמד[σ] — ומתפאר בחנית מהעיר[τ]
באלוף ינהג ישובב[υ] בשור[φ] — ושעיותיו עם ב(ני בקר)[χ]
26 [ψ]ושקידתו לכלות מרבק — לֵב יָשִׁית לשד(ד בת)ל(מים)[ω]
27 אף עשה (חרש וח)שב[α] — אשר לילה (כיום ישים)[β]. |
15 [α](בש)ירות נֶבֶל וכלי מיני(ם) — וכן תאמר[β] בתרועה 39
16 (מעשי) אל כלם טובים[γ] — וכל צורך בעתו יספיק[δ].
17 (בדברו י)עריך . . . . .[ε] — ומוצא פיו אוצרות[ζ]
18 (ובעתו)[η] רצונו יצליח — ואין מעצור[θ] לתשועתו.
19 מעשה כל בשר נגדו — ואין נסתר[ι] מנגד עיניו.
20 מעולם ועד עולם יביט — (הי)ש מספר לתשועתו.
אין קטן ומעט עמו — ואין נפלא וחזק ממנו.
21 אין לאמר (ז)ה למה זה — כי הכל לצרכו[κ] (נב)חר.
אין ל(אמ)ר זה רע מזה — כי הכל בעתו יגבר.
22 ברכות[λ] כיאר הציפה — וכנהר[μ] תבל ריותה.
23 כן זעמו גוים יוריש — ויהפך למלח משקה[ν].
24 (ארחו)ת[ξ] תמים יישרו — כן לזרים[ο] (י)ס(ת)וללו.
25 (טוב לט)וב חלק מראש — כן לרעים טוב וריע[π].

XXXVIII, 22 [ξ]cf 41,3. | [ο]M כֵן. — || 21 [π]μὴ ἐπιλάθῃ, οὐ γάρ ἐστιν ἐπάνοδος. — || 23 [ρ]M 'כשבות מת ישבות ז. — || 25 [σ]Jud 3,31. | [τ]cf 2 Sam 23,18 עורר את־חניתו. Ta הַמֵּעִיר. | [υ]Supra lineam לשדד. [φ]M וישובב בשיר. | [χ]G ἐν υἱοῖς ταύρων. — || 26 [ψ]Librarius hemistichiorum ordinem non servavit; 'לב כו ante 'ושק' כו scribere debuit. | [ω]G ἐκδοῦναι αὔλακας. — || 27 [α]cf Ex 35,35 חָרָשׁ וְחֹשֵׁב? | [β]M ינהג.

XXXIX, 15 [α]In G antecedit καὶ ἐξομολογήσασθε ἐν αἰνέσει αὐτοῦ. [β]G, Syr תאמרו. — || 16 [γ]M (הכל). | [δ]M 'לכל צריך ב' יספיקו. — || 17 [ε]יערוך מים כנר?, cf Ps 33,7. G ἐν λόγῳ αὐτοῦ ἔστη ὡς θημωνιὰ ὕδωρ. | [ζ]Hiob 38,22 א' שלג. — || 18 [η]G ἐν προστάγματι αὐτοῦ. | [θ]1 Sam 14,6. — || 19 [ι]M מסותר. — || 21 [κ]M בעתו יגבר. — || 22 [λ]M legi non potest. G, Syr ברכתו. | [μ]Euphrates Jer 2,18. — || 23 [ν]Gen 19,23 seqq.; משקה Gen 13,10. — || 24 [ξ]M (א)רחותיו (ליש)רים = G. | [ο]cf Ps 54,5. — || 25 [π]M רע?

26 . . . . . לחיי[ρ]) אדם   מים ואש וברזל ומלח,
(חלב חטה)[σ] חלב ודבש   דם ענב[σ] יצהר ובגד.
27 כל א(לה) ל(ט)ובים ייטיבו   כן לרעים לרעה[τ] נהפכו.
28 יש (רוחות למשפט נו)צרו[υ]   (ובאפם הר)ים יעתיק(ו)[φ]
. . . .[χ]
29 אש וברד רע[ψ] ודבר   גם אלה למשפט נ(וצרו)
30 חית שן[ω] עקרב ופתן   וחרב[α] נקמות להחרים[α] (רעים)
כל[β] אלה לצורכם נבראו[γ]   והמה באוצר[δ] ולעת יפקדו.
31 בצותו אתם ישישו   ובחקם[ε] לא ימרו פיו[ζ].
32 על כן מראש הת(..)בתי[η]   והתבוננתי ובכתב הנחתי.
33 מעשה אל כלם[θ] טובים   לכל צורך[ι] בעתו (ים)פוק.
34 אל[κ] לאמר זה רע מה[λ] זה   כי הכל בעתו יגביר[μ].
35 עתה בכל לב[ν] הרנינו   וברכו את שם הק(דוש)[ξ]. —

40 1 עסק גדול חלק אל[α]   ועול כבד על בני אדם.
מיום צאתו מרחם אמו   עד יום שובו אל אם[β] כל חי.
3 [γ]מיושב[δ] כסא לגבה   עד לשוב[ε] עפר ואפר,
4 מעוטה צניף וציץ   ועד עוטה שמלת (עור)[ζ]
5 אך קנאה דאגה ופחד   אימת מות תחרה ו(רב)[η].
ועת נוחו על משכבו   שינת לילה (תשנה) . . .[θ]
6 מעט לריק[ι] כרגע ישקוט   ומבין בהל(ות)[κ] . . .

XXXIX, 26 [ρ]G ἀρχὴ πάσης χρείας εἰς ζωήν. | [σ]Dt 32,14. — || 27 [τ]M לורא, cf 37,30. — || 28 [υ]M legi non potest. G ἔστιν πνεύματα ἃ εἰς ἐκδίκησιν ἔκτισται. | [φ]Hiob 9,5. | [χ]Finis folii deest. G καὶ ἐν καιρῷ συντελείας ἰσχὺν ἐκχεοῦσιν καὶ τὸν θυμὸν τοῦ ποιήσαντος αὐτοὺς κοπάσουσιν. — || 29 [ψ]G, Syr רעב. — || 30 [ω]12,13. | [α]M לה(חריב?); infra חר(ב נוק)מת, cf Lev 26,25 חֶרֶב נֹקֶמֶת; infra (למש)פט . . . | [β]M גם. | [γ]M נבחרו. | [δ]M בא(וצ)רו לע(ת). || 31 [ε]cf Prov 8,27 בְּחֻקּוֹ. [ζ]M פיהו. — || 32 [η]Sm התנצבתי, Lé התעכבתי, Bacher התערבתי. — || 33 [θ]M הכל. | [ι]M צר(.)ך. — || 34 [κ]M אין. | [λ]M מזה. [μ]M יגבר. — || 35 [ν]M פה(ו); G καὶ στόματι. | [ξ]M קדשו.

XL, 1 [α]M עליון. | [β]M ארץ כ׳ח (Lé). — || 3 [γ]G, Syr + v. 2. | [δ]M מש(וכן) (Sm). | [ε]M לובש et לבש. — || 4 [ζ]Sm (ש)י(ער). — || 5 [η]M מ׳ תח׳ ורי(ב). | [θ]M ת׳ רעתו. G ἀλλοιοῖ τὴν γνῶσιν αὐτοῦ. — || 6 [ι]M legi non potest. | [κ]Sm בחל(מות).

	מעט טע[λ] מחזון נפשו	כשריד (בורח[μ] מפני) רודף.
7	ועד עודך[ν] . . .	ומ . . . . מניח.
8	. . . .	. . . .[ξ] |
9	(דבר) ודם[ο] חרחר והרב[π]	שד ושבר רעה[ρ] ומו(ת)[σ].
10	על רשע נבראה רעה	ובעבור[τ] תמוש[τ] כלה.
11	כל מארץ אל ארץ ישוב	ואשר[υ] ממרום אל מרום[φ].
13	[χ]מחול אל חול[ψ] כנחל איתן[ω]	ומאפיק[α] אדיר בחזיז קולות[β].
14	עם[γ] עם שאתו כפים יגילו	כי פתאם לנצח יתם.
15	[δ]נוצר[ε] מחמם לא ינקה[ζ]	כי שורש חנף על שן סלע.
16	כקרדמות על גפת נחל	מפני[ϑ] כל מטר נדעכו[ι].
17	וחסד לעולם לא ימוט	וצדקה לעד תכון. —
18	חיי יין[κ] ושכר ימתקו	ומשניהם מוצא אוצר[λ].
19	ילד ועיר יעמידו שם	ומשניהם מוצא חכמה.
	שגר ונטע יפריחו (שם)	ומשניהם אשה נחשקת.
20	יין ושכר[μ] יעליצו לב	ומשניהם אהבת דודים.
21	(ח)ל(.)ל[ν] ונבל יעריבו שיר	ומשניהם לשון ברה.
22	י(פי ותאר[ξ] ית)מידו עין	ומשניהם צמחי שדה[ο].
23	(אהב וחבר לע)ת[π] ינהגו[ρ]	ומשניהם אשה משכלת.

XL, 6 [λ]מעט e hemistichio primo irrepsit. טע? Pe נע. | [μ]Lé הַנָּם, cf Jer 48,44 הַנָּם מפני הפחד. — || 7 [ν]G ἐν καιρῷ σωτηρίας αὐτοῦ ἐξηγέρθη, καὶ ἀποθαυμάζων εἰς οὐδένα φόβον. — || 8 [ξ]Finis folii deest. G μετὰ πάσης σαρκὸς ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, καὶ ἐπὶ ἁμαρτωλῶν ἑπταπλάσια πρὸς ταῦτα. — || 9 [ο]Ex 5,17. | [π]Dt 28,22. | [ρ]G רעב cf Is 51,19. | [σ]G ומכות. — || 10 [τ]M ובעבורו ת׳ רעה. | [υ]M ויש. | [φ]cf Qoh 12,7. G ἀπὸ ὑδάτων εἰς θάλασσαν ממים אל ים. — || 13 [χ]G + v. 12. | [ψ]M חיל מחיל. [ω]cf Amos 5,24. | [α]M bene ובאפיק; cf Hiob 6,15. | [β]Hiob 28,26. — || 14 [γ]M עם שאתו. — || 15 [δ]v. 15. 16 cf Hiob 8,11 seqq. | [ε]G ἔκγονα נֵצֶר. M נצר חמס לא יכה בו ושורש חנף על שן צור, cf Hos 14,6. [ζ]cf Prov 28,20. Pe לֹא יִנֵּק בו. [η]Hiob 39,28. — || 16 [ϑ]M לפני. | [ι]M נדעכה. — || 18 [κ]M יותר שכל. | [λ]M סימה et: כל ימי עני רעים בן סירא אומ׳ אף בליל(ות). בשפל גגים גגו במרום הרים כרמו. ממטר גגים לגגו מעפר כרמו לכרמים. — || 20 [μ]G μουσικά ושיר. — || 21 [ν]M חליל. — || 22 [ξ]G χάριν καὶ κάλλος. | [ο]M ישדי. — || 23 [π]G φίλος καὶ ἑταῖρος εἰς καιρόν. | [ρ]Bacher יְהַנּוּ (Syr נתברכון = יֶהֱנוּ).

24 אח ו(שותף[σ] יצילו בעת צר)ה ומשניהם צדק[τ] מצלת.
25 זהב וכס(ף יעמידו רג)ל[υ] ומש(ניהם עצה טובה).
26 חיל וכח יגיל(ו) לב ומשניהם (ירא)ת אלהים. |
אין ביראת ײ מחסור ואין לבקש עמה מ(שע)ן[ψ].
27 יראת אלהים כעדן ברכה וכן כל[ω] כבוד חפתה. —
28 מני[α] חיי מתן אל תחי טוב נאסף ממסתולל.
29 איש משגיח על שלחן זר אין חייו למנות חיים.
מעגל נפש[β] מטעמו[γ] לאיש יודע סוד[δ] מעים.
30 לאיש[ε] עוז[ζ] נפש תמתיק[η] שאלה ובקרבו תבער[θ] כמו איש. —
41 1 חיים[α] למות מה (מ)ר זכרך לאיש שוקט[β] על מבונתו,
איש שליו ומצליח בכל ועוד ב(ו ח)יל לקבל תענוג.
2 האח למות כי טוב חקיך[γ] לאיש[δ] אונים וחסר עצמה,
איש כושל[ε] ינקש[ζ] בכל סרבי[η] ואבד תקוה.
3 אל תפחד ממות חוקיך ז(כור) כי ראשנים ואחרנים עמך.
4 זה חלק כל בשר מאל[θ] ומה תמאס בתורת עליו(ן).
לאלף שנים מאה ועשר אישי תוכחות[κ] בש(או)ל.
5 נין[λ] נמאס דבר רעים[μ] ונכד אויל (במגור[ν] רש)ע.
6 מבן[ξ] עול ממשלת רע[ο] ור . . . .[π]

XL, 24 σG ἀδελφοὶ καὶ βοήθεια εἰς καιρὸν θλίψεως. Post אח ו litera ש scripta videtur fuisse. Smend שותף; Lé אח ועוזר. τM צדקה. — || 25 υG ἐπιστήσουσιν πόδα, Lé. φβουλή. — || 26 χG, Syr יְגַדְּלוּ. | ψBacher, cf G βοήθειαν. — || 27 ωLé כי על כל, cf Is 4,5. — || 28 αM בני. — || 29 βM מגעל נפשו. γM מטעמי זבד. | δM *יסור מזעים. — || 30 εG, Syr בפי. | ζM עז נפשות. | ηM ממתיק. | θM כאש בוערת.

XLI, 1 αM, G הוי. | βcf Jer 48,11. — || 2 γM חוק, חזק et חוקו. | δScribas לאין, cf Is 40,29. Sed cf Sir 41,10 M (Hos 9,4 לחם אונים?). | ε42,8 M. | ζM ונוקש et

איש כושל ונוקש בכל אפס המראה ואבד תקוה
איש נוקש ומושל* בכל אפס המראה ואבד תקוה

ηSm, Bacher אפס סבר, cf יִשָּׁבֵר. — || 4 θcf Hiob 20,29. | ιM אין. | κM + חיים. — || 5 λM כי ;בן נמאם supra בן. | μערים supra רעים. M דבת ערים et רישם. Halévy דור pro דבר. νPe; G παροικίαις. Lé מִשְׁפַּחַת רשע. — || 6 ξM מבין ערל. οG, Syr, Lé תֵּרַע. | πG καὶ μετὰ τοῦ σπέρματος αὐτῶν ἐνδελεχιεῖ ὄνειδος. G חסר (ignominia); Syr חֶסֶר.

7	אב רשע יקו(ב י)לד		כי (בג)לל(ו הוא חרפת עם)[ρ]
8	(אוי) ל(כם אנשי חיל[σ]		העזבים תורת עלי)ון.
9	אם (תמרו[τ] ע)ל ידי אסון		ו(אם ת)ולידו לאנחה[υ];
	(א)ם תכשלו לשמחת עולם		ואם תמותו לקללה[φ].
10	כל מאפס אל אפס[χ] ישוב		כן[ψ] חנף מתהו אל תהו.
11	הבל[ω] אדם בגויתו		אך שם חסד לא יכרת.
12	פחד על שם כי הוא ילוך		מאלפי אוצרות[α] חכמה[β].
13	[γ]טובת חי ימי מספר[δ]		וטובת[ε] שם ימי אין מספר.
14b	חכמה טמונה ואוצר מוסתר[ζ]		מה תועלה[η] בשתיהם.
15	טוב איש מצפין אולתו		מאיש[θ] מצפין[ι] חכמתו. —

מוסר בשת:

14a	מוסר בשת שמעו בנים	16	והכלמו על משפטי[κ].
	לא כל בשת נאה לשמר		ולא כל הכלם נבחר.
17	בוש מאב ואם אל[λ] זנות,		מנשיא יושב[μ] אל כחש,
18	מארון וגברת על שקר,		מעדה ועם על פשע,
	(מחבר)[ν] ורע על מעל	19	וממקום תגור על זר[ξ],
	(משנות[ο] א)לה וברית		ממטה אציל אל לחם,
	(ממנע מתת)[π] שאלה	21	מהשב אפי רעך[ρ],
21	מהש(בית מח)לק(ת ו)מנה[σ]	20	(מש)אול[τ] שלום מהחריש,
	מהביט . . . .[υ]	22	ומהתק . . . .[φ],

XLI, 7 [ρ]G ὀνειδισθήσονται. — ‖ 8 [σ]G, Lé. — ‖ 9 [τ]M תפרו; cod Holmes 248 ἐὰν γὰρ πληθυνθῆτε εἰς ἀπώλειαν. | [υ]M אם תפרו על יד אסון ואם מולידו* לאנחה. | [φ]M לקללתה. — ‖ 10 [χ]M כל מאונם אל אונם et כל מאונים אל אונים. | [ψ]כן. — ‖ 11 [ω]M בני, i. e. בני אדם. — ‖ 12 [α]M סומות*, cf 40,18 M. | [β]M חמדה. — ‖ 13 [γ]cf 37,25. | [δ]M טוב חי מספר ימים. | [ε]M וטוב. — ‖ 14 [ζ]M וסימה מסותרת. | [η]M תעלה (תְּעָלָה Jer 30,13; 46,11?). — ‖ 15 [θ]M מארון. | [ι]M (מ)ט(מ)ין (Sm). — ‖ 16 [κ]M משפטו. — ‖ 17 [λ]M על פחז. | [μ]M ושָׁר עַל. — ‖ 18 [ν]G ἀπὸ κοινωνοῦ. M משותף; infra ממקום, quod ad v. 19 pertinere videtur. — ‖ 19 [ξ]Scribas זד; M ונגיד* על זד. G περὶ κλοπῆς גזל. [ο]Sm; מבזות Lé. Syr מבטל: G ἀπὸ ἀληθείας (λήθης?) θεοῦ! | [π]M ממ(נו)ע מתת שאלה. — ‖ 21 [ρ]M מיהשע* פי et מי השע פי רעיך. | [σ]G ἀπὸ ἀφαιρέσεως μερίδος καὶ δόσεως. M מחשבות מחלקות מנה. - ‖ 20 [τ]M משואל et חרישו (מה) ומשאול שלום. | [υ]M אשה. G ἀπὸ ὁράσεως γυναικὸς ἑταίρας. — ‖ 22 [φ]G ἀπὸ περιεργείας παιδίσκης (שפחה?) αὐτοῦ. M (נע)רה.

מאוהב על (דב)רי חרפה[χ]   ומאחרי מ(תת)[ψ] א(ל תנא)ץ, |
42 1 | משנות דבר תשמע   ומחסוף כל סוד[α] עצה,
והיית בוש באמת   ומצא חן בעיני כל חי.
אך על[β] אלה אל תבויש   ואל תשא פנים וחטא
2 על[γ] תורת עליון וחוק   ועל מצדיק[δ] להצדיק רשע,
3 על חשבון חובר[ε] וארון[ζ]   ועל מחלקות נחלה ויש[η]
4 ועל שחק מאזנים ופלס   ועל תמהות[θ] איפה ואבן,
על מקנה[ι] בין רב למעט   5 ועל ממהיר[κ] (מ)מכר תגר,
6 על אשה רעה[λ] חותם [חכם][μ]   ומקום ידים רפות[ν] תפתח[ξ],
7 על מקום תפקד יד[ο] תספור[π]   ומתת ולקח[ρ] הכל בכתב,
8 על מוסר[σ] פותה וכסיל   ושב[τ] וישיש ונוטל[υ] עצה בזנות[τ],
והיית זהיר באמת   ואיש צנוע לפני כל חי. —
9 בת לאב מטמנת[φ] שקר   דאגה[χ] תפריע (שנה)[ψ],
בנעוריה פן תגור[ω]   ובבתוליה פן (תשנא)[α]
10 בבתוליה פן תפותה[β]   ובבית (בע)ל(ה)[γ] ל(א תשטה)[δ],
בבית אביה פן (תהרה)[ε]   ובבית א(ישה פן תעצ)ר[ζ].
11 (בני ע)ל (בתו)לתך הק(ם משמר)[η]   (פן תעשה לך)[θ] שם סרחי

XLI, 22 [χ]M דבר חסד. | [ψ]M שאלה.

XLII, 1 [α]M על סוד. [β]M אל. — || 2 [γ]M אל. [δ]M משפט. — || 3 [ε]M שותף, cf 41,18 M. | [ζ]lapsus; supra lineam prima manu ואֹרח = וְאֹרֵחַ. | [η]cf Prov 8,21. M וישר. — || 4 [θ]תמות Lé?, cf Dt 25,15 אֵיפָה שְׁלֵמָה. Sm הַמְּחוֹת. M תמורת אפה ואפה. | [ι]M חשבון. — || 5 [κ]Lé מחיר. M מוסר. — || 6 [λ]M טפשה et ע׳ אשה ר׳ חותם ומ׳ יד׳ ר׳ תפתח. | [μ]deleas. | [ν]G, Ry רבות. | [ξ]Ry מַפְתֵּחַ. — || 7 [ο]M מפקד יד, cf Lev 5,21 תשומת יד. [π]M תחשוב. | [ρ]M ושואה ותתה. — || 8 [σ]M מרדות. | [τ]M ישב כושל ועונה בזנות. | [υ]Infra ונוטל literis parvis scriptum est וישואל. — || 9 [φ]M מטמון. || [χ]M ודאגתה. [ψ]G ὕπνον. | [ω]Lé תבגר, cf Talm. Sanhedrin 100[b]: בגרה שמא לא תנשא, Pesachim 113[a]: בתך בגרה שחרר עבדך ותן לה. | [α]G καὶ συνῳκηκυῖα (בְעוּלָה?) μή ποτε μισηθῇ. — || 10 [β]M תתפתה. | [γ]M ה ... (= אישה?). | [δ]Sm, Pe. G μή ποτε παραβῇ. | [ε]G ἔγκυος γένηται. M אל פחזה, cf 41,17 M. | [ζ]G μή ποτε στειρώσῃ. — || 11 [η]G, Lé. [θ]Lé. | [ι]M סרח i. e. סֶרַח.

דבת ע(יר ו)קללת עם   והושבתך[κ] (בע)דת שער. |
(מ)קום תגור אל יהי אשנב   ובית מביט מבוא סביב.
12 לכל זכר[λ] אל תתן תאר   ובית[μ] נשים אל תסתויד[ν].
13 כי מבגד יצא עש   ומאשה רעת אשה.
14 [ξ]מטוב[ο] רוע איש מטיב אשה   ובית[π] מחרפת תביע אשה[π]. —
15 אזכר נא מעשי אל   וזה חזיתי ואספרה[ρ].
באומר אלהים רצ(ו)נו[σ]   ופועל רצונו לקחו[τ].
16 שמש זו(רח)ת על כל נגלתה   וכבוד ייי על כל מעשיו.
17 לא הספיקו קדושי אל   לספר נפלאות ייי[υ].
אימץ[φ] אלהים צבאיו   להתחזק[χ] לפני כבודו.
18 תהום ולב חקר[ψ]   ובכל מערומיהם[ω] יתבונן.
19 מחוה חליפות נהיות[α]   ומגלה חקר[β] נסתרות.
20 ל(א נ)עדר ממנו כל שכל   ולא חלפו[γ] כל דבר.
21 ג(בורת[δ] חכמ)תו תכן   אחד הוא מעולם[ε].
(לא נוסף)[ζ] ולא נאצל   ולא צריך[η] לכל מבין[θ].
23a הוא ח(י ועומד)[ι] ל(עד)[κ]   25 } זה על (ז)ה חלף טובו[λ].
25 וימי[μ] ישב(ע) ל(הביט תואר)   1a . . . . ל . . . .
1b ועצם שמי(ם[ν] מ)רביט[ξ] הדרו }   23b ולכל (צור)ך (הכל ישמ)ע. |

XLII, 11 [κ]M והובישתך et (v. 10. 11):
בבית אביה פ(ן ת׳ וב)בית בע׳ ל׳ תע(.)ר [Sm תנשה; ita Lé]
בבתוליה פ׳ תתפתה ובב׳ אֹשׁ פ׳ תע(קר) [Sm תעצר; ita Lé]
בני ע׳ ב׳ החוק משמר פ׳ תע׳ מ׳ לא׳
דבת ע׳ וק׳ ע׳ והבשת בעדת שער

12 [λ]M (מת)נכר(.)? | [μ]cf Ez 41,9; G, Syr ובין. | [ν]M תסתיד. — || **14** [ξ]M מחפרת. | infra טוב רע איש מטוב אשה ובית מחרפת תביע חרפה. [ο]= מה טוב? | [π]Sm, Ry ובת מה׳ תביע בשת. — || **15** [ρ]Hiob 15,17. | [σ]Fortasse נוצרו legendum est. M מעשיו. | [τ]M לקח (Lé לְקַח, Pe לֶקַח). Sm לְחֻקּוֹ. — || **17** [υ]M גבורותיו. | [φ]M אומץ. [χ]M להחזיק. — || **18** [ψ]i. e. חֵקֶר. | [ω]2 Chr 28,15. — || **19** [α]M, G ונהיות. | [β]cf Hiob 38,16 חֵקֶר תְּהוֹם. — || **20** [γ]M חלף מנו כ׳ דבר. — || **21** [δ]M גבורות. G τὰ μεγαλεῖα τῆς σοφίας. | [ε]M מהעולם. | [ζ]G οὔτε προσετέθη. | [η]M צרך. | [θ]cf Is 40,14 אֶת־מִי נוֹעָץ וַיְבִינֵהוּ. | [ι]G ζῇ καὶ μένει. M וקים. | [κ]M addit לכל צרוך הכל נשמע. Membrorum series haec esse debet, cf G, Syr: 23a. 23b. 24. 25. | (([λ]טובו v. 24 M. [μ]Lé ומי. [ν]cf Ex 24,10. | [ξ]מביע?))

24 כלם שונים זה מזה   ולא עשה מהם שי . .[o]
43 2 שמש מביע[α] בצרתו חמה   מה[β] נורא מעשי ײ.
3 בהצהירו ירתיח תבל   לפני חרבו מי יתכלכל.
4 כור נפוח[γ] מהם[δ] מצוק[ε]   שולח[ζ] שמש ידליק[η] הרים.
לשאון[θ] מאור תגמר נושבת   ומנורה תכוה עין,
5 כי גדול[ι] ײ[κ] עושהו   ודבריו[λ] ינצח[μ] אביריו.
6 וגם ירח עתות[ν] שבות   ממשלת קץ ואות עולם.
7 בם[ξ] מועד וזמני חוק   וחפץ ע(שיו) בתקופתו.
8 חדש בחדשו[o] הוא מתחדש   מה נורא בהשתנותו[π].
כלי צבא נבלי[ρ] מרום   מרצף רקיע מזהירתו.
9 תואר שמים והדר כוכב   ואורו מזהיר[σ] במרומי[τ] אל.
10 בדבר אל יעמד חק   ולא ישח[υ] באשמרותם[φ].
11 ראה קשת וברך עושיה[χ]   כי מאד נאדרה[ψ] (בכב)וד.
12 חוק[ω] הקיפה בכבודה[ω]   ויד אל[α] נטתה בג(און)[β] . . .
13 גבורתו תתוה ברק   ותנצח זיקות (משפטו)[γ],
14 למען[δ] ברא אוצ(ר)[ε]   ויעף (עב כרשף)[ζ].

XLII, 24 [o]Lé שוא. M:

25 זה על זה חלף טוב ומי ישבע להביט תואר

1 תואר מרום רקע על טהר ועצם שמים מביט נהרה

(Bacher emendat מביע נהרה, cf 43,2 מביע חמה. Hiob 3,4 נהרה).

XLIII, 2 [α]M מופיע בצאתו. | [β]Noeldeke כלי, SFraenkel מן; G, Syr σκεῦος. — || 4 [γ]cf Jer 1,13 סיר נפוח. | [δ]Lé מֵחֹם. [ε]M מוצק. | [ζ]M שלוח ש׳. | [η]יסיק. | [θ]M לשון. — || 5 [ι]M bene כי גדול. [κ]M עליון עשה. | [λ]ובדבריו? | [μ]cf v. 13. M ינצה, cf Hiob 39,13 נֶצָה et אֶבְרָה et de alis solis Mal 3,20. — || 6 [ν]M עת עת et עד עת. — || 7 [ξ]Scribas בו. M בו מו׳ וממנו. — || 8 [o]cf Is 66,23. M כשמו והוא = G. [π]M בתשובתו. | [ρ]Hiob 38,37 ונבלי שמים. M מערץ lapsus videtur esse. — || 9 [σ]M ועדי משריק כ׳ אל. | [τ]Hiob 25,2 במרומיו. — || 10 [υ]M ישון (נשה oblivisci?). Pe יָשֹׁחוּ, cf suffixum ־ָם. | [φ]Lé באשמרותיו. — || 11 [χ]M עושה. [ψ]M נהדרה. — || 12 [ω]הוד הקיפה בכבודו. | [α]M לא, secundum Lé לא׳ i. e. verbum per compendium scriptum. — || 13 [β]M ה(ותנצ)ח זיקים. Pe וְתְנַצֵּה cf v. 5. [γ]G κρίματος αὐτοῦ. M גערתו תתוה בקר ותזנה יקום במ׳ (Pro בקר scribendum est ברק). — || 14 [δ]M למענו. [ε]39,17. | [ζ]G νεφέλαι ὡς πετεινά (v. 17 רשף = G πετ.).

15	. . . .	. . . .[η]
17	קול רעמו יחול[θ] ארצו	זלעפו(ת[ι] צ)פון סופה וסערה[κ].
	([λ]בר)שף יניף שלגו	וכארבה ישכון דרתו.[μ]
18	תואר לבנה[ν] יגהה[ξ] עינים	וממטרו יהמה לבב.
19	וגם כפור כמלח ישכון[ο]	ויציץ[π] כספיר ציצים.
20	צינת רוח צפון ישיב	וכרקב[ρ] יקפיא מקורו[σ].
	על כל מעמד מים יקרים	וכשרין ילבש מקוה.
21	יבול[τ] הרים כחרב ישיק	ונוה[υ] צמחים כלהבה.
22	מרפא כל מערף ענן טל[φ]	פורע[χ] לדשן שרב[ψ].
23	מחשבתו[ω] .. שיק[α] רבה[β]	ויט[γ] בתהום איים[δ].
24	יורדי הים יספרו קצהו	לשמע אזננו נשתומם.
25	שם פלאות תמהי מעשהו[ε]	מין כל חי וגבורות רבה.
26	למענו[ζ] יצלח מלאך[η]	ובדבריו יפעל רצון.
27	עוד כאלה לא נוסף	וקץ דבר הוא הכל.
28	(נגד)לה[θ] עוד כי לא נחקור	והוא גדול מכל מעשיו.
29	נ(ורא[ι] ייי מ)אד מאד	ונפלאות דבריו[κ].
30	[λ]מ(גד)ל(י[μ] ייי) הרימו קול	בכל תוכלו כי יש עוד.

XLIII, **15** [η]Charta lacerata est. — || **17** [θ]Scribas יָחִיל, Ps 29,8. | [ι]Ps 11,8 רוּחַ ז׳. | [κ]M:

17a	קול רעמו יחיל ארצו	16b	ובכוחו יזעים הרים
16b	אימתו תחרף תימן	17b	עלעול סופה וסערה

In editione Cantabrigiensi (Swete) translationis Graecae versuum ordo turbatus est. יזעים, G σαλευθήσεται ὄρη = יָזִעִים (זוּעַ 48,12). עלעול cf Hiob 36,33. | [λ]M ׳כר. | [μ]M ׳רד. — || **18** [ν]i. e. לְבֵנָה. | [ξ]M יהגה, cf Prov 25,4. 5. — || **19** [ο]M ישפך. | [π]Pe וַיַּצִּיץ כס׳ צנינים, cf Ez 1,7 נצצים. — || **20** [ρ]Targum Jos 3,16 רוקבא = נֵד. | [σ]M מקוה. — || **21** [τ]G καταφάγεται ὄρη καὶ ἔρημον ἐκκαύσει. | [υ]M *וצור. G καὶ ἀποσβέσει וְכִוָּה. — || **22** [φ]M טל פורע i. e. haec verba non seiungenda sunt. | [χ]Ry comparat Syr פְּרַע טַרְפֵּא Gen 40,10. Pe פוגע = G ἀπαντῶσα. | [ψ]M רטב. — || **23** [ω]M משובתו. | [α]Pe השקיע G ἐκόπασεν, cf Amos 9,5. | [β]= תהום רבה. | [γ]Bacher ויטל, cf Is 40,15. | [δ]M אוצר. — || **25** [ε]M מעשיו. — || **26** [ζ]M למענהו et לְמַעַן. | [η]cod Holmes 248 εὐοδοῖ ὁ ἄγγελος αὐτοῦ. — || **28** [θ]M נגלה. — || **29** [ι]G φοβερός. | [κ]M גבורתו. — || **30** [λ]Haec IV hemistichia in versum unum compressa sunt. | [μ]G δοξάζοντες.

[ν]מרומים החליפו כח[ν]   ואל תלאו כי לא ת . . .[ξ]
32 רוב (נסתרות . . . מ)אלה   מעט ראיתי ממעשיו.
33 את הכל (עשה ייי)   (ו[ο])ל(חסידים נתן חכמה)[π].

שבח אבות עולם:

44 1 אהללה נא אנשי חסד   [α]אבותינו בדורותם.
2 רב כבוד חלק[β] עליון   וגדלו מימות עולם.
3 דורי[γ] ארץ במלכותם   ואנשי שם בגבורתם[δ],
היועצים[ε] בתבונתם   וחוזי כל בנבואתם,
4 שרי גוים במזמתם   ורוזנים במחקרותם[ζ],
חכמי שיח בספרתם[η]   ומושלים[θ] במשמרותם,
5 חוקרי מזמור על חוקי[ι]   נושאי משל בכתב,
6 אנשי חיל וסומכי[κ] כח   ושוקטים על מכונתם,
7 כל אלה בדורם[λ]   ומימיהם[μ] תפארתם.
8 יש מהם הניחו שם   להשתענות[ν] בנחלתם.
9 ויש מהם אשר אין לו זכר   וישבתו כאשר שבתו.
כאשר לא היו היו[ξ]   ובניהם מאחריהם.
10 ואולם אלה אנשי חסד   ותקותם לא (תשב)ת.
11 עם זרעם נאמן טובם[ο]   ונחלתם ל(בני בניהם).
13 עד עולם יעמד זכרם   וצדקתם[π] ל(א . . . .
14 . . . . בש)ל(ום נאספו)   . . . . . . ל(דור) ודור[ρ]
16 חנוך [(נמצ)א תמים[σ] ו]התהלך עם ייי ונלקח אות דעת לדור ודור. —

XLIII, **30** [ν]cf Is 40,31; 41,1. [ξ]M מרוממיו החליפו כח ואל תלאו כי לא תחק(רו). — || **32** [ο]G πολλὰ ἀπόκρυφά ἐστιν μείζονα τούτων. — || **33** [π]G, Lé.

XLIV, **1** [α]M + את. — || **2** [β]M + להם. — || **3** [γ]M bene רודי. | [δ]M בגבורם*. | [ε]M יו׳. — || **4** [ζ]cf Prov 25,2. | [η]cf Ps 56,9 סִפְרָתֶךָ; 71,15 סְפֹרוֹת. M במס׳ = בְּמַסָּרָם, G ἐν παιδείᾳ αὐτῶν. | [θ]Halévy: poetae, cf Num 21,27. — || **5** [ι]M חקו. Cf Is 10,1 חוקקים et מכתבים, Hiob 19,23 ויחקו et ויכתבון. — || **6** [κ]G, Lé ומסוכי. — || **7** [λ]M + נכבדו. | [μ]M ובימיהם. — || **8** [ν]M להשתעות et להשעות. — || **9** [ξ]cf Hiob 10,19. — || **11** [ο]cf Hiob 21,8. 16. — || **13** [π]G καὶ ἡ δόξα αὐτῶν οὐκ ἐξαλειφθήσεται. — || **14** [ρ]G τὸ σῶμα αὐτῶν ἐν εἰρήνῃ ἐτάφη, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν ζῇ εἰς γενεάς. M + v. 15 quem librarius negligenter praeteriit חכמתם תשנה עדה ותהלתם יספר קהל. — || **16** [σ]M נמצא תמים ו e v. 17 huc irrepsit.

17 (נ)ח צדיק נמצא תמים   לעת[τ] כלה היה תחליף.
בעבורו היה שארית   ובבריתו חדל מבול.
18 באות עולם נכרת[υ] עמו   לבלתי השחית כל בשר. —
19 אברהם אב המון גוים   לא נתן בכבודו מום[φ]
20 אשר שמר מצות עליון   ובא בברית[χ] עמו.
בבשרו כרת לו חק   ובניסוי[ψ] נמצא נאמן.
21 על כן בש(בו)עה הקים לו   לברך בזרעו גוים
21e להנחילם מים ועד ים   ומנהר ועד אפסי ארץ[ω].
22 [α]וגם ליצחק הקים בן[β]   בעבור אברהם אביו. —
ברית כל ראשון[γ] נתנו   23 וברכה נחה על ראש ישראל
ויכוננהו[δ] בברכה   ויתן לו נחלתו
ויציבהו לשבטים   לחלק שנים עשר.
(ויוצ)א[ε] ממנו איש   מוצא[ζ] חן בעיני כל חי

45

1 א(הוב[α] א)להים ואנשים   משה זכרו לטובה
2 (ויכבדהו כא)להים[β]   ויאמצהו במרומים[γ].
3 בד(בריו[δ] אותות[ε]) מהר   ויחזקהו לפני מלך.
ויצוהו (א)ל (עמו)[ζ]   ויר(אהו כבודו)[η]
4 באמונתו ובענותו[θ]   בחר בו מכל (בשר). |
5 וישמיעהו את קולו   ויגישהו לערפלי[ι]
וישם[κ] בידו מצוה   תורת חיים ותבונה
ללמד ביעקב[λ] חקיו   ועדותיו ומשפטיו לישראל. —
6 וירם קדוש[μ] את אהרן למטה לוי 7 וישימהו לחק עולם

XLIV, 17 [τ]M ב׳ = בעת. — || 18 [υ]M כרת. — || 19 [φ]M דופי. — || 20 [χ]cf Ez 16,8. | [ψ]Gen 22. | [ω]Ps 72,8. — || 22 [α]Gen 26,3—5. 24. | [β]M בן. | [γ]Bacher comparat Lev 26,45 ברית ראשנים et Is 42,6 ברית עם. Pe וברכת כל ראשונים נחה כו׳. — || 23 [δ]M ויכנהו בבכורה. | [ε]G καὶ ἐξήγαγεν. | [ζ]M ומצא.

XLV, 1 [α]G ἠγαπημένον. — || 2 [β]G ὡμοίωσεν αὐτὸν δόξῃ ἁγίων. Cf Ps 8,5. 6. M ויכ׳ ייי. | [γ]M, G במוראים; cf Dt 34,12 המורא הגדול אשר עשה משה. — || 3 [δ]M בדברו. | [ε]G σημεῖα. | [ζ]πρὸς λαὸν αὐτοῦ. | [η]G καὶ ἔδειξεν αὐτῷ τῆς δόξης αὐτοῦ, cf Ex 33,18. — || 4 [θ]cf Num 12,3. 7. M ובענותנותו. — || 5 [ι]cf Ex 20,21. | [κ]M ויתן. | [λ]M לי׳. — || 6 [μ]Deus (Nomin.)? Aaron (Accus.), cf Nu 16,5. 7 et Ps 106,16? G, Syr, Noeld, Sm + במוהו; hic finitur hemistichium.

	ויתן עליו[ν] הוד		וישרתהו[ξ] בכבודו[ο]
	ויאזרהו בתועפית ראם[π]		[וילבישהו פעמונים][ρ]
8	וילבישהו כליל תפארת[σ]		ויפארהו ב(כב)וד ועוז
	[τ]מכנסים כתנות ומעיל	9	ויקיפהו פעמונים
	ורמונים המון סביב		לתת נעימה בצעדיו
	להשמיע בדביר קולו		לזכרון[υ] לבני עמו,
10	[φ]בגדי קדש זהב תכלת וארגמן		מעשה חשב
	חשן משפט[χ] אפוד ואזור	11	ושני תולעת מעשה אורג
	אבני חפץ[ψ] על החשן		פתוחי חותם במל(ואים)[ω]
	כל אבן יקרה לזכרון בכתב חרות[α]		למספר (שבטי יש)ראל
12	עטרת פז מעיל[β] ומצנפת		וציץ (פתוחי חותם)[γ] קדש
	הוד כבוד ותהלת עז		מחמ(די עין ומכלל י)ופי[δ].
13	ל(פניו) ל(א היה כן)[ε]		....עול(ם) ל(א) ....[ζ] זר,
	...... לבניו כזה[η]		וכן בניו (לדור)ותם. |
14	(מנ)חתו כליל תקטר[θ]		וכל יום תמידי פעמים.
15	(וי)מלא[κ] משה את ידו		וימשחהו בשמן הקדש.
	ותהי לו ברית עולם		ולזרעו כימי שמים[λ]
	לשרת ולכהן לו		ולברך[μ] את עמו בשמו
16	ויבחר בו מכל חי		להגיש עלה וחלבים
	ולהקטיר ריח ניחה ואזכרה[ν]		ולכפר על בני ישראל.
17	ויתן לו מצותיו		וימשילהו בחוק ומשפט[ξ]
	וילמד את עמו חק		ומשפט את בני ישראל.
18	[ο]ויהרו בו זרים		ויקנאו בו במדבר
	אנשי דתן ואבירם		ועדת קרח בעזוז אפם.

XLV. 7 [ν]לו הודו. | [ξ]G ἐμακάρισεν. | [ο]M בברכה. | [π]Num 23,22; 24,8. M תואר et a sinistra parte folii תעופה. | [ρ]Deleas, cf v. 9. — || 8 [σ]M תפארתו. [τ]Cf Ex 28,29. — || 9 [υ]Ex 28,29. — || 10 [φ]cf Ex 28,2—6. Hemistichium alterum incipit 'ואר. | [χ]Ex 28,15. — || 11 [ψ]Is 54,12. | [ω]vel במלאתם Ex 28.20 (Lé). [α]חרות Ex 32,16. — || 12 [β]Scribas 'מעל מצ G, Halévy. [γ]G ἐκτύπωμα σφραγῖδος, Sm. | [δ]G, cf Thren 2,4 et Ps 50,2. — || 13 [ε]Lé; G πρὸ αὐτοῦ οὐ γέγονεν τοιαῦτα. [ζ]G ἕως αἰῶνος οὐκ ἐνεδύσατο ἀλλογενής. | [η]G πλὴν τῶν υἱῶν αὐτοῦ μόνον. — || 14 [θ]Lev 6,15. | [ι]Ex 29,38. — || 15 [κ]Ex 28,41; Lev 8,33. | [λ]Ps 89,30. [μ]Num 6,24—30. — || 16 [ν]Lev 2.2. — || 17 [ξ]Dt 17,9; 33,10. — || 18 [ο]Num 16. זרים, cf Num 18,7.

19	ויראה ייי ויתאנף		ויכלם בחרון אפו
	ויבא[π] להם אות		ויאכלם בשביב[ρ] אשו
20	ו(יום)ף[σ] לאהרן כבודו		ויתן לו נחלתו
	(תרומות קד)ש[τ] נתן לו לחם	21	אשי ייי יאכלון[υ]
20d	(לחם פנים)[φ] חלקו	21b	ומתנה לו ולזרעו.
22	[χ]אך (בארץ העם)[ψ] לא ינחל		ובתוכם לא יחלק נחלה.
	אשי[ω] יי(י חלקו ונח)ל(תו . .		בתוך בני ישרא)ל. —
23	וגם פינחס[α] (ב)ן אלעזר		בגבורה (נחל[β] שלישי) |
	בקנאו לאלוה כל		ויעמד בפרץ[γ] עמו
	אשר נדבו לבו		ויכפר על בני ישראל.
24	לכן גם לו הקים חק		ברית שלום לכלכל מקדש.
	אשר תהיה לו ולזרעו		כהונה גדולה עד עולם.
25	וגם בריתו עם דוד		בן ישי למטה יהודה.
	נחלת אש לפני כבודו[δ]		נחלת אהרן לכל זרעו. —
	ועתה ברכו נא את ייי הטוב[ε]		המעטר[ζ] אתכם כבוד.
26	[η]ויתן לכם חכמת לב		(לשפט עמו בצדק)[θ]
	למען לא ישכח טובכם[ι]		(וגבו)רתכם[ι] לדורות עולם. —
1	גבור בן חיל יהושע בן נון		משרת[α] משה בנבואה, 46
	אשר נוצר להיות בימיו[β]		תשועה גדלה לבחיריו,
	להנקם נקמי אויב		ולהנחיל את ישראל.
2	מה נהדר בנטותו יד		בהניפו כידון על עיר[γ].
3	מי הוא לפניו יתיצב[δ]		כי מלחמות ייי נל(חם).
4	הלא בידו עמד השמש[ε]		יום אחד (היה לשנים)[ζ],
5	כי קרא אל אל עליון[η]		כאכפה[θ] ל(ו מסביב).

XLV, **19** [π]G, Syr ויברא, cf Num 16,30. | [ρ]Hiob 18,5. — || **20** [σ]G προσέθηκεν. | [τ]G ἀπαρχήν, cf 7,31; Num 18,8. | [υ]Dt 18,1. | [φ]Pe, cf Ex 25,30. — || **22** [χ]Num 18,20. | [ψ]G, Sm. | [ω]G, Syr, Pe אשר; cf Num 18,20; Dt 18,2. Lé אני ייי חלקך גו׳. — || **23** [α]Num 25,7—13. | [β]Post בגבורה reliquiae litterarum נ et ח supersunt. | [γ]cf Ps 106,23. — || **25** [δ]Lé נ׳ מֶלֶךְ לִבְנוֹ לְבַדּוֹ, cf G, Syr. | [ε]2 Chr 30,18. | [ζ]Ps 8,6. — || **26** [η]Tria hemistichia *a, c, d* in versum unum compressa sunt, *b* librarii negligentia omissum. | [θ]G; Syr לשפט עמו בשמו. | [ι]G, Syr טובכם et ותפארתם.

XLVI, **1** [α]Ex 33,11. | [β]G, Sm כשמו. — || **2** [γ]Jos 8,18. 26. — || **3** [δ]Hiob 41,2. — || **4** [ε]Jos 10,13. Cf Sir 48,23. | [ζ]G, Syr. — || **5** [η]5[a] = v. 16; 47,5; 48,20. | [θ]cf v. 16.

ויענהו אל עליון באבניי   ב(רד וא)ל(גביש)[κ]
6 (ויפיצם ע)ל (עם אויב)[λ]   וב(מורד האביד קמים)[μ]
למען (דע)ת כל גוי חרם[ν]   כי צופה ייי מלחמתם.
ו(גם) כי מלא[ξ] אחרי אל   7 ובימי משה עשה חסד[ο].
הוא וכלב בן יפנה   להתיצב בפרע[π] קהל
להשיב חרון מעדה   ולהשבית דבה רעה[ρ].
8 לכם[σ] גם הם בשנים[τ] נאצלו[υ]   מישש מאות אלף רגלי
להביאם אל נחלתם   ארץ זבת חלב ודבש.
9 [φ]ויתן לכלב עצמה   ועד שיבה עמדה עמו
להדריכם[χ] על במתי ארץ,   וגם זרעו ירש נחלה
10 למען דעת כל זרע יעקב   כי טוב למלא אחרי ייי. —
11 והשופטים איש בשמו   כל אשר לא נשא[ψ] לבו.
ולא נסוג[ω] מאחרי אל   יהי זכרם לברכה
12b [α]ושמם תחליף לבניהם.
13 אוהב[β] עמו ורצוי[γ] עושהו   המשואל[δ] מבטן אמו
נזיר[ε] ייי בנבואה   שמואל שופט ומכהן
ב(דבר) אל הכין ממלכת   וימשח נגידים על עם.
14 ב(מצות ייי צ)וה[ζ] עדה   ויפקד אלהי[η] יעקב.
15 ב(אמונתו נדר)ש[θ] חוזה   וגם בדברו נאמן רועה[ι].
16 וגם (הוא קרא א)ל (א)ל   (באכפה) ל(ו א)יביו מסביב.
בעלתו[λ] (טלה ח)ל(ב)[μ]
17 (וירעם משמים) ייי   בפקע[ν] אדיר נשמע קולו

XLVI, **5** באבניי non sejungendum est a ברד. | [κ]Halévy, Noeld cf Ez 13,11. 13. — || **6** [λ]G κατέρραξεν ἐπ’ ἔθνος πολέμ(ι)ον. | [μ]G καὶ ἐν καταβάσει ἀπώλεσεν ἀνθεστηκότας. | [ν]16,9. | [ξ]Num 14,24. — || **7** [ο]49,3. | [π]Ex 32,25. | [ρ]Num 14,37. — || 8 [σ]Scribas לכן, G, Syr. | [τ]cf Hiob 23,13 הוא באחד. | [υ]G, Syr נצלו. — || **9** [φ]Jos 14,10. 11. | [χ]G, Syr להדריכו. — || **11** [ψ]i. e. נִשָּׂא cf Is 19,13; Ob 3. | [ω]Ps 44,19. — || **12** [α]G, Syr + 12ª = 49,10 תהי עצמתם פרחת מתחתם. — || **13** [β]C-N אהוב, cf 1 Sam 2,26. | [γ]Dt 33,24 רְצוּי אֶחָיו. | [δ]**C-N** המושאל, cf 1 Sam 1,28. | [ε]cf 1 Sam 1,11. Mischna Nazir 9,5 נזיר היה שמואל כדברי ר׳ נהראי. — || **14** [ζ]convocavit, cf 1 Sam 10,17. | [η]Ry אהלי cf 1 Sam 10,20 seqq. Aliter G. — || **15** [θ]1 Sam 9,9. G ἐν πίστει αὐτοῦ ἠκριβάσθη προφήτης. | [ι]C-N רואה. — || **16** [κ]cf v. 5. | [λ]Scribas בהעלותו. | [μ]1 Sam 7,9. 10; cf G. — || **17** [ν]Omnia usque ad finem capitis compresse scripta sunt. Versus singuli sic incipiunt: בעלתו, בפקע, ועת נוחו, וגם עד, וגם אחרי.

18 ויכנע[ξ] נציבי[ο] צר   ויא(בד את כ)ל סרני פלשתים. |
19 [ρ]ועת נוחו על משכבו   העיד ייי ומשיחו[σ]:
כופר ונעלם[τ] ממ(י לקח)תי   וכל אדם לא ענה בו.
וגם עד עת קצו נבון נמצא   בעיני ייי ובעיני כל חי.
20 וגם אחרי מותו נדרש   ויגד למלך דרכיו
וישא מארץ קולו בנבואה[φ].

47
1 וגם אחריו עמד נתן   להתיצב לפני דוד. —
2 כי כחלב מורם[α] מקדש   כן דויד מישראל.
3 [β]לכפירים שחק כגדי   ולדובים כבני בשן[γ].
4 [δ]בנעוריו הכה גבור   ויסר (חרפת עו)לם
בהניפו ידו על קלע   וישבר ת(פא)רת גלית,
5 כי קרא אל אל עליון   ויתן בימינו עז
להדף את איש יודע מלחמות   ולהרים את קרן עמו.
6 על כן ענו לו בנות   ויכנוהו ברבבה[ε].
בעטותו צניף[ζ] נלחם   7 ומסביב הכניע צר.
ויתן בפלשתים ערים[η]   ועד היום שבר ק(רנם).
8 בכל מעשהו נתן הודות   לאל עליון (בדבר כ)בוד[θ].
[ι]בכל לבו אוהב עשהו   ובכל (יום) . . .[κ].
9 נגינות שיר[λ] ל(פני מזב)ח   וקול (המזמור נבל)ים[μ] תיקן.
10 [ν]. . . . . ל . .   . . (ש)נה:
בהלל(ם את) שם קדשו   לפני בק(ר) ירון משפט[ξ].

XLVI, **18** [ξ]1 Sam 7,13. | [ο]1 Sam 10,5. (13,3. 4). | [π]47,7. — || **19** [ρ]Is 57,2. | [σ]1 Sam 12,5. | [τ]Bacher: וְנֶעְלָם, intellige שֹׁחַד vel מַתָּן, cf Prov 21,14. G χρήματα καὶ ἕως ὑποδημάτων .. οὐκ εἴληφα. 1 Sam 12,3 לָקַחְתִּי כֹפֶר וְאַעְלִים עֵינַי בּוֹ, cf LXX! — || **20** [υ]1 Sam 28. [φ]G + ἐξαλεῖψαι ἀνομίαν λαοῦ.

XLVII, **2** [α]Lev 4,8. 10. 19. — || **3** [β]1 Sam 17,34; ל cf Hiob 5,22; 39,7; Ps 59,9. | [γ]Dt 32,14. G, Syr, Halévy כ׳ צאן. — || **4** [δ]1 Sam 17. — || **6** [ε]1 Sam 18,7. | [ζ]11,5. — || **7** [η]Lé comparat 2 Sam 8,14 וַיָּשֶׂם באדום נְצִבִים. — || **8** [θ]G ῥήματι δόξης. | [ι]M + דויד. | [κ]Cod Holmes 248, Lé ובכל יום הודה לו בשיריו. — || **9** [λ]M + הכין. [μ]M נבל i. e. בנבל תיקן et קול המזמור הנעים i. e. הַנְּעִים, G γλυκαίνειν μέλη. — || **10** [ν]Charta laesa est. G ἔδωκεν ἐν ἑορταῖς εὐπρέπειαν καὶ ἐκόσμησεν καιροὺς μέχρι συντελείας. | [ξ]supra משפט prima manu מקדש i. e. „sanctuarium resonat“, G ἠχεῖν τὸ ἁγίασμα.

11 (גם) ייי העביר פשעו   וירם לעולם קרנו
(ויתן) לו(ו) חק (מ)מלכת   וכסאו הכין על ירושלם[ο]. —
12 בעבורו עמד אחריו   בן משכיל[π] שוכן לבטח
13 שלמה מלך בימי שלוה   ואל הניח לו מסביב
אשר הכין בית לשמו   ויצב לעד מקדש.
14 מה חכמת בנעריך   ותצף[ρ] כיאר מוסר.
15 ארץ (כס)ית (בבינת)ך   ותקל(ס ב)מרום[σ] שירה.
17 [τ]בשיר מ(ש)ל חידה ומליצה   עמים הסערתה[υ]
18 נקראת בשם הנכבד[φ]   הנקרא[χ] על ישראל
ותצבר כברזל זהב   וכעפרת הרבית כסף.
19 ותתן לנשים כסליך   ותמשילם בגויתך
20 ו(ת)תן מום[ψ] בכבודך   ותחלל את יצועיך[ω]
(להביא) אף על צאצאיך   ואנחה על משכבך[α]
21 (להיות העם)[β] לשני שבטים   ומאפרים ממלכת חמס.
22 (ואולם[γ] א)ל לא יטוש חסד   ולא יפיל מדבריו ארצה[δ],
לא (יכרית לבחיריו)[ε] נין ונכד   (וזרע אוה)ביו לא ישמיד.
ויתן ל(יעקב שארית)[ζ]   ולדוד ממנו שרש[η]. —
23 וישכב שלמה מ(שרי)ש[θ]   ויעזב אח(ריו) . . . ן[ι]. |
רחב אולת וחסר בינה   רחבעם הפריע[κ] בע(צתו ע)ם
[λ]עד אשר קם אל יהי לו זכר[μ] ירבעם בן נבט אשר (חטא והחטי)א[ν] א(ת ישראל)[λ]
ויתן לאפרים מכשול   24 להדיחם (מ)ארמתם,

XLVII, **11** [ο]G, Syr ישראל. — || **12** [π]Prov 10,1. — || **14** [ρ]i. e. וַתָּצֶף. — || **15** [σ]מרום caelum, cf 40,11; 43,1 M; 48,9. — || **17** [τ]G, Syr + v. 16. | [υ]cf שָׂעַר horrere. — || **18** [φ]יָהּ, cf 2 Sam 12,25 ידידיה. | [χ]Dt 28,10. — || **20** [ψ]44,19. | [ω]Gen 49,4. | [α]Sm משפחתך? — || **21** [β]G, Lé. — || **22** [γ]Bacher, cf 44,10. | [δ]cf 1 Sam 3,19; 2 Reg 10,10. | [ε]Lé, cf G. | [ζ]G, Syr, Lé, Pe, cf 44,17. | [η]G, Lé, cf Is 11,10. 1. — || **23** [θ]Lé השריש radices facere. | [ι]Quod Sm proponit בן מנון (cf Prov 29,21) spatii exiguitas non permittit. Lé קצין, cf 48,15. | [κ]cf Ex 32,25. | [λ]Haec omnia (עד usque ad ישראל) in versum unum compressa sunt, ירבעם בו׳ litteris parvis. | [μ]G > אל יהי לו ז׳. Schlatter et Bacher nomen ירבעם בן נ׳ delendum esse censent. | [ν]1 Reg 14,16 et alibi.

ותגדל חטאתו[ξ] מאד / 25 ולכל רעה התמכר[ο], —

48

1 עד אשר קם נביא[α] כאש / ודבריו כתנור בוער[β].
2 וישבר להם מטה לחם[γ] / ובקנאתו המעיטם.
3 בדבר אל ע(צ)ר שמים[δ] / (ויורד שלוש)[ε] אשות.
4 מה נורא את(ה) אליהו / (ו)אשר כ(מו)ך יתפאר,
5 [ζ]המקים גוע ממות / ומשאול כרצון ייי,
6 המוריד מלכים על שחת[η] / ונכבדים (מ)מטותם[θ].
8 [ι]המושח מלא[κ] תשלומות / ונביא[λ] תחליף תחתיך,
7 [ו]השמיע[μ] בסיני תוכחות / ובחורב משפטי נק(ם),
9 [ν]הנלקח בסערה מעלה / ובגדודי אש מ(רום)[ξ],
10 הכתוב[ο] נכון לעת / להשבית אף לפנ(י הרון)[π].
להשיב לב אבות על בנים / ולהכין ש(בטי ישרא)ל[ρ].
11 אשרי[σ] ראך ומ(ת) / . . . . ה[τ]
12 (א)ל(יהו) . . . .[υ] / (וא)ל(ישע) . . .[φ]
פי (שנים[χ] אתות הר)בה / ומו(פ)תים כל מוצא פיהו[ψ]. |
מימיו לא זע[ω] מכל[α] / ולא משל ברוחו כל בשר.
13 כל דבר לא נפלא ממנו / ומתחתיו נברא[β] בשרו.
14 בחייו עשה נפלאות / ובמותו תמהי מעשה[γ].

XLVII, **24** [ξ]G, Syr חטאתם. — || **25** [ο]cf 1 Reg 21,20. 25; 2 Reg 17,17. G התמכרו.

XLVIII, **1** [α]Elias. | [β]Mal 3,19. — || **2** [γ]cf Ps 105,16 et alibi. — || **3** [δ]1 Reg 17,1. | [ε]G; cf 1 Reg 18,38; 2 Reg 1,10. 12. — || **5** [ζ]1 Reg 17,17 seqq. — || **6** [η]1 Reg 21,21—24 mortem regum vaticinatus est. | [θ]cf 2 Reg 1,4. 16 Ahaziam regem moriturum esse. — || 8 [ι]G, Syr bene v. 7 ante v. 8. | [κ]G βασιλεῖς, מַלְכֵי i. e. Hazael et Jehu, cf 1 Reg 19,15. 16. | [λ]Elisaeum dicit 1 Reg 19,16. — || **7** [μ]G הַשְׁמֵיעַ. Cf 1 Reg 19. — || **9** [ν]2 Reg 1. | [ξ]Lé post אש litteram מ cognosci posse ait. — || **10** [ο]Mal 3,23. 24. | [π]G πρὸ θυμοῦ, Pe; Ry (Lé) לִפְנֵי יום ייי. | [ρ]cf Is 49,6 לְהָקִים את שבטי יעקב. Etiam G, Syr, Noeld יעקב. — || **11** [σ]G, Syr אשרי. Fortasse filium Sunamitidis dicit, quem El. in vitam revocavit 2 Reg 4. | [τ]G καὶ γὰρ ἡμεῖς ζωῇ ζησόμεθα. — || **12** [υ]G Ηλειας ὃς ἐν λαίλαπι ἐσκεπάσθη (נסתר בסערה). | [φ]G καὶ Ελεισαιε ἐνεπλήσθη πνεύματος αὐτοῦ. | [χ]2 Reg 2,9. | [ψ]G > פי usque ad פיהו. [ω]Esth 5,9. | [α]מִכֹּל cf Gen 16,12 ידו בכל. — || **13** [β]G נִבָּא. Bacher נִבְרָא בָשָׂר, cf 2 Reg 4,34 de corpore pueri in vitam restituti. — || **14** [γ]2 Reg 14,21.

15	בכל זאת לא שב העם[δ]	ולא חדלו מחטאתם,
	[ε]עד אשר נסחו מארצם	ויפצו בכל הארץ. —
	וישאר ליהודה מזער	ועוד לבית דוד קצין.
16	יש מהם עשו יושר	ויש מהם הפליאו מעל.
17	יחזקיהו חזק עירו[ζ]	בהטות אל תוכה מים[η]
	ויחצב כנחשת[θ] צורים	ויחסום הרים מקוה[ι].
18	[κ]בימיו עלה סנחריב	וישלח את רב שקה
	ויט ידו על ציון[λ]	ויגדף[μ] אל בגאונו.
19	(אז נ)מוגו בגאון לבם[ν]	ויחילו כיולדה[ξ]
20	וי(קרא)ו[ο] אל אל עליון	ויפרשו אליו כפים,
	ו(ישמע[π] ב)קול תפלתם	ויושיעם ביד ישעיהו
21	ו(יך במ)חנה אשור[ρ]	ויהמם במגפה.
22	(כי עשה[σ] יחז)קיהו את הטו(ב)	[ו]יחזק בדרכי דוד
	. . . .	. . . .
23	. . . .	. . . .[τ]
24	ברוח גבורה חזה אחרית	וינחם[υ] אבלי ציון[φ].
25	עד עולם הגיד נהיות[χ]	ונסתרות לפני בואן. —
49 1	שם יאשיהו כקטרת סמים[α]	הממלח מעשה רוקח[β].
	בחך[γ] כדבש ימתיק זכרו	וכמזמור על משתה היין.
2	כי נחל[δ] על משובתינו	וישבת[ε] תועבות הכל.
3	ויתם אל אל לבו	ובימי חמס עשה חסד.

XLVIII, **15** [δ]Is 9,11. 12. | [ε]Dt 28,63. 64. — ‖ **17** [ζ]2 Chr 32,5. | [η]2 Reg 20,20. | [θ]G, Sm בנחשת. | [ι]cf Is 22,11. חסם duobus accusativis adjungitur. — ‖ **18** [κ]2 Reg 18. 19. [λ]cf Is 10,32 יְנֹפֵף ידו הר בת ציון. [μ]2 Reg 19,6. — ‖ **19** [ν]G τότε (אָז) ἐσαλεύθησαν καρδίαι (לִבָּתָם). בגאון?. Lé בינון. | [ξ]Is 13.8 כַּיּוֹלֵדָה יחילון; cf 2 Reg 19,3. — ‖ **20** [ο]G ἐπεκαλέσαντο. | [π]G ἐπήκουσεν. — ‖ **21** [ρ]2 Reg 19,35. G ἐπάταξεν. — ‖ **22** [σ]G. — ‖ **23** [τ]Postrema pars folii (duo versus) deest. G (ἐν ὁδοῖς) ἃς ἐνετείλατο Ησαιας ὁ προφήτης ὁ μέγας καὶ πιστὸς ἐν ὁράσει αὐτοῦ. 23 ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ἀνεπόδισεν ὁ ἥλιος (cf 46,4), καὶ προσέθηκεν ζωὴν βασιλεῖ (2 Reg 20.1 seqq.). — ‖ **24** [υ]Is 40 seqq. | [φ]Is 61,2. 3. — ‖ **25** [χ]42,19.

XLIX. **1** [α]Ex 30,7. | [β]Ex 30.35. | [γ]בּוֹ, cf Hiob 20.12 תַּמְתִּיק בְּפִיו. — ‖ **2** [δ]heres fuit? C-N נַחֲלָה. cf Amos 6,6 וְלֹא נֶחְלוּ עַל־שֵׁבֶר יוֹסֵף. [ε]cf 2 Reg 23,11.

	4	לבר מדויד יחזקיהו	ויאשיהו כלם השחיתו
		ויעזבו תורת עליון	מלכי יהודה עד תמם[ζ].
	5	ויתן קרנם לאחור[η]	וכבודם לגוי נבל[θ] נכרי,
	6	ויציתו קרית קדש	וישמו ארחתיה
		בידי[ι] ירמיהו 7 כי ענוהו	והוא מרחם[κ] נוצר נביא.
	7b	[λ]לנתוש ולנתוץ ולהאביד להרס[μ]	וכן לבנת לנטע ולה . .[ν].
	8	יחזקאל ראה מראה	ויגד זני מרכבה.
	9	וגם הזכיר את איוב[ξ]	המכלכל כל ד(רכי צ)דק.
	10	וגם שנים עשר הנביאים	תהי עצמתם פר(חת מתח)תם,
		אשר החלימו[ο] את יעקב	ויש(עו)הו[π] . . . . —
	11	(מה נגד)ל (את זרבבל	והוא ע)ל (יד ימין כחותם)[ρ]
	12	(וגם ישוע בן יוצדק	אשר בימיהם הכינו מזבח[σ]) |
		וירימו היכל קדש	המכונן לכבוד עולם.
	13	נחמיה יאדר זכרו	המקים את חרבתינו
		וירפא[τ] את הריסתינו	ויצב דלתים ובריח[υ]. —
	14	מעט נוצר על הארץ כחנוך[φ]	וגם הוא נלקח פנים[χ],
	15	כיוסף אם נולד גבר	וגם גויתו נפקדה[ψ],
	16	ושם ושת ואנוש נפקדו[ω]	ועל כל חי תפארת אדם. —
50	1	גדול אחיו ותפארת עמו	שמעון בן יוחנן הכהן,
		אשר בדורו נפקד[α] הבית	ובימיו חזק היכל,
	3	אשר בדורו נכרה מקוה	אשיח[β] בם[γ] בהמונו,
	2	אשר בימיו נבנה קיר	פנות מעון[δ] בהיכל מלך,

XLIX, **4** [ζ]Dt 31,24. 30. — || **5** [η]G, Syr, Noeld (לאחר(ים. | [θ]G, Syr > נבל, cf 50,26. — || **6** [ι]Jeremiae causa. — || **7** [κ]Jer 1,5. | [λ]Syr > hunc versum. Jer 1,10. | [μ]G >. Bibl. Hebr. להרום. | [ν]C-N ולהעז. — || **9** [ξ]Ez 14,14. 20. — || **10** [ο]cf Is 38,16. | [π]Pe. G καὶ ἐλυτρώσα(ν)το αὐτοὺς ἐν πίστει ἐλπίδος. — || **11** [ρ]G πῶς μεγαλύνωμεν τὸν Ζοροβαβέλ, καὶ αὐτὸς ὡς σφραγὶς ἐπὶ δεξιᾶς χειρός. — || **12** [σ]Ultimus versus folii deest. G οὕτως Ἰησοῦς υἱὸς Ἰωσεδεκ, οἳ ἐν ἡμέραις αὐτῶν οἰκοδόμησαν οἶκον. Syr דבמסכנותהון אקימו מדבחא. Esdr 3,2 ויבנו את־מזבח אלהי ישראל. — || **13** [τ]1 Reg 18,30. | [υ]ד׳ וב׳ Dt 3,5. — || **14** [φ]G, Syr. *B* male כהניך. Pro נוצר scribas נוצרו. | [χ]פְּנִים. — || **15** [ψ]Ex 13,19. — || **16** [ω]G ἐδοξάσθησαν נכבדו.

L, **1** [α]Sche נברק, cf 2 Chr 34,10 לבדוק ולחזק הבית. — || **3** [β]cf אשוח in inscriptione Mesae. | [γ]G ὡσεὶ θαλάσσης כים. — || **2** [δ]Sche מעון.

4 הדואג לעמו מחתף ומחזק עירו מצר.
5 מה נהדר בהשגיחו מאהל ובצאתו מבית הפרכת[ε],
6 ככוכב אור מבין עבים וכירה מלא [מבין][ζ] בימי מועד
7 וכשמש משרקת אל היכל המלך וכקשת נראתה בענן[η],
8 כנץ בענפי[θ] בימי מועד וכשושן על יבלי מים[ι],
כפרח לבנון[κ] בימי קיץ 9 וכאש לבונה על המנחה[λ],
ככלי זהב (חפוי ונ)א(ט)יל[μ] הנאחז על אבני חפץ[ν],
10 כזית רענן מלא גרגר וכעץ שמן מרוה ענף.
11 בעטותו בגדי כבוד והתלבשו בגדי תפארת,
בעלותו על מזבח הוד ויהדר עזרת מקדש,
12 בקבלו נתחים מיד אחיו[ξ] והוא נצב על מערכות,
סביב לו עטרת בנים[ο] כשתילי[π] ארזים בלבנון
ויקיפוהו כערבי נחל[ρ] 13 כל בני אהרן בכבודם
ואשי ייי בידם נגד כל קהל ישראל
14 עד כלותו לשרת מזבח ולסדר מערכות עליון,
16 [σ]אז יריעו בני אהרן הכהנים בחצצרות מקשה[τ]
ויריעו וישמיעו קול אדיר· להזכיר לפני עליון.
17 כל בשר יחדו נמהרו· ויפלו על פניהם ארצה
להשתחות[υ] לפני עליון לפני קדוש ישראל.
18 ויתן השיר[φ] קולו ועל המון העריכו נרו[φ]
19 וירנו כל עם הארץ[χ] בתפלה לפני רחום,
עד כלותו לשרת מזבח ומשפטיו הגיע אליו.
20 אז ירד ונשא ידיו על כל קהל ישראל
וברכת ייי בשפתיו ובשם ייי התפאר.
21 וישנו לנפל שנית (העם כ)ל(ו)[ψ] מפניו. —

L, **5** [ε]Lev 16,2; die expiationis. — || **6** [ζ]מבין ex hemistichio antecedenti irrepsit. — || **7** [η]cf Gen 9,14; Ez 1,28. — || **8** [θ]בַּעֲנְפֵי. stat. constr. cf Is 9,2 שִׂמְחַת בַּקָּצִיר. | [ι]cf Is 44,4. | [κ]Nah 1,4 וּפֶרַח לְבָנוֹן. — || **9** [λ]cf Lev 6,8. G, Syr עַל־הַמַּחְתָּה. | [μ]Sche. — G ὡς σκεῦος χρυσίου ὁλοσφύρητον. | [ν]45,11. — || **12** [ξ]cf Mischna Tamid 7,3. | [ο]G, Syr אחים. Cf Prov 17,6. | [π]Ps 128,3. | [ρ]Hiob 40,22. — || **16** [σ]G, Syr + v. 15: ἐξέτεινεν ἐπὶ σπονδείου χεῖρα αὐτοῦ καὶ ἔσπεισεν ἐξ αἵματος σταφυλῆς, ἐξέχεεν εἰς θεμέλια θυσιαστηρίου ὀσμὴν εὐωδίας Ὑψίστῳ Παμβασιλεῖ. [τ]Num 10,2. 10. | [υ]cf 2 Chr 29.28. — || **18** [φ]Sche העריבו רני, G ἐγλυκάνθη μέλος. — || **19** [χ]cf 2 Chr 33,25. — || **21** [ψ]Sche.

22 [ω]עתה ברכו נא את ייי אלהי ישראל
המפלא לעשות בארץ, |
המגדל אדם מרחם   ויעשהו כרצונו.
23 יתן לכם חכמת לבב   ויהי בשלום[α] ביניכם.
24 יאמן עם שמעון חסדו   ויקם לו ברית פינחס[β]
אשר לא יכרת לו ולזרעו   כימי שמים. —
25 בשני גוים קצה נפשי   והשלישית איננו עם
26 יושבי שעיר ופלשת   וגוי נבל[γ] הדר בשכם. —
27 מוסר שכל ומושל אופנים[δ]   ל[שמעון[ε]בן] ישוע בן אלעזר בן סירא
אשר ניבע בפתור[ζ] לבו   ואשר הביע בתבונות. —
אשרי איש באלה יהגה   ונותן על לבו יחכם
29 [η]כי יראת ייי חיים. —

51
1 אהללה אלהי ישעי[α]   א(וד)ך אלהי אבי[β].
אספרה שמך[γ] 2 מעוז חיי[δ]   כי פדית ממות נפשי.
חשכת בשרי משחת[ε]   [ζ]ומיד שאול הצלת רגלי.
פציתני מדבת עם[η]   משוט [דבת] לשון[θ] ומשפת שטי כזבי[ι].
נגד קמי הייתה לי   3 עוזרתני כרוב חסדך
ממוקש צופי סלע[κ]   ומיד מבקשי נפשי.
מרבות צרות[λ] הושעתני   4 וממצוקות שלהבת (סביב)[μ],
מכבות אש לאין פחה[ν]   5 מרחם תהום[ξ] לאמ.[o],

L, **22** [ω]cf 45,25. 26. — || **23** [α]G, Syr שלום. — || **24** [β]45,23. 24. — || **26** [γ]Dt 32,21. — || **27** [δ]ומשֶׁל? 'א, cf Prov 25,11? G παιδείαν συνέσεως καὶ ἐπιστήμης ἐχάραξα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ. | [ε]Sm et Noeld Simeonis nomen (שמעון בן) e v. 24 hic et 51,30 irrepsisse censent. | [ζ]Sche פתור = פתרון?; Bacher כפרת. G nonnisi hemistichium unum habet: ὃς ἀνώμβρησεν σοφίαν ἀπὸ καρδίας αὐτοῦ. — || **29** [η]Tria hemistichia כי usque ad אבי librarius in versum unum compressit.

LI, **1** [α]Ps 18,47. | [β]Ex 15,2. | [γ]Ps 22,23. — || **2** [δ]Ps 27,1. | [ε]Hiob 33,18; (Is 38,17? cf LXX). | [ζ]Syr >. | [η]Ez 36,3. | [θ]Hiob 5,21 'שוט ל. Sche delet דבת. | [ι]Ps 40,5. — || **3** [κ]37,14 M et *D* צפים על שן. Sche צופי צלע cf Jer 20,10. | [λ]cf Prov 31,29 רַבּוֹת בָּנוֹת?. — || **4** [μ]G, Syr. | [ν]פחתי?; Ry פֶּחָם, Pe פֻּחָה (Part. pass. Qal פּוּחַ = נפח, cf Hiob 20,26 אֵשׁ לֹא נֻפָּח). — || **5** [ξ]cf Jona 2,3 מבטן שאול. | [o]Finis verbi deest. Pe לְאִמִּי, cf 40,1; Hiob 1,21.

משפטי זמה וטפלי שקר[π]   וחצי לשון[ρ] מרמה |
6 ותגע[σ] למות נפשי   וחיתי לשאול תחתיות[τ].
7 [υ]ואפנה סביב ואין עוזר לי   ואצפה סומך ואין
8 ואזכרה את רחמי ייי   וחסדיו אשר מעולם[φ],
המציל את חוסי בו   ויגאלם מכל רע[χ].
9 וארים מארץ קולי   ומשערי[ψ] שאול שועתי
10 וארומם ייי: אבי אתה[ω]   כי אתה גבור ישעי,
אל תרפני ביום צרה   ביום שואה ומשואה[α].
11 אהללה שמך תמיד   ואזכרך בתפלה.
אז שמע קולי ייי   ויאזין אל תחנוני
12 ויפדני מכל רע   וימלטני ביום צרה.
על כן הודיתי ואהללה   ואברכה את שם ייי. —
a [β]הודו לייי כי טוב   כי לעולם חסדו.
b הודו לאל התשבחות   כי לעולם חסדו.
c הודו לשומר ישראל[γ]   כי לעולם חסדו.
d הודו ליוצר הכל[δ]   כי לעולם חסדו.
e הודו לגואל ישראל[ε]   כי לעולם חסדו.
f הודו למקבץ נדחי ישראל[ζ]   כי לעולם חסדו.
g הודו לבונה[η] עירו ומקדשו   כי לעולם חסדו. |
h הודו למצמיח קרן[θ] לבית דוד   כי לעולם חסדו.
i הודו לבוחר בבני צדוק[ι] לכהן   כי לעולם חסדו.
j הודו למגן[κ] אברהם   כי לעולם חסדו.
k הודו לצור יצחק   כי לעולם חסדו.
l הודו לאביר יעקב[λ]   כי לעולם חסדו.
m הודו לבוחר בציון[μ]   כי לעולם חסדו.
n הודו למלך מלכי מלכים   כי לעולם חסדו.

LI, **5** [π]Hiob 13,4. [ρ]Jer 9,7. — || **6** [σ]cf Ps 88,4. [τ]Ps 86,13. — || **7** [υ]Is 63,5. — || **8** [φ]cf Ps 25,6. [χ]cf Gen 48,16. — || **9** [ψ]שערי מות Ps 9,14; 107,18. — || **10** [ω]Ps 89,26. | [α]Zeph 1,15. — || **12** [β]G, Syr > 12 *a—o*. Cf Ps 136 et precationem Iudaeorum cui שמנה עשרה nomen est. | [γ]Ps 121,4. | [δ]cf Is 45,7; Jer 10,16. | [ε]Is 49,7. | [ζ]Is 56,8. [η]cf Ps 147,2. | [θ]cf Ps 132,17 שם אצמיח קרן לדוד. | [ι]cf Ez 40,46 et alibi. | [κ]Gen 15,1. | [λ]Ps 132,2. | [μ]cf Ps 132,13

o [ν]וירם קרן לעמו[ν] תהלה לכל חסידיו
לבני ישראל עם קרבו הללויה. —
13 [ξ]אני נער הייתי וחפצתי בה[o] ובקשתיה.
15 באמתה[π] דרכה רגלי, ארני מנעורי חכמה למדתי.
13 ואתפלל תפלה בנערותי 16 והרבה מצאתי דעה.
17 עלה[ρ] היה לי לכבוד ולמלמדי אתן הוראה.
18 חשבתי להיטיב ולא אהפך כי אמצאנו.
19 חשקה[σ] נפשי בה ופני לא אהפך ממנה.
20 נפשי נתתי[τ] אחריה ולנצח נצחים[υ] לא אט(ה ממנה)[φ].
19 ידי פתחה שעריה[χ] ולה אחז[ψ] ואביט ב(ה).
20 [ω]ובטהרה[α] מצאתיה
(ו)לב קניתי לה מתחלתה בעבור כן (לא אעזבנה)[β]. |
21 מעי יהמו[γ] כתנור לה להביט בה בעבור כן קניתיה[δ] קנין טוב,
22 נתן ייי לי שכר שפתותי ובלשוני אהודנו.
23 פנו אלי[ε] סכלים ולינו בבית מדרשי.
24 עד מתי תחסרון מן אילו ואילו[ζ] ונפשכם צמאה[η] מאד תהיה.
25 פי פתחתי ודברתי בה קנו לכם חכמה בלא כסף[θ],
26 וצואריכם בעלה הביאו ומשאה תשא נפשכם.
קרובה[ι] היא למבקשיה ונותן נפשו מוצא אתה.
27 ראו בעיניכם כי קטן הייתי ועמדתי[κ] בה ומצאתיה.
28 [רבים[λ]] שמעו למודי בנערותי[μ] וכסף וזהב תקנו בי.
29 תשמח נפשי[ν] בישיבתי[ξ] ולא תבושו בשירתי[o].

LI, 12 [ν] = Ps 148,14. Librarius omnia (וירם usque ad הללויה) in versum unum compressit. — || 13 [ξ]Textus cantici alphabetici v. 13—30 si non ubique, multis certe locis versione Syriaca gubernatum est. | [o]scil. חכמה, cf G. — || 15 [π]cf Ps 25,5 הדריכני באמתך. — || 17 [ρ]עֲלָהּ, cf v. 26. — || 19 [σ]cf Gen 34,8. — || 20 [τ]נתן נפשׁ 1 Chr 22,19. | [υ]Is 34,10. | [φ]Hiob 23,11 דרכו שמרתי ולא אַט. — || 19 [χ]cf Prov 8,34. | [ψ]Hiob 23,9 וְלֹא אֲחַזֵּ. — || 20 [ω]Haec tria hemistichia in codice versus unus sunt. | [α]cf Ex 24,10. | [β]Syr מטל הנא לא אשבקיוהי; G διὰ τοῦτο οὐ μὴ ἐγκαταλειφθῶ. — || 21 [γ]Sche יחמו. | [δ]cf Prov 4,7. — || 23 [ε]cf Prov 9,4. — || 24 [ζ]Sche delet ואילו. | [η]cf Is 55,1. — || 25 [θ]Is 55,1. — || 26 [ι]cf Dt 30,14. — || 27 [κ]Syr ועמלתי. — || 28 [λ]Hoc verbum cum v. 27 iungendum est, cf G, Syr. | [μ]Syr כד זעור. — || 29 [ν]G, Syr נפשכם. | [ξ]G בישועתו, Syr בתיבותי (= בתשובתי?). | [o]G ἐν αἰνέσει αὐτοῦ.

30 מעשיכם עשו בצדקה   והוא נותן לכם שכרכם בעתו[π].
ברוך ייי לעולם   ומשובח שמו לדר ודר. —
עד הנה דברי [שמעון בן[ρ]] ישוע שנקרא בן סירא.
חכמת [שמעון בן[ρ]] ישוע בן אלעזר בן סירא.
[σ]יהי שם ייי מבורך מעתה ועד עולם. |

LI, 30 [π]Finis versionis Graecae. Subscriptio: Σοφία Ἰησοῦ υἱοῦ Σειραχ. | [ρ]cf ad 50,27. | [σ]= Ps 113,2.

תושלבע בנלך ואעי

Berichtigungen und Zusätze.

8,8 Note, lies: Pe (statt: Pé)
10,13[c] Cod נֶגֶעָה (ה am Ende)
12,11 Note, tilge 31,28
12,18 Note, tilge: v. 25
13,8 Note, besser vergl. Is 3,5
14,10 תעיט, vgl. 31,16
15,19, nach יבִיר hat *A* עָל (mit Tilgungspunkten)
27,5. 6 s. nach 6,22
32,17 *B* חכם, füge hinzu: M חמם
36,28 אִשָּׁה *B* ist אִישָׁה zu lesen
40,29 Note, lies: M מעגל נפשו
41,8 lies: אנשי עול (st. א׳ חיל)
41,9 עולם; Lé עם
41,13 חי; Pe חיים
43,4 עין; Bacher + הארץ; cf Nu 22,5.

Wörterbuch.

אֲבוֹת עוֹלָם 44,1 (Überschrift)
(לֶחֶם) אַבִּרִים 7,31
אֵבֶר (Bh sg.) Schwungfeder, Schwinge, pl. אביריו 43,5
אדב siech sein 7,35° (V 1 Sam 2,33; vgl. דאב 4,1)
אֹדֶם (Bh) Karneol, Rubin 32,5
אדר V 36,7; II 49,13
אהב V 4,7
אוֹנִים 41,2
אוץ V 7,15. 17
אוֹר strahlend, פנים 13,26
אַזְכָּרָה (Bh) 38,11; 45,16
אחר VII zurückbleiben 11,11; sich verspäten 32,11; sich zurückhalten 7,34
אֵין לאמר 39,21. — 39,34 M
אִישׁ (לָשׁוֹן) 8,3; אֵשֶׁת ל׳ 25,20 *C*
אִכְפָּה Druck, Zwang (אֶכֶף Hiob 33,7) 46,5. 16?
אלגביש 46,5?
אֱלוֹ (= אֱלֹהַ) 51,24
אַלּוּף (Ps 144,14) Rind 38,25
אֱלִיל (Bh etwas anders) Nichtigkeit, Nichts; 11,3 Unbedeutendes
אֱמוּן treu 37,13 *D* (Dt 32,20 Treue)
אמן . נֶאֱמָן Eunuch? 30,20
אָמְנָה 7,22
אִנָּה (Ex 21,13) 15,13
אנח (II Bh). VII 12,12; 25,18; 30,20
אנס (Esth 1,8 אֹנֵס drängend, nötigend), II 31,21
אֹנֶס Zwang 30,20
אֹנֶשׁ Schwäche 11,12?
אופנים 50,27?
אַצִּיל (Bh) (Arm-)Gelenk 41,19
אצל (Qal Gn 27,36; II Ez 42,6) II beiseite gelegt, erhalten werden 46,8 (נִצְּלוּ?); weggenommen werden 42,21 (Ggsatz נוסף); נֶאֱצָל beraubt 13,17 (Ggsatz עָשִׁיר)
אֵשׁ; pl. אִשּׁוֹת 48,3
אָשִׁיחַ Wasserbecken 50,3
אֶשְׁנָב (Jud 5,28; Prov 7,6) 42,11
בָּגַר reif, mannbar werden 42,9° (Cod תגור)
בֹּדֵד 12,9 (vgl. Is 14,31)
בוע stolz, aufgeblasen sein 16,2; התבעבע בְּ frohlocken 14,4
בוש, Part. 42,1 (Ez 32,30 בּוֹשִׁים); III בַּיֵּשׁ beschämen, Schande verursachen 8,6

בּוֹשִׁי αἰσχυντηρός 32,10?
בוטא.בטא 5,13 (Prov 12,18 בּוֹטֶה)
ביטה 9,18?
בית הַמִּדְרָשׁ 51,23
ביתן 31,26 M?
בְּכֵן danach, dann 13,7; 32,2 M
בַּעַל שתים s. שתים
בער IV 36,30 (III Is 3,14 בִּעַרְתֶּם הכרם)
בַּצֹּרֶת (Jer 17,8) 35,26
בראשית, 15,14 מִבְּ׳
בְּרִיָּה 16,16 בריותיו Geschöpfe = Menschen (Num 16,30 בריאה)
בשר ודם Menschen 14,18
גַּבְהָן hochmütig 4,29
גהה 43,18? (Syr גהא weichen)
גֵּו Inneres, Eingeweide, גֵּוִיו 10,9 (Bh גְּוִיָּה Körper)
גָּוַע (Bh) verscheiden 8,7; 14,17. 18; 25,24; 37,31; 48,5
גְּוִיעָה das Verscheiden 38,16
גור (Aram = זָנָה) 42,9?
גיל V frohlocken machen 40,26
גִּלּוּל Götze 30,18 (Bh nur Plural). גִּלוּל ?, גוּלֵל ?
גְּמִילוּת (חֶסֶד) das Erweisen 37,11 M*D*
גִּמֵּר in Brand setzen (Aram גֻּמְרָא Kohle) 43,4
נגע (נגע) גע 13,22
גָּעַל (Ez 16,45); II 31,16 (vgl. 2 Sam 1,21)
גִּפָּה Seite, Ufer 40,16

גַּרְגַּר (Bh pl. Is 17,6) Beere (der Olive) 50,10
גַּרְגְּרָן gierig 31,16 M
גַּרְגֶּרֶת Gurgel 36,23 (Bh Plur.)
דָּאַב (Bh Qal verschmachten) V 4,1
דבק II sich an etw. ב hängen 31,10 (נברק?)
דָּוֹן Sorge (Cod דין!) 14,1 (?); 30,21. 23; 37,2; 38,18. — Cod עון 38,17
דור (Ps 84,11 †) wohnen 50,26
דוש II (Is 25,10 †) נורשים 16,9? = נְדוּשִׁים
דָּחָה II (Prov 14,32 †) 13,21
כְּדֵי כֵן . דַּי um so mehr 11,11; 13,9
דִּכָּא (Is 57,15) 32,10
מְדֻכְדָּךְ . דכך zerschlagen 4,2
דַּלּוּת Armut 10,31
דִּמְיוֹנוֹת (Bh sing) Illusionen, Einbildungen 3,24
דָּמַךְ schlafen, schlummern 9,4
דמע (Bh I) 31,13; V Tränen vergiessen 12,16
דָּעַךְ II (Hiob 6,17 †) 40,16
דָּפִי (Ps 50,20 †) 44,19 M
דַּר Kämpfer 37,11? (Syr. דרר bekämpfen)
דָּרַךְ = ד׳ קשת 37,7 | V 15,1.7 (vgl. Hiob 28,8)
דִּשֵּׁן fett machen (Prov 15,30) 26,2 *C*; 43,22?; הרשן VII (II Imptv?, V?) 14,11
הֶאָח (Freudenruf) 41,2

הגה (wegschaffen, entfernen Prov 24,4. 5) 43,18 M?
הדר (Lev 19,32) ehren 7,31 | II (Thren 5,12) 43,11 M; 46,2; 50,5.
הו (= הוא) 15,19; 32,3 M?
הוֹדָאָה Danksagung 51,17
הודות, נָתַן ה׳ Dank sagen 47,8
היה. נִהְיוֹת Zukünftiges 42,19; 48,25
הִלֵּל hell machen, erheitern 36,27 M
המם V 38,17 M
הנה II Genuss, Vergnügen haben 30,19; III Nutzen verschaffen 40,23° (Cod ינהגו)
הֲנָחָה (Esth 2,18) 35,20?
הֲפוּכוֹת s. פָּנִים
הֲרִיסָה (Am 9,11 †) das Niedergerissene 49,13
הַשָּׂגַת יָד u. הַשִּׂיגַת יָד 14,13 u. 35,12 das Erreichen der Hand, was jemand erschwingen kann (Bh תַּשִּׂיג יָדוֹ Lev 14,30)
התל III (1 Reg 18,27 †) verspotten 11,4
וָתִיק gewandt 36,25
זָבַד schenken (Gen 30,20) 7,25 *C*
זֶבֶד Geschenk (Gen 30,20) 36,24 M *C*; 40,29 M
זֵדוֹן (Ps 124,5 זֵידוֹנִים) 9,12
זהר V Glanz verbreiten 43,9
זָהִיר wohl unterwiesen, ermahnt (Bh נִזְהַר) 11,34?; 13,13; 42,8
זְהִירָה das Glänzen (Bh זֹהַר) 43,8
זוב fliessen (I Bh); V 38,16
זוּחַ sich entfernen, weggehn 8,11 (Bh זחח, Ex 28,28 יִזַּח)
זוּעַ (Esth 5,9) ängstlich bewegt sein, zittern 48,12
זוּעַ vom Auge: feucht sein, triefen 31,13; V 31,13 M (Objekt דִּמְעָה)
זור. אַל־תָּזֻר 37,29° (Cod תזרע); VI Part. מוּזָּר 4,30 (Ps 69,9)
זיר = Bh זֵר 32,5 M
זלעפות (Ps 11,6) 43,17
זַן (Ps 144,13) Art pl. 49,8 (2 Chr 16,14)
זָן Nahrung (Bh מָזוֹן) 37,28
זָעַם V 43,16 M
זֶפֶת (Bh) Pech 13,1
זיקות (Is 50,11) 43,13; זיקים 43,13 M
זקן V (Prov 22,6) 8,6 (G)?; alt machen 30,24
זָרָא Ekel (Nu 11,20) 37,30; 39,27 M
זָרִיו? 11,34. Pe vergleicht neuhebr. בֵּיצָה מוּזֶרֶת „verdorbenes Ei“.
חָבַב (Dt 33,3 †) lieben 7,21
חבב. חֲבוּלֵי זהב zugrunde gerichtet 31,6 (vgl. חֲבֵל Is 32,7)
חבלה 6,29 (= חבילה Bund, Bindung?); חבילות 37,17?

חָבַר verbunden, zugesellt sein 12,14; 13,1; IV 13,16.17; VII (Bh) 13,2 | bannen (Ps 58,6), von Schlangenbeschwörern 12,13

חֹבֵר Genosse 42,3

חרש VII (Ps 103,5) 43,8

חִדּוּשׁ Erneuerung 7,3?

חוב (Ez 18,7 †) Schuld 11,15° (Cod חטא); חובות 3,26° (Cod טובות)

חוב, III חַיֵּב (Dan 1,10) schuldig machen 11,18?

חוה, חַוֵּה דֵּעַ (Hiob) 16,25; חליפות 42,19

חָזִיז (Bh) Blitz 35,26; 40,13

חזק IV, 50,1 (Bh III befestigen)

חֹזֶק (Bh), בְּח׳ höchstens 32,7

חַי gesund 30,14

חַיָּב schuldig 8,5

חַיַּת שֵׁן reissende Tiere 12,13; 39,30

חיל, הִתְחוֹלֵל (Hiob 15,20) Angst empfinden 3,27

חָכַם, II sich weise zeigen 37,19; VII sich weise gebärden (Qoh 7,16) 10,26. 32,4

חָכְמוֹת (Prov 1,20) 4,11

חלא V rostig werden 12,10 (Bh חֶלְאָה Rost)

חלם V (Is 38,16) gesund machen 49,10; Gedeihen geben 15,20

חלף. חֲלִיפוֹת Vergangenes 42,19

חֵלֶף (Num 18,21. 31) 11,19? — 42,25 M

חלק (Bh verteilen), zuteilen 39,25; 40,1; 44,2 anordnen 7,15; 15,9; 16,16; bestimmen, bestellen 38,1; Im Arab.: schaffen; so vielleicht: 31,13 (daneben ברא). 28 (daneben נוֹצַר)

חָמַד V jemandes Wohlgefallen erwecken 40,22

חֲמוּד (רֵעַ) 14,14 (Hiob 20,20) | חֲמוּדוֹת (רעה) Gelüste 5,2

חַמָּה Hitze (Ps 19,7) 43,2

חמם, V heiss machen 38,17? G

חָמַר gären; V in Aufregung bringen 4,3

חֶמֶר (Dt 32,14) Wein 31,30

חנג VII sich sehnen nach etw. 37,29 *MD*

חִסֵּד (Prov 25,10) beschimpfen, schmähen 14,2° (Cod חסרתו)

חֶסֶד (Prov 14,34) Schmach, Schimpf 31,31° (Cod דִּבַּר חֶרְפָּה, G ὀνειδισμός, Syr חוסרנא); 32,12° (Cod חסר); 41,22 M

עָשָׂה חֶסֶד fromm handeln 46,7; 49,3

חָסַם (Bh) zubinden; 48,17 eindämmen

חָסַף (Bh חשׂף) entblössen 42,1; חשׂף 6,9

חָסֵר, pl. constr. חַסְרֵי 13,8

חֶסֶר (Prov 10,21; 28,22) Mangel 32,12?

חֶפְצֵי אל was Gott wohlgefällt 32,15

חפש (I, III Bh). יחפש עקב 12,17; לְחַפֵּשׂ עמו 13,11

חֲצֹצְרוֹת מקשה 50,16

חֹפֶשׁ Freiheit 7,21 (Bh חֻפְשָׁה Lev 19,20 †)

חֹק (Bh) 11,20 u. oft

חָרָה VII sich ereifern (Ps 37. Prov 24 †) 11,9 Lé (Cod תאחר)

חַרְחֻר (Dt 28,22) Entzündung, Fieber 40,9

חרף III aufjagen (Syr) 43,16 M

חָרוּץ (Bh po.) Gold 14,3; 31,5

חָרַשׁ (חרם heiss sein, חֶרֶם Sonne) 8,2 ἐρίζειν, zanken, Pe. Andre חרש nach חרש רַע

(עָוֶל) חֲרִישֵׁי Unrechtsfurchen 7,3° Cod חרושי (Bh חֲרִישׁוֹ 1 Sam 8,12)

חֶשְׁבּוֹן (Bh Berechnung, so z. B. 42,3) das Denken, Denkart 27,5. 6 (s. nach 6,22); gemeinsames Denken, Besprechung 9,15

חָשָׁה eilen 35,20

חָשַׁק (Bh I liebend anhangen), II אִשָּׁה נחשקת 40,19

חָתַף (Hiob 9,12 † fortreissen), räuberisch misshandeln 15,14; מחתף 32,21?; חֶתֶף Räuberei 50,4

טאטא (Is 14,23) 10,15° (Cod טמטם)

טוב בשׂר Wohlbefinden 37,11 (vgl. Prov 11,17)

טיב 42,14? Güte. Andre: Art und Weise (Neuhebr.)

טִמְטֵם · טמם verstopfen, fest zusammenkneten. 10,15?

טֶנֶא (Bh Korb. Dt 26,28) Schüssel 31,14

טַעַם (Bh Geschmack) Grund 25,18 *C.* — 10,28?

טעע = תעע · מטעטע 40,6 Lé?

טָפַל (Hiob 13,4) verschmieren 51,5

טִפֵּשׁ töricht, dumm 42,6 M. (Ps 119,70 טָפַשׁ)

טָרַד fortstossen, in Unruhe versetzen, jmdm zu schaffen machen 32,9

יאל, II (Is 19,13; Jer 5,4) Part. נוֹאָל 37,19 *MD*

יְאֹר (Bh) Nil 39,22; 47,14

יָגַע (Bh) 11,11; יגיע 37,12

(גוֹרָל) יָדָה (?יָרָה) 14,15

יִסּוּר Züchtigung, Leid 40,29 M

יָפָה V für schön erklären, Part. מהופין 13,22

יפע V erscheinen, sich zeigen (vgl. Ps. 50,2) 12,15

יָצָא V = verheiraten 7,25

יצא · כַּיּוֹצֵא בוֹ wie es ihm gebührt 38,17; 10,28

יצג (Bh V hinstellen). VI hingestellt werden 30,18

יְצוּרִים 31,19 M von den inneren Organen (Hiob 17,7 יְצֻרִים Glieder)

יָצַר, II (Is 43,10 נוֹצַר †) 39,28. 29

יֵצֶר (Bh) Sinnen, Denkungsart 27,6 (nach 6,22); Trachten, Verlangen 15,14

יָרֵא VII 4,30; 12,11

ישב. נוֹשֶׁבֶת (vgl. Ex 16,35) οἰκουμένη 43,4

ישט V (Esth) ausstrecken 7,32. 31,14. 18; VI Part. 4,31 *C*.

יְשִׁיבָה das Sitzen 51,29?

יְשֵׁינָה 31,19 (M יְשֵׁנָה) = שֵׁנָה

ישן VII alt werden 11,20

כאב. Unpersönlich: יִכְאַב לוֹ

כאף V beugen ראשׁ 4,7

כָּבֵד VII (Bh sich brüsten) geehrt werden 10,31

כְּבָה Brand, Glut, Lohe 51,4 (ZatW 1901, 143 f.)

כְּהֻנָּה גְדוֹלָה 45,24

כוה (Bh II sich verbrennen). תבוה עין 43,4 (Pe תִּכְוֶה); 43,21 וְכִוָּה° G (Cod ונוה)

כול. כִּלְכֵּל (Bh erhalten, versorgen) 25,22 *C*; 45,24; כל־דרכי צֶדֶק innehalten, befolgen 49,9. — VII standhalten 12,15; 43,3

כּוּמָז (Ex 35,22, Num 31,50 †) 32,5

כּוּף, III כֵּיף beugen ראשׁ 30,12

כָּךְ (Bh כֵּן, כָּכָה) 13,17

כְּלוּב (Jer 5,27) Vogelkäfig 11,29. 30

כָּלַל zusammenfassen 32,8?

כְּלִיל Kranz, Krone 32,2° G (Cod שׂכל)

כָּלִיל Adv (Is 2,18) ganz und gar 37,17

כְּכֵן s. כֵּן

כִּנִּים (Bh Mücken) Ungeziefer 10,11

כָּנָף übertr.: Äusserstes, Grenze 38,11

כער, Part. IV hässlich. אָדָם 11,2; דְּבָרִים 13,22

כִּשָּׁלוֹן (Prov 16,18 †) 25,23 *C*

כָּשֵׁר (Esth 8,5) tauglich, förderlich sein 13,4

ל. לְמָחָר (Ex 8,19) morgen 6,19. | לְאָחוֹר (Is 41,23) in Zukunft 6,28; 12,12

לֹבֶן weisse Farbe, Helle 43,18

לָבַשׁ, VII mit Akkus der Sache 50,11

להה, VII התלהלה (Prov 26,18 konfus, verwirrt sein?) 32,15 heucheln?

לֵחַ (Dt 34,7 Frische) Feuchtigkeit 31,13

לָחֶם (Jud 5,8 Kampf?) 12,5

ליץ; V Part. (Bh Dolmetscher, Mittelsperson) 10,2 Ratgeber

לָכַד. 37,11 MD לוכד = לְכָּר = מְלֻכָּד? (cf 2 Reg 2,10 לֻקָּח)

לָמוּד (Bh geübt; Schüler, Jünger) Lehre 51,28

לַעֲנָה (vgl. Jer 9,14 etc.) Bitterkeit 31,29

לעע gierig sein, schlingen 31,17 (Bh Abd 16 schlürfen †; לֹעַ Kehle, Schlund)

לָקוּת Züchtigung (לָקָה geschlagen, gegeisselt werden); לְקוֹתֶיהָ 9,3

לֶקַח *a* = Bh 8,8; 32,14; *b* das Kaufen 42,7 (vgl. Neh 10,32 מַקָּחוֹת zu Kaufendes)

מַאֲמָר (Esth) Wort 3,8

מְגוּרִים. מְגוּרֵי לוֹט Nachbarn, Mitbürger 16,8 (cf. Aram מָגוּר, מָגֵיר)

מִגְעָל Verabscheuung 40,29° (Cod מעגל)

מַדָּע Verstand 3,13; 13,8 (Bh etwas anders)

מִדְרָשׁ. בֵּית הַמִּ׳ Studienhaus 51,23

כך .. מה wie .. so 13,17

מה. מה = אַל 13,2 | למה = פן 8,1; 12,5. 12; 30,12

מהה VII (Bh) 12,16?

מַהֲמֹרוֹת (Ps 140,11) Gruben 12,16

מהר II sich beeilen 50,17 (Hiob 5,13 sich überstürzen)

מוט. התמוטט (Is 24,19 †) 33,2

מוֹקֵשׁ, pl. ות (Ps 141,9) 32,20

מושׁ 40,10. (Vgl. מִשְׁמֵשׁ allmählich herankommen, sich nähern?, N^e^darim 38^a^ דליקה ממשמשת ובאה)

מִזְמוֹר 44,5; 49,1

מהה V 42,4 Sm (?; Cod תמרות)

מַחֲלָה Krankheit (Bh מחלֶה) 31,2 M. — מחלה (ָה, ֶה?) 10,10

מַחֲלֹקֶת (Ez 48,29) Anteil 41,21

מַחֲמַדִּים die Lieben, die teuren (Verwandten) 11,31. 34. — מחמד(י) עין 45,12

מֶחְקָרוֹת Forschungen 44,4

מְחִיר Geld 7,18; 8,2; 31,5; 42,5? | Kaufpreis (Bh) 6,15

מֻטֶּה Ausstreckung 41,19 (Is 8,8 Ausdehnung)

מַטְמֹנֶת zu Verbergendes, Schatz 42,9 (M u. Bh מַטְמוֹן)

מָטָר 43,18 vom Schneefall

מָךְ demütig, bescheiden 12,4 Ggsatz זֵד (Lv 27,8 heruntergekommen, arm)

מְכוֹנָה (Esr 3,3) Stelle, Platz 41,1; 44,6

מִכְשׁוֹל Bedenken, Skrupel 4,22 (vgl. 1 Sam 25,31 מ׳ לֵב)

מַלְאָךְ (Bh) Engel 43,26

מלך מלכי מלכים 51,12

מַלְמָד (Jud 3,31 †) 38,25

מָמוֹן 31,8

מִנִּי (Ps 45,9; מִנִּים Ps 150,4) 39,15

מָנַע נַפְשׁוֹ sich selbst darben lassen 14,4

מְסְעָר Sturm 33,2?
מְעֵט נַפְשׁוֹ sich für gering halten 3,18; מְעֵט הַרְבֵּה sage in wenig Worten viel 32,8
מְעוּטִים 19,1 *C* (Bh מְעַטִּים)
מַעֲטֶה (Is 61,3 †) 11,4
מַעַל (Bh) 10,7; 41,18; 48,16
(מַיִם) מָעֳמַד stillstehendes Wasser (vgl. Ps 69,3) 43,20
מַעְצוֹר (1 Sam 14,6 †) 39,18
מַעֲרֻמִּים (2 Chr 28,15 † Blössen) 42,18 (Listen?)
מַעֲרָכָה Holzstoss 50,12. 14
(עָנָן) מַעֲרַף das Tröpfeln der Wolke? 43,22
מַפַּח נפש (Hiob 11,20) 30,12
מִפְעָל (Bh nur Plur.) 15,19
מִפְקָד ('מ) s. פָּקַד
מַפְתֵּחַ (Bh) Schlüssel 42,6°
מְצוֹדָה Netz (Qoh 9,12), pl. 9,3
מִצְלַחַת Gedeihen 38,13
מִקְוֶה (Bh) Sammelbecken 10,13; 43,20
מראש מעשיך das erste deiner Werke? 36,20 (Bh מַרַאֲשׁוֹת)
מרביט 43,1?
מַרְבֵּק (Bh) Stall 38,26
מַרְדּוּת (1 Sam 20,30 †) 42,8 M
הִמְרָה .מָרָה wie Ps 106,43 trotzig beharren bei בְּ 3,23
מְרוּדִים (Thr 1,7; 3,19) 35,19?
מְרִירִי (Dt 32,24 † bitter; giftig). 'מ יום unglücklich 11,4 (David Qimchi erklärt Hiob 3,5 durch קְשֵׁי מַזָּל)

מִרְקַחַת (1 Chr 9,30 Salbe) Mixtur 38,7
מרר. V 38,17 M c. acc. בְּכִי .הִתְמָרֵר bitter klagen 38,16, התמרמר M (vgl. הָמֵר Zach 12,10)
מֹשֶׁל (Bh) Herrschaft 13,12
מֹשֶׁל Spruchdichtung? 50,27
מַתַּת (?'מ) das Geben, Gabe (Bh) 41,19 M. 22; Verkaufen, Ggsatz לֶקַח 42,7
נָאָה (Bh נאוה) passen, sich ziemen 15,9
נָאֶה passend, sich ziemend 32,6; 41,16
נאטיל Gefäss (Aram. נַטְלָא; Arab. nāṭil Schöpfeimer) 50,9
הִתְנַבֵּל sich als נָבָל verächtlichen Toren erweisen 9,7
נבע 50,27 ניבע? (vgl. נֹבֵעַ Prov 18,4); V (Bh) 50,27
נֶגֶף (Is 8,14 'אֶבֶן נ) Anstoss? 32,20
נדד (Bh entweichen, fliehen). נדד שֵׁנָה (נְדֹד Ps 55,8; נֶדֶד?) 31,19
הִתְנַדָּה sich fern halten 6,11 (Bh III entfernen, ausschliessen)
נָהַג ב sich mit etwas beschäftigen 3,26. — 40,23?
נָהָה (Ez 32,18) wehklagen 38,16
נְהָרָה Helle (Hiob 3,4 †) 43,1 M
הִתְנַוָּה sich rühmen, sich brüsten 13,3 (Bh V Ex 15,2)

נוּחָה Ruhe 30,17; נְחָה 31,4 (Bh נַחַת)
נוּמָה (Prov 23,21 †) 31,1.2. I u. V
נוּף. הֵנִיף יָד als Zeichen des Beileids 12,18
נוּר Licht 43,4
נָזַף I u. V, anschreien, einen Verweis erteilen. V 11,7
נַחַת (Bh) 11,19; 31,20. — הלך בנ׳ in Demut? 12,11
נִיב (זָהָב) (M נוב) ein (goldner) Schmuckgegenstand 32,5 (Vgl. Mal 1,12; Is 57,19?)
נִיחוֹחַ (Bh nur רֵיחַ נ׳) 38,11?
נִין u. נֶכֶר (Bh) 41,5; 47,22
נֹכֵל (Mal 1,14) arglistig 11,30° G, Syr? (Cod רוכל)
נְכָסִים (Bh) Schätze 5,8
נכר III entfremden 11,34. VII (Gen 42,7; 1 Reg 14,5) sich nicht zu erkennen geben 4,17
נָסַב Pe: nehmen, wegnehmen (Aram) 9,6 (?)
נָסַח II (Dt 28,63) 48,15
נִסּוּי Versuchung 33,1; 44,20
נִסָּיוֹן Versuchung 13,11; 6,7; Plur ות 4,17
נָעֵם, V angenehm, lieblich machen 47,9 M
נַעֲרוּת Jugend 30,12; 50,13.28.
נֹפֶךְ (Bh) Karfunkel? 32,6
נֵץ (Bh נִצָּה) Blüte 50,8
נצה II (Bh hadern, streiten) ipf. אַל־תִּנָּץ 8,3

נצה. ינצה אבריו er regt seine Schwingen 43,5 M (vgl. Hiob 39,13 נֹצָה u. אֶבְרָה)
נִצַּח leuchten 32,10; leuchten machen? 43,5. 13.
נצוץ (Is 1,31 ניצוץ Funke) 11,32
נצץ V funkeln lassen? (Pe) 43,19
נָקָם (Bh), pl. constr. 46,1
נָקַשׁ II verstrickt werden? 41,2
נָקַשׁ (Aram Dan 5,6) anstossen, anschlagen 13,2, vgl. 41,2
נשׂא. V? 9,18 משא, Pe מַשֹּׂא vorlaut; 4,21 משאת
נשׂג, V רָעָה תַשִּׂיג du wirst Böses erreichen = erfahren 12,5 (vgl. Is 51,11). אמרי פ׳ verstehn 12,12; 31,22. | Acc. pers. 6,12; 7,1.
נשׂק s. שׂלק
נָשַׁר abfallen (z.B. von Blättern). V 6,3° G, Syr (Cod חשרש)
סָב 32,3 M = שָׂב
סָבַב (Bh Qal 1 Sam 16,11.) I 9,9; 32,1 u. V 31,16 sich zu Tische setzen
סָגַר. הִסְתּוֹגֵר überliefert, übergeben werden 38,15 M
סָדַר (Bh Subst. סֵדֶר) I, III ordnen 50,14; סדירה 10,1?
סוֹד Unterredung 9,15
סוד. הִסְתַּיֵּד sich unterreden 8,17; 9,3.14; הִסְתַּיֵּד 42,12; Qal 7,14?
סָחָה (Ez 26,4 †) wegfegen 10,17

סִימָה Schatz 40,18 M; 41,12 M (M סומות); 41,14 M

סכת. II verstummen, schweigen 13,23 (Dt 27,9 הַסְכֵּת)

סלל. הִסְתּוֹלֵל 39,24 vom Wege der Gottlosen: uneben sein?; 40,28 vom Bettler: zur Last fallen, aufdringlich sein. (Ex 9,17 sich dämmen = sich widersetzen †)

סָלַף, דֶּרֶךְ פ׳ (Prov 19,3) 11,33 | 11,7 das Gesicht verziehen

סער. V in Staunen setzen 47,17

סָפַק (Bh שׂפק 1 Reg 20,10) reichlich sein 15,18. 39,33 (יספיק?). סָפוּק reichlich 31,12. | III vermehren, reichlich machen 31,30. | V ausreichen, genügen 42,17; kausativ? 39,16

ספרה. סִפְרָה Buch (Ps 56,9)? 44,4

סָרַב widerspenstig sein, hadern 4,25; 41,2?

סֶרַח Gestank 42,11 M

סתר. IV Part. מסותר 39,19 M (Prov 27,5 מְסֻתֶּרֶת); VI Part. מוסתר 41,13 (M סימה מסותרת)

עבה. 6,2 תעבה privatives Qittel? (Dt 32,15 Qal). Wahrscheinlich ist תבעה zu lesen.

עֲבוּר damit 3,8 (Bh בעבור); בעבור ל mit Inf. 38,5 (1 Chr 19,3)

עָבַר VII בְּ vorübergehn 13,7. | 16,8

עָבַר. VII säumen, verziehen? 5,7; 7,10. 16; 38,9. Vgl. עכר

עֶבְרוֹן Zornesausbruch 7,16° (Cod עב׳) = עֶבְרָה

עִדּוּי (Targ. Empfängnis) 31,28?; Pe עִדּוּן Wohlleben, Ry עֲדָנִים (Bh) Wonnen

עִוְעָה (עִוְעִים Bh Verkehrtheit, Taumel) 37,31?

עוֹלָם Welt? 3,18; 16,7. | Vorzeit ימות ע׳ 44,2

עַז leidenschaftlich 6,4 *A*; 19,2 *C*

עַזּוּת Stärke, Mächtigkeit, ע׳ אַף grimmer Zorn 10,18

עזז (Bh I, V), אל־תעיז מצח 8,16 (העז פנים Prov 7); VI Part. מוּעָז 10,12

עֲטָה (Bh) 50,11; ע׳ צָנִיף 11,5; 40,4; 47,6

עיט auf etwas losstürzen (1 Sam 14,32; 15,19) 14,10 (עַיִן missgünstig betrachten?); 31,16

עכר VII sich abhalten lassen (Syr.) vgl. עבר

עכרון s. עברון

עָלָה; מאכלו יעלה עליו schlägt an, bekommt ihm gut 30,25; VII sich erheben 30,13 M

עָלָה עַל לֵב in den Sinn kommen, einfallen 11,5° G, Syr.; 32,11

עלעול Sturm 43,17 M (Hiob 36,33 עַלְעוֹלָה?)

עָלַץ (Bh I). V 40,20

ענה. הִשְׁתַּעֲנָה sich unterhalten 44,8. Vgl. שעה

עֲנִוְתָנוּת Bescheidenheit 45,4 M

עֹנֶשׁ (Bh nur sg.) Strafe, pl. 9,5

עֵסֶק Arbeit, Beschäftigung, Mühsal 3,22; 7,25; 38,24; 40,1. Vgl. עשק

עֳפִי (Bh pl. עפאים Ps 104,12) 14,26

עָצְבָה, Pe עַצְבָה (Bh עֹצֶב Schmerz, Pein) 11,9; 38,18(?)

עצה II Widerstand leisten, kämpfen 4,28 (Syr. אתעצי)

עָצְמָה (Is 40,29; 47,9) 41,2; 46,9

עקב, pl. עקבות (Bh) Fusstritte, Spuren 10,15; ע׳ לב טוב Kennzeichen 13,26; עקבותם ihre Ausgänge, Endschicksale 16,3 (Gen 3,15 עקב, Onkelos סופא)

עָקֹב (Is 40,4) höckerig, uneben 6,20; לֵב ע׳ arglistig (Jer 17,9) 36,25

עִקָּר Wurzel 37,17 M*D* (עקרת *B*)

עָר (1 Sam 28,16?) Feind 37,5

ערב (Jud 19,9) Abend werden 36,31

עָרֵב (Bh I angenehm, süss sein) V 40,21; 50,18° G (Cod העריכו)

עָרַץ. V mit Accus. 13,7?

עֲרִירִי (Gen 15,2) 16,3

ערר. התערער (vgl. Jer 51,58) entblösst werden = völlig verarmen 19,1 *C*

עֵשֶׁק 11,10 = עסק

עָשַׁר VII (Bh Prov 13,7 †) reich werden 11,18

עֶשְׁתּוֹנִים Gedanken 3,24 (Ps 146,4 עֶשְׁתֹּנֹתָיו)

עתר beten (Bh I u. V) I 37,15; M V

פוג. III פִּיֵּג ergötzen 30,23

פּוּחַ. Qal blasen, anfachen. 51,4 פְּחָה Part. pass.?; übertragen: jmdn anfahren, kränken 4,2

פָּחַד, acc. pers. אֶל 7,29

פָּחַז (Bh überschäumen, Part. Jud 9,4 leichtfertig sein) V übermütig machen 8,2; 19,2 *C* | VII 4,30 *C*

פַּחַז (Gen 49,4 †) 41,17 M; 42,10 M

פָּטַר weg-, fort-gehn (vgl. 1 Sm 19,10) 32,11

פִּיפִיּוֹת (Is 41,15) 9,4

פְּלָאוֹת (Wunder Ps 119,129) 11,4; 43,25; Wunderbares = Schwieriges 3,21

פנים (vgl. Bh פְּנִימָה), נלקח פ׳ hinein, in den Himmel? 49,14

(הַפִּיכוֹת) פְּנִים Leibschneiden 31,19 (Cod פני). (Talm. נִפְנָה Ausleerung, Stuhl haben)

פִּנֵּק (Prov 29,21) verzärteln 14,16

פָּצָה (Ps 144) herausreissen, retten 51,2

פָּקַד. עֵת מִפְקָד bestimmte Zeit 32,11; מִפְקַד יָד (?מ׳) Hinterlegtes, Deponiertes 42,7 M

פֶּקַע Krachen (vom Donner) 46,17

פרג V schwinden lassen נִימָה 31,1 M. 2 Text u. M. Vgl. פרע

פָּרוּר (Bh) Topf 13,2

פָּרַע. פְּרַע זִכְרוֹ lass die Erinnerung fahren 38,20; טל פורע שרב Tau der die Hitze vertreibt (?) 43,22. intr. zügellos sein בפרע קהל 46,7. פָּרוּעַ (Ex 32,25) zügellos 10,3 | V zügellos machen 47,23; vertreiben, schwinden machen (vgl. Ex 5,4) נומה 31,1. 2, vgl. 42,9. Vgl. פרג

פרץ 7,17

פִּשָּׁרָה Deutung, Diagnose 38,14

פָּתָה (Bh) bereden, Imptv פַּת 30,23. | VII 42,10 M (Cod תפותה)

פִּתְגָּם. הֵשִׁיב פ׳ 5,11; 8,9 (התיב פ׳ Esdr 5,11; Dan 3,16)

פתור 50,27?

צָבוּעַ (Jer 12,9 צָבוּעַ gefärbt, bunt?) Hyäne 13,18

צְדָקָה Wohltat 3,30; 7,10; 12,3, צדקת אָב gegen den V. 3,14

צהב V. 10,10 (vor Gram) laut aufschreien?; Lé: glänzen = sich freuen

צהר. V leuchten, strahlen 43,3

צוף. V überströmen 39,22; 47,14 (Dt 11,4 überströmen lassen)

צוץ V (Bh) blühen 43,19; vgl. נצץ

צוק V bedrängen 4,9; VI Part. 4,9. — 43,4 M?

צוֹק (Dan 9,25†) Bedrängnis 35,16

צוּר Gott (Dt 32,4 etc.) 4,6

צות. צוֹתֵת hinhören auf 14,23 (Targ.)

צַחֲנָה (Joel 2,20†) Gestank, Moder 11,12

צִיץ (Bh) Golddiadem des Hohenpriesters 40,4; Blume 43,19?

צִלֵּל läutern, reinigen; צָלֻל purgiert 31,20

צֶמַח (Bh nur sg.). pl. 40,22; 43,21

צִנָּה (Prov 25,13†) Kälte 43,20

צָנוּעַ klug, vorsichtig 31,22; 42,8. | בְּהַצְנֵעַ mit Bedacht, vorsichtig 16,25; 32,3 (anders Mich 6,8)

צַעַר Qual 31,19
צָרָה (1 Sm 1,6) Nebenbuhlerin, Nebenfrau 37,11
צֹרֶךְ 39,33 M; 42,23 M = צְרוֹךְ
צֹרֶךְ (2 Chr 2,15) Bedürfnis 8,9; 10,26; 12,5; 13,6; 15,12; 32,1. 17; 37,8; 38,1. 12; 39,16. 21. 30. 33; 42,23
צָרִיךְ bedürfend, benötigt 31,4; 32,7; 42,21?
קִבֵּל (1 Chr 12,18) aufnehmen 15,2; V אֶל־ angreifen, bekämpfen 12,5 (Ex 26,5 einander gegenüberstehn)
קָדַר V (Ez 32,7. 8), פָּנִים 25,17
קָוָה od. קִוָּה sich übergeben, sich erbrechen 31,21 (Bh קיא)
קוע. Qilqel קעקע abhauen (vgl. Bh קצץ)? 10,16
קַיָּם feststehend, bleibend 42,23 M
קָלָה. V (Dt 27,16) geringschätzen 10,29
קִלֵּס (Ez 16,31?) verspotten, בְּ 11,4
קִלֵּס loben, preisen 47,15?
קָנָה V (Zach 13,6) erwerben 37,11
קִנֵּן (Bh) nisten 37,30 (*D* Qal)
קָפָא konsistent werden; V frieren lassen 43,20 (vgl. Zach 14,6 קִפָּאוֹן)
קפר. יָד קְפוּדָה geschlossen (nicht willig zu geben) 4,31 *C* (vgl. Is 38,12), s. קפץ

קָפַץ zusammenziehen, verschliessen, יָד (Dt 15,7) 4,31 *A*.
קִצְבֵי הָרִים (Jona 2,7) 16,19
קִצָּפוֹן (Bh קֶצֶף) 30,23
קָצַר VII ungeduldig werden 7,10 (Bh Qal)
קָרַב VII sich nähern 13,10
קְרָב (Bh) Kampf 37,6
קַרְדֻּמּוֹת Rohr? 40,16
קָרַם (Ez 37,6 überziehen, etwas über על jmdn). V einen Überzug, Decke machen 43,20
קרר V (vgl. Jer 6,7), Imptv הָקֵיר erfrische, erquicke 12,4. | יקרה בְּ 14,5 II Impf. metapl. er wird sich erquicken an? Von קרה (begegnen)?
קָשֶׁה stark, mächtig (vgl. 2 Sam 3,39) 8,1
קשח V. 30,12 M (Is 63,17 תַּקְשִׁיחַ לִבֵּנוּ)
קָשַׁר 7,8 beschliessen, bei sich festsetzen
ראה. רָאִי (vgl. Esth 2,9) 31,28 geeignet, passend (וּכְרָאִי?)
רְאִי (Hiob 37,18) 12,11 Pe (Cod רָז)
רָבִיד (Gen 41,42; Ez 16,11 32,6
רַבָּה Weltmeer 43,23. 25
רָבַץ (Bh nur von Tieren) 32,2
רֹגֶז Zorn (Hab 3,2) 5,6; 16,11

רָגַז V Unwillen erregen (Hiob 12,6) 31,24

רָגַל (Bh anders) umherlaufen, Umgang haben תִּרְגֵּיל 8,4 | verleumden (2 Sam 19,28) 4,28; 5,14

רגע V (Dt 28,65; Is 34,14) Rast halten, ruhig wohnen 36,31

רָגַשׁ in unruhiger Bewegung sein, erbeben (vgl. Ps 2,1) 16,18

רָהַב übermütig, anmassend sein (vgl. Is 3,5) 13,8

רוּשׁ. רֵשֵׁשׁ arm machen 13,5 (vgl. Prov 13,7)

רָז Geheimnis 8,18; 12,11?

רַחוּם (Bh Adject.) = Gott 50,19

רָחַק VII sich entfernen 13,10

רָטֹב (Hiob 8,16) 43,22 M

רטשׁ VII sich unterhalten (eigtl.: sich verbreiten) über etw. ב 8,8 (Talm. רטשׁ ausbreiten)

רֹכֵל Verleumder 11,29. 30 (Bh אִישׁ רָכִיל)

רִפְאוּת (Prov 3,8 †) 38,14

רָפָה. Part. רָפֶי schlaff 4,29

רִפָּיוֹן (Jer 47,3 †) Schlaffheit 25,23 *C*

רָצַד lauernd, spähend beobachten 14,22 (vgl. Ps 68,17)

רִצֵּף in Flammen setzen (vgl. רִצְפָּה Is 6,6) 43,8. Pe: bedecken (vgl. Cant 3,10 רָצוּף bedeckt, gepolstert)

רִצֵּץ (Ps 74,14) 30,12

רֶקֶב (רֹקֶב?) Schlauch 43,20 (Hiob 13,28!; Jos 3,16 נֵד, Targ רוקבא)

רֹקֵחַ (Bh) 49,1; Apotheker 38,8

רשה V bevollmächtigen; VI bevollmächtigt werden, Erlaubnis haben 3,22

רֶשֶׁף Vögel 43,17. 14. LXX Dt 32,24 ὄρνεις, Hiob 5,7 νεοσσοὶ γυπῶν

רָשִׁישׁ zerschlagen, schwach 4,29; synonym רָפֶי

רֵשֵׁשׁ schlaff, schwach 11,12 (Lé: arm)

רתח V (Hiob 41,23) sieden lassen 43,3

שָׂב Greis (Hiob 15,10) 8,9; 32,3; 42,8

שִׂדֵּד (Bh) eggen 38,26

שׁוֹאָה 42,7 M = מַשָּׂא in מ׳ וּמַתָּן λῆμψις καὶ δόσις

שִׂיחַ, שִׂיג (1 Reg 18,27) 13,26

שִׂיחָה (Bh anders) Unterhaltung, Unterredung 6,35; 8,8; 11,8; Masc. שִׂיחַ 13,11, חַכְמֵי שִׂיחַ 44,4

שִׂים. שִׂיֵם 6,32 (vgl. בַּיִשׁ)

שִׂכְלוּת (Qoh 1,17) 11,16 = סִכְלוּת

שׁלק, V הִשִּׂיק anzünden (Is 44,15) 43,21; in Hitze geraten 31,19

שַׂמִּים 38,4 M Spezereien, Arzeneien = סַמִּים

שָׂנֵא, IV Impf. יִשְׂנָא 9,18

שׂרק spalten, durchbrechen (vgl. Is 19,9 שְׂרִיקוֹת „gekämmte"); von der durchbrechenden Tageshelligkeit, der aufgehenden Sonne. שמש מַשְׂרקת 50,7; אור משׂריק 43,9 M (*B* מזהיר)

שֶׁ *A* 3,22. *B* 30,12 שעודנו; 31,10?, 15?, 16. 27; 37,3? — Sekundär: *A* 16,3. 15. *B* 30,12 כשהוא

שָׁאַל. Quṭṭal 6,5?; 46,13

שׁבח (Bh III, VII) loben, preisen; IV Part. 51,30

שֶׁבַח Lob, Preis 16,16?; 44,1 (Überschrift)

שְׁבִיב אִשׁוֹ 8,10; 45,19 (Hiob 18,5)

שִׁבְעָתַיִם 7,3; 35,13

שׁנח V schauen (Bh) 40,29; 50,5

שֶׁגֶר (Ex 13,12 etc.) Muttertiere 40,19

שָׁחַד (Hiob 6,22) 35,14

שָׁחַק (Bh). שׁ׳ רַגְלוֹ häufig gehn 6,36

שְׁחִיתָה verderbte, schlechte Handlung 30,11

שָׁחַר (Qal Hiob 30,30), V schwarz, finster machen 25,17 *C*

שִׁירוֹת pl. (Amos 8,3? †) 39,15

שִׁית Part. pass. 31,27 M (Jer 13,16 Qᵉrê)

שִׁכְּח (Thren 2,6 †) 11,25

שְׁכֶם, pl. שְׁכָמִים 37,17 (*D* שרביטים)

שֶׁכֶן Wohnung (Dt 12,5?) 14,25

שַׁלְהֶבֶת (Bh) 51,4

שִׁלְטוֹן (Qoh 8,4. 8) mächtig 4,7

שָׁמַח wohlwollend sein 36,17?

שמם. שׁוֹמֵם 9,7 (Poʿal)

שָׁמַע, II sich gehorsam zeigen (Ps 18,45) 12,11; 42,23?

שְׁמִיעָה das Hören, Anhören 8,9

שֵׁמֶץ (Hiob 4,12; 26,14 Geflüster?) ein wenig 10,10 *A*; 18,32 *C*

שֵׁן (חַיַּת) s. חַיָּה

שׁנא III 12,18; 13,25 = שִׁנָּה

שָׁנָה, VII הִשְׁתַּנָּה (Ps 103,5) 43,8

שׁעה V u. VII 44,8 M sich erzählen von etwas (Targ. אִשְׁתָּעִי)

שְׁעִיָּה Erzählung, Gespräch? (Geschautes, Erlebnis?) 37,14; 38,25

שׁעע. V השיע liebkosen 13,6 (vgl. Is 66,12)

שׁעע V bestreichen, verkleben. Inf. 41,21 M (vgl. Is 6,10)

שָׁפֵל VI (Bh V) 11,6

שֶׁקֶר das Wachen 31,1 M; 42,9° (Cod שקר)

שְׁקִידָה Schlaflosigkeit, Sorge 38,26

שָׁקַל nehmen, fortnehmen? (Aram) 8,2

שֵׁר Gesundheit 30,15. 16 (Prov 3,8?)

שָׁרָב Hitze 43,22 (vgl. Is 49,10; 35,7)

שַׁרְבִיט Zweig 37,17 *DM* (Esth: Scepter)

שִׁרְיֹן (Bh) Panzer 43,20

שתים . בַּעַל שׁ' doppelzüngig 4,28; 5,14; 6,1; vgl. 5,10

שָׁתִיל (Ps 128,3†) Setzling 50,12

שֻׁתָּף Genosse 40,24?; 41,18 M; 42,3 M

תַּגְמוּל (Ps 116,11†) 37,11

תֶּגֶר (Pe), תִּגְרָה (Lé) Handel 37,11. Cod תתגר

תַּגָּר Händler 42,5 (Aram)

תוה V (Ez 9,4†) Zeichen machen, zeichnen 43,13

תַּחְבּוּלוֹת (Prov 12,5) Pläne 6,25? *A*; 32,16; 37,17 *D*

תַּחֲלִיף Ersatz, Stellvertretung, Stellvertreter 44,17; 46,12; 48,8

תַּחֲרֻת Zank, Streit 31,29; 40,5 (*B* תהרה, M 'תח). Vgl. אַל־תִּתְחַר Ps 37, Prov 24

תָּלוּי anhänglich 7,18?; (Noeldeke: אח תלים leiblicher Bruder ἀδελφὸς γνήσιος. תלים Samarit.: Bruder)

תֶּלֶם (Bh) Furche 38,26

תָּלַע fressen, nagen (vgl. Bh מְתַלְּעוֹת) 30,13? (M יתעל von עלה)

תֵּמַהּ Wunder (Bh Verbum תמה) 16,11; 36,7 M. Plur. 43,25 u. 48,14

תמהות 42,4

תְּמוּר an stelle, anstatt 3,14; 4,10

תְּמוּרָה (Bh) Tausch, Vertauschung 42,4 M

תָּמִיד (Dan 8. 11. 12) 45,14 = עוֹלַת הת'

תְּמִימִים (Bh sg.) Unsträflichkeit 7,6

תַּמְרוּרִים (Bh) Bitterkeiten 35,20

תְּנוּפָה Webeopfer 30,18 (Bh nomen actionis, doch vgl. Num 18,11)

תעבה 15,13 = תועבה

תּוֹעָלָה Nutzen (Bh הועיל) 30,23; 41,14

תקל II wanken, straucheln 13,28; 32,20; V verleiten 15,12

תְּקָלָה Anstoss 31,7 (Bh מִכְשׁוֹל)

תְּקוֹף Stärke 6,14 (Aram Dan 2,37)

תִּקֵּן feststellen, anordnen 47,9 (vgl. Qoh 7,13; 12,9)

תְּרוּפָה (Ez 47,12 †) Arzenei, Plur. 38,4

תַּרְמִית Trug 37,3

תִּשְׁבָּחוֹת Lobeserhebungen 51,12

תַּשְׁלוּמָה Vergeltung, Plur. 12,2; 14,6; 35,13; 48,8.

תַּשְׁנִיק (שָׁנַק erwürgen) innerliches Würgen (gew.: eine Art Bräune) 31,19

תִּתָּה 42,7 M (Cod מַתַּת)

Abkürzungen.

A, *B*, *C*, *D*: die 4 Handschriften des hebr. Textes
Bh = Biblisch-Hebräisch
G = griechische Übersetzung
M = Margo (Randbemerkung, besonders in Codex *B*)
C-N = Cowley and Neubauer
Lé = Isr. Lévi
Pe = N. Peters
Ry = V. Ryssel
Sche = S. Schechter
Sm = R. Smend
Ta = Taylor
+ = addit, addunt
> = omittit, omittunt
( ) = Ergänzung, teilweise nach handschriftlichen Resten
[ ] = sekundär. Dies Zeichen hätte viel häufiger angewendet werden können. Eingehende Untersuchung aber über das, was mit mehr oder weniger Sicherheit als späterer Zusatz (bezw. als Duplette) anzusehn sei, ging über den Zweck dieser Ausgabe hinaus.
* = sic! soll bei auffälligen Wörtern und Formen die Vermutung eines Druckfehlers abwehren, z. B. 5,13 *C* מפליטו.
° (im Wörterbuch) zeigt an, dass das Wort an der angeführten Stelle in der Handschrift anders lautet.

Druck von Max Schmersow vorm. Zahn & Baendel, Kirchhain N.-L.

Böhmer, Lic. Dr. **J., Reich Gottes und Menschensohn** im Buche Daniel. Ein Beitrag zum Verständnis seines Grundgedankens. 3 Mk. 60 Pf.

Bredenkamp, Prof. D. **C. J., Der Prophet Sacharja.** 3 Mk.

— —, **Gesetz und Propheten.** Ein Beitrag zur alttestamentlichen Kritik. 3 Mk.

Buhl, Prof. D. **Fr., Studien zur Topographie des nördlichen Ostjordanlandes.** 1 Mk.

Caspari, Prof. Dr. **W., Die evang. Konfirmation,** vornämlich in der luther. Kirche. 3 Mk.

— —, **Die geschichtl. Grundlage des gegenwärt. evang. Gemeindelebens** aus d. Quellen im Abrisse dargestellt. 2 Mk. 50 Pf.

Ewald, Prof. D., **Uber das Verhältnis der systematischen Theologie zur Schriftwissenschaft.** 75 Pf.

— —, **Uber die Glaubwürdigkeit der Evangelien.** 75 Pf.

— —, **Religion und Christentum.** Ein Vortrag. 75 Pf.

— —, **Wer war Jesus?** 60 Pf.

Frank, Geheimrat Prof. D. **Fr. H. R. v., System der christlichen Gewissheit.** 2. Aufl. 2 Bde. 16 Mk., eleg. geb. 18 Mk. 25 Pf.

— —, **System der christlichen Wahrheit.** 3. verb. Aufl. 2 Bde. 16 Mk., eleg. geb. 18 Mk. 25 Pf.

— —, **System der christlichen Sittlichkeit.** 2 Bde. 15 Mk., eleg. geb. 17 Mk. 25 Pf.

— —, **Geschichte und Kritik der neueren Theologie** insbesondere der systematischen seit Schleiermacher. 3. verm. Aufl. Mit Porträt. 6 Mk. 25 Pf., eleg. geb. 7 Mk. 75 Pf.

— —, **Vademecum für angehende Theologen.** 4 Mk. 60 Pf., eleg. geb. 5 Mk. 50 Pf.

Frey, Mag. **Joh., Tod, Seelenglaube und Seelenkult im alten Israel.** Eine religionsgeschichtliche Untersuchung. 3 Mk. 75 Pf.

Fries, D. **S. A., Die Gesetzesschrift des Königs Josia.** (Im Druck).

Hering, Pastor **Frz., Die homiletische Behandlung des Alten Testaments.** 2 Mk. 50 Pf.

Ihmels, Prof. D. **L., Wie werden wir der christlichen Wahrheit gewiss?** Vortrag. 60 Pf.

— —, **Die christliche Wahrheitsgewissheit,** ihr letzter Grund und ihre Entstehung. 23 Bogen. 5 Mk. 60 Pf.

— —, **Die Bedeutung des Autoritätsglaubens** im Zusammenhang mit der andern Frage erörtert: Welche Bedeutung hat die Autorität für den Glauben. 1 Mk.

— —, **Theonomie und Autonomie im Lichte der christlichen Ethik.** Akademische Antrittsrede. 60 Pf.

Kähler, Prof. D. **M., Die Wissenschaft der christlichen Lehre** vom evangelischen Grundartikel aus im Abrisse dargestellt. 2. umgestaltete Aufl. 11 Mk., geb. 13 Mk. 50 Pf.

Kähler, Prof. D. **M.**, **Der lebendige Gott.** Fragen und Antworten von Herz zu Herz. 2. revid. Auflage. 1 Mk. 20 Pf.

— —, **Jesus und das Alte Testament.** 2. unveränd. Auflage. 1 Mk. 20 Pf.

— —, **Unser Streit um die Bibel.** 2. unveränderte Auflage. 1 Mk. 25 Pf.

— —, **Dogmatische Zeitfragen. I.** 5 Mk., eleg. geb. 6 Mk. 20 Pf. **II. Zur Versöhnung.** 8 Mk. 50 Pf., eleg. geb. 9 Mk. 70 Pf.; beide Bände zusammen 12 Mk. 50 Pf., eleg. geb. 14 Mk. 75 Pf.

— —, **Der sogenannte historische Jesus und der geschichtliche, biblische Christus.** (Fehlt zur Zeit).

— —, **Wiedergeboren durch die Auferstehung Jesu Christi.** 8¼ Bog. 2 Mk 10 Pf., eleg. kart. 2 Mk. 60 Pf.

— —, **Gehört Jesus in das Evangelium?** 2. Aufl. 75 Pf.

— —, **Die Herrlichkeit Jesu.** 75 Pf.

— —, **Die Sacramente als Gnadenmittel.** Besteht ihre reformatorische Schätzung noch zu Recht? 1 Mk. 80 Pf.

— —, **Wie studiert man Theologie im ersten Semester?** Briefe an einen Anfänger. 3. wesentlich erweiterte Aufl. Mk. 1.—.

Klostermann, Prof. D. **A.**, **Der Pentateuch.** Abhandlungen zu seiner Entstehungsgeschichte. 8 Mk.

Kolde, Prof. D. **Th.**, **Die Heilsarmee** (The Salvation Army), ihre Geschichte und ihr Wesen. 2. sehr verm. Aufl. 3 Mk. 25 Pf.

— —, **Der Katholizismus und das zwanzigste Jahrhundert.** Kritische Betrachtungen. 2. Abdruck. 1 Mk.

— —, **Edward Irving.** Ein biographischer Essay. 1 Mk. 40 Pf.

— —, **Friedrich der Weise und die Anfänge der Reformation.** Eine kirchenhistorische Skizze mit archivalischen Beilagen. 1 Mk. 50 Pf.

— —, **Über Grenzen des historischen Erkennens** und der Objektivität des Geschichtsschreibers. 2. Abdruck. 60 Pf.

— —, **Luthers Selbstmord.** Eine Geschichtslüge P. Majunkes. 3. Aufl. 60 Pf.

— —, **Noch einmal Luthers Selbstmord.** Erwiderung auf Majunkes neueste Schrift. 50 Pf.

Köberle, Lic. **Justus**, **Die geistige Kultur der semitischen Völker.** 75 Pf.

— —, **Die Motive des Glaubens an die Gebetserhörung im Alten Testament.** 1 Mk.

Köhler, Prof. D. **A.**, **Lehrbuch der biblischen Geschichte des Alten Testamentes.** I. II. 1. à 8 Mk. II. 2. 1. 3 Mk. II. 2. 2. 2 Mk. 80 Pf. II. 2. 3. (Schluss) 7 Mk. 50 Pf.

— —, **Die nachexilischen Propheten.** 4 Abtlgn. I. Haggai. 1 Mk. 60 Pf. II. Sacharja. 1. Hälfte 2 Mk. 80 Pf. III. Sacharja. 2. Hälfte 4 Mk. IV. Maleachi. 4 Mk. 20 Pf.

— —, **Über Berechtigung der Kritik des Alten Testamentes.** 1 Mk.

— —, **De pronunciatione ac vi sacrosancti tetragrammatis יהוה commendatio.** gr. 4. (19 S.). 1 Mk.

Lotz, Prof. Dr. **W., Die Bundeslade.** 1 Mk. 20 Pf.

Plitt, Prof. D. **G., Grundriss der Symbolik — Konfessionskunde** — In vierter, umgearb. Aufl. herausgeg. v. D. V. Schultze. Mk. 2.80.

Riedel, Prof. Lic. **W., Alttestamentliche Untersuchungen.** Erstes Heft. 2 Mk.

— —, **Die Auslegung des Hohen Liedes in der jüdischen Gemeinde und der griechischen Kirche.** 2 Mk. 40 Pf.

— —, **Die Kirchenrechtsquellen des Patriarchats Alexandrien.** Zusammengestellt und zum Teil übersetzt. 7 Mk.

Seeberg, Prof. D. **A., Der Tod Christi in seiner Bedeutung für die Erlösung.** Eine bibl.-theolog. Untersuchung. 5 Mk. 50 Pf.

— —, **Der Katechismus der Urchristenheit.** 18 Bog. 6 Mk.

Seeberg, Prof. D. **R., Lehrbuch der Dogmengeschichte.** 1. Hälfte: 5 Mk. 40 Pf., geb. 6 Mk. 60 Pf. 2. Hälfte: 8 Mk., geb. 9 Mk. 20 Pf.

— —, **Grundriss der Dogmengeschichte.** 2 Mk. 80 Pf., eleg. geb. 3 Mk. 50 Pf.

— —, **Der Begriff der christlichen Kirche.** I. Studien zur Geschichte des Begriffs der Kirche. 3 Mk.

Sellin, Prof. Dr. **E., Serubbabel.** Ein Beitrag zur Geschichte der messian. Erwartungen und der Entstehung des Judentums. 4 Mk. 50 Pf.

— —, **Studien zur Entstehungsgeschichte der jüdischen Gemeinde nach dem babylonischen Exil.**
I. Der Knecht Gottes bei Deuterojesaja. 6 Mk. 50 Pf.
II. Die Restauration der jüdischen Gemeinde in den Jahren 538—516. — Das Schicksal Serubbabels. 4 Mk. 50 Pf.
Beide Bände zusammen 10 Mk.

— —, **Beiträge zur israelitischen und jüdischen Religionsgeschichte.**
I. Jahwes Verhältnis zum israelitischen Volk und Individuum nach altisraelitischer Vorstellung. 4 Mk.
II. Israels Güter und Ideale. 1. Hälfte. 6 Mk.

— —, **Disputatio de origine carminum,** quae primus spalterii liber continet, utrum sint ante post exsilium babyl. composita. 2 Mk.

Volck, Prof. D. **W., Heilige Schrift und Kritik.** Ein Beitrag zur Lehre von der Heiligen Schrift, insonderheit des Alten Testamentes. 3 Mk. 60 Pf.

— —, **Der Segen Moses Deut. Kap. XXXIII** untersucht und ausgelegt. 4 Mk.

Wintergerst, Pfarrer **A. W., Vademecum hebraicum.** Ein Taschenbuch für Anfänger im Hebräischen. Mk. 1.60.

Wohlenberg, Pastor Lic. **G., Die alttestamentlichen Propheten als Vorbild für uns Pastoren als Prediger.** 60 Pf.

Zahn, Prof. D. **Th., Einleitung in das Neue Testament.** 2., vielfach berichtigte Auflage. I. Bd. 9 Mk. 50 Pf., eleg. geb. 11 Mk. 50 Pf. II. Bd. 13 Mk. 50 Pf., eleg. geb. 15 Mk. 50 Pf.

Druck von Max Schmersow vorm. Zahn & Baendel, Kirchhain N.-L.